

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRK HUKUKUNDA İHTİYATİ HACİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdullah DOĞANAY

MAYIS-2019

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRK HUKUKUNDA İHTİYATİ HACİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdullah DOĞANAY

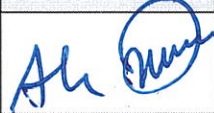

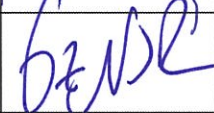
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa CİN

MAYIS-2019

TRABZON

APPROVAL

Upon the submission of the dissertation, **Derya BAKIRCI** has defended the study “**The Investigation of Pragmatic Competence Levels of Tertiary Level Turkish EFL Students with a Special Focus to Their Usage Patterns of Expressions of Gratitude**” in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in English Language and Literature at Karadeniz Technical University, and the study has been found fully adequate in scope and quality as a thesis by **unanimous / majority** vote on **20/ 06/ 2019**

Committee Member		Decision		Signature
Title - Name and SURNAME	Mission	Accept	Refuse	
Assist. Prof. Dr. Ali Şükrü ÖZBAY	Supervisor	☒	☐	
Prof. Dr. Kemalettin YİĞİTER	Member	☒	☐	
Assist. Prof. Dr. Öznur SEMİZ	Member	☒	☐	

Approval of the Graduate School of Social Sciences.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEŒ
Director

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ – Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Abdullah DOĞANAY

17/05/2019

ÖNSÖZ

Çalışmamızın konusunu oluşturan ihtiyati haciz, alacaklının bir para alacağının zamanında ödenmesini güvence altına almak için mahkeme kararı ile borçlunun mallarına geçici olarak el konulmasıdır. Mahkeme ihtiyati haciz kararı verirken yaklaşık ispat karinesine uygun hareket eder. İhtiyati haciz kararı genel olarak teminat karşılığında verilir. Teminat alınmasındaki amaç, silahların eşitliği ilkesine karşılık gelebilecek nitelikte tarafların menfaat dengelerini sağlamak, haksız ihtiyati haciz halinde, zarar gören borçlu veya üçüncü şahısların doğabilecek bu zararlarının kısmen de olsa ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır.

İhtiyati haciz müessesesi ile dava ve icra takip yollarının sonucunun akamete uğraması engellenmeye çalışılmış, para alacaklısı olan şahsın borçlunun bazı mallarını tasarruf alanından çıkarmak suretiyle alacağını garanti altına alması imkanı sağlanmıştır. Çalışmamızda ihtiyati haczin diğer hukuki himaye tedbirleriyle karşılaştırılması da yapılarak hukuk sistemimizdeki yeri ve uygulama alanı açıklanmıştır.

Tezin hazırlanmasının her aşamasında yardımlarını esirgemeyen tez danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Mustafa CİN'e, yüksek lisans ders aşamasından son aşamaya gelene kadar emeği geçen tüm öğretim üyelerine, İngilizce çevirileri yapmakta yardımcı olan Doktor Öğretim Üyesi Mustafa Kerem KOBUL'a, tezin yazımında emeğini esirgemeyen çalışma arkadaşım Murat KALAYCI'ya en içten duygularıyla teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Mayıs, 2019

Abdullah DOĞANAY

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	X
ABSTRACT	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İHTİYATİ HACİZ KAVRAMI, İHTİYATİ HACZİN HUKUKİ NİTELİĞİ, BENZER MÜESSESELERLE KARŞILAŞTIRILMASI, MUKAYESELİ HUKUKTA İHTİYATİ HACİZ.....	3-19
1.1. İhtiyati Haciz Kavramı, Tanımı, Amacı ve Hukuki Niteliği.....	3
1.1.1. İhtiyati Haciz Kavramı ve Tanımı	3
1.1.2. İhtiyati Hacizin Amacı.....	5
1.2. İhtiyati Haczin Hukuki Niteliği.....	5
1.3. İhtiyati Haczin Benzer Müesseseler ile Karşılaştırılması.....	7
1.3.1. İhtiyati Haciz ile Delil Tespitinin Karşılaştırılması	7
1.3.2. İhtiyati Haciz ile Kesin Haczin Karşılaştırılması.....	8
1.3.3. İhtiyati Haciz ile Tamamlama Haczinin Karşılaştırılması	8
1.3.4. İhtiyati Haciz ile Geçici Haczin Karşılaştırılması.....	8
1.3.5. İhtiyati Haciz ile İlave Haczin Karşılaştırılması	8
1.3.6. İhtiyati Haciz ile İhtiyati Tedbirin Karşılaştırılması	9
1.3.6.1. Genel Olarak.....	9
1.3.6.2. İhtiyati Tedbir Kavramı	9
1.3.6.3. İhtiyati Tedbirin Amacı	9
1.3.6.4. İhtiyati Tedbirin Uygulama Alanı.....	9
1.3.6.5. İhtiyati Tedbir ile İhtiyati Haczin Ortak Özellikleri	10
1.3.6.6. İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Arasındaki Farklar	11
1.3.6.6.1. Amaç ve Konu Bakımından	11
1.3.6.6.2. Sebep ve Şartları Bakımından	12
1.3.6.6.3. Yargılama ve İzlenecek Prosedür Bakımından	12
1.3.6.6.4. İtiraz ve Tedbirin Kalkması Bakımından	12

1.3.6.6.5. Kararın İcrası ve Sonuçları Bakımından	13
1.4. Mukayeseli Hukukta İhtiyati Haciz	14
1.4.1. İsviçre Hukukunda	15
1.4.2. Alman Hukukunda	16
1.4.3. Avusturya Hukukunda	16
1.4.4. Fransız Hukukunda	17
1.4.5. İngiliz Hukukunda	17
1.4.6. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda	18
1.4.7. İtalyan Hukukunda	19
1.4.8. İspanyol Hukukunda	19

İKİNCİ BÖLÜM

2. İHTİYATİ HACZİN ŞARTLARI, SEBEPLERİ, YARGILAMASI VE İHTİYATİ

HACİZ KARARI	20-49
2.1. İhtiyati Haczin Yasal Düzenlemesi	20
2.2. İhtiyati Haciz İstemenin Şartları	20
2.2.1. Alacaklıya İlişkin Şart.....	20
2.2.2. Alacağa İlişkin Şartlar.....	21
2.2.2.1. Genel Olarak.....	21
2.2.2.2. Para Alacağı.....	21
2.2.2.3. Teminat Alacağı.....	23
2.2.2.4. Alacağın Rehinle Temin Edilmemiş Olması	24
2.3. İhtiyati Haciz Sebepleri.....	25
2.3.1. Vadesi Gelmiş Alacaklarda İhtiyati Haciz İstenmesi.....	25
2.3.2. Vadesi Gelmemiş Alacaklara İhtiyati Haciz İstenilmesi	30
2.3.2.1. Borçlunun Belirli Bir İkametgahının Olmaması.....	30
2.3.2.2. Borçlunun Kaçması, Mal Kaçırması veya Bunların Hazırlığı İçerisinde Olması.....	31
2.4. İhtiyati Haciz Yargılaması	33
2.4.1. Genel Olarak	33
2.4.2. İhtiyati Haczin Tarafları.....	33
2.4.2.1. İhtiyati Haciz Talep Eden (Alacaklı)	34
2.4.2.2. Hakkında İhtiyati Haciz Talep Edilen (Borçlu).....	34
2.4.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme	35
2.4.3.1. Görevli Mahkeme	35
2.4.3.1.1. Alacak Davası Açıldıktan Sonra	35
2.4.3.1.2. Alacak Davası Açılmadan Önce.....	35
2.4.3.2. Yetkili Mahkeme	36

2.4.3.2.1. Alacak Davası Açıldıktan Sonra	36
2.4.3.2.2. Alacak Davası Açılmadan Önce.....	36
2.4.3. İhtiyati Hacizde Yargılama Usulü.....	38
2.4.3.1. İhtiyati Haciz Talebi	38
2.4.3.2. Yargılama Usulü.....	40
2.5. İhtiyati Haciz Kararı.....	42
2.5.1. İhtiyati Haciz Kararının İçeriği	42
2.5.2. İhtiyati Haciz Kararında Teminat	43
2.5.3. İhtiyati Haciz Kararının Etkisi	47
2.5.4. İhtiyati Haciz Kararının Kesinleşmesi	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İHTİYATİ HACİZ KARARININ UYGULANMASI, KALDIRILMASI, TAMAMLAYICI SÜREÇ VE TAZMİNAT DAVASI	50-74
3.1. İhtiyati Haciz Kararının Uygulanması	50
3.1.1. Yetkili İcra Dairesi.....	51
3.1.2. İhtiyati Haciz Kararının İcrasını İsteme Süresi.....	51
3.1.3. İhtiyati Haciz Kararının İcrası	51
3.1.4. İhtiyati Haciz Kararının İcrasının Sonuçları ve İhtiyati Haciz Tutanağı	53
3.1.5. İhtiyaten Haczedilen Malların Teminat Karşılığında Borçluya Bırakılması	54
3.2. İhtiyati Haciz Kararının Kaldırılması.....	55
3.2.1. Genel Olarak	55
3.2.2. İhtiyati Haciz Kararına İtiraz	55
3.2.2.1. İtiraz Sebepleri.....	56
3.2.2.1.1. Mahkemenin Görevine ve Yetkisine İtiraz.....	56
3.2.2.1.2. Teminata İtiraz	57
3.2.2.1.3. İhtiyati Haciz Sebeplerine İtiraz.....	57
3.2.2.2. İtiraz Usulü	58
3.2.2.2.1. Görevli ve Yetkili Mahkeme	58
3.2.2.2.2. Taraflar	59
3.2.2.2.3. İtiraz Süresi	59
3.2.2.2.4. İtirazın Yapılması ve İncelenmesi	60
3.2.2.2.5. İtiraz Hakkında Karar	61
3.2.3. Teminat Karşılığında İhtiyati Haczin Kaldırılması (İhtiyati Haczin Kaydırılması)	63
3.3. İhtiyati Haczi Tamamlayıcı Süreç.....	64
3.3.1. Dava Yoluyla İhtiyati Haczin Tamamlanması	65
3.3.2. Takip Yoluyla İhtiyati Haczin Tamamlanması	66
3.3.2.1. Genel Haciz Yoluyla Takiplerde	67

3.3.2.2. Kambiyo Senetlerine Mahsus Takiplerde.....	68
3.3.2.3. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takiplerde	68
3.3.2.4. İflas Yoluyla Takiplerde.....	68
3.4. Haksız İhtiyati Haciz Nedeniyle Tazminat Davası	69
3.4.1. Sorumluluğun Şartları	70
3.4.1.1. İhtiyati Haciz Kararının İcra Edilmiş Olması	70
3.4.1.2. İhtiyati Haczin Haksız Olması.....	70
3.4.1.3. İhtiyati Haciz Sebebiyle Bir Zararın Meydana Gelmesi.....	71
3.4.1.4. Uygun İlliyet Bağının Bulunması.....	71
3.4.2. Zarar ve Tazminatın Kapsamı.....	71
3.4.3. Zamaşımı.....	72
3.4.4. Yargılama Usulü.....	73
3.4.4.1. Görevli ve Yetkili Mahkeme	73
3.4.4.2. Davanın Tarafları.....	73
3.4.4.3. Yargılama Usulü.....	74

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KAMU ALACAĞININ TAHSİLİNDE İHTİYATİ HACİZ.....	75-90
4.1. Kamu Alacağı Kavramı.....	75
4.2. Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haciz Kavramı	76
4.3. Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haczin Hukuki Niteliği	77
4.4. Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haciz Sebepleri	77
4.5. Kamu Alacaklarında İhtiyati Haczin Uygulanma Süreci	81
4.5.1. İhtiyati Hacizde Muhatap.....	81
4.5.2. İhtiyati Haciz Kararının Alınması.....	83
4.5.3. İhtiyati Haciz Varakasının Düzenlenmesi ve Onaylanması.....	83
4.5.4. İhtiyati Haciz Kararının Uygulanması	83
4.5.5. İhtiyati Hacze Konu Olabilecek Varlıklar	84
4.5.6. İhtiyati Haciz Konusu Malların Teminat Karşılığında Kamu Borçlusuna veya Üçüncü Kişilere Bırakılması.....	84
4.6. İhtiyati Haciz Konusu Kamu Alacaklarının Takip Usulü	85
4.7. İhtiyati Haczin Etkileri.....	85
4.7.1. İhtiyati Haczin Borçlu Ve Üçüncü Kişi Üzerindeki Etkileri	85
4.7.2. İhtiyati Haczin Alacaklı Tahsil Dairesi Üzerindeki Etkileri	85
4.8. İhtiyati Haciz İşlemine Karşı İdari Başvuru Yolu.....	86
4.9. İhtiyati Haciz İşlemine Karşı Dava Açılması.....	86
4.9.1. Davanın Konusu.....	86
4.9.2. Davanın Tarafları	87

4.9.3. Davanın Nedenleri	87
4.9.4. Görevli ve Yetkili Mahkeme	87
4.9.5. Dava Açma Süresi.....	88
4.10. İhtiyati Haczin Kaldırılması	88
4.11. Özel Hukukta İhtiyati Haciz ile Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haczin Karşılaştırılması	89
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	91
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	98

ÖZET

Geçici koruma tedbirleri, yargılama süresinin uzunluğundan ötürü oluşabilecek zararların önüne geçmek için kabul edilmiş hukuki koruma türleridir. Asıl hukuki koruma, yapılan yargılama sonucunda verilen kararlarla sağlanacaktır. Ancak, yargılamanın uzunluğu ve yargılamada uyulması gereken süreçler göz önünde bulundurulduğunda, korunması gereken bir hakkın yaklaşık ispat kuralı göz önünde bulundurularak yine mahkemeler aracılığıyla himaye edilme zorunluluğu kendisini göstermiştir.

İhtiyati haciz, sadece para alacaklarında uygulanan bir tedbir olup, geçici hukuki koruma önlemlerinin bir türü olarak kabul edilmektedir. (İİK md. 257-265) Alacağın güvence altına alınmasının gerekli olduğu hallerde, görevli ve yetkili mahkeme kararı ile sağlanan ihtiyati haciz, isteyebilmek için alacağın rehin ile güvence altına alınmamış olması gerekir. İhtiyati haciz daha sonra yasada öngörülen süreçler tamamlanarak kesinleştirilir. İhtiyati haciz kararı verirken mahkemeler çoğunlukla teminat karşılığında bu kararları vermektedir. İhtiyati haczin teminat karşılığında veyahut itiraz üzerine kaldırılması mümkündür.

Çalışmamızda, hukuki koruma tedbirlerinden ihtiyati haciz kavramı, hukuki niteliği, şartları, sebepleri, yargılama süreci, diğer koruma tedbirleri ile karşılaştırılması ve akabinde ihtiyati haciz kararının alınması ve bu karardan doğan zararların karşılanması irdelenmiştir. Ayrıca son bir bölüm olarak da kamu alacaklarının tahsili noktasında yasal düzenlemeler (6183 Sayılı AATUHK) ve yöntemler incelenmiş ve birbirleri ile karşılaştırılmaları yapılmıştır.

Anahtar Sözcük: İhtiyati Haciz, Kamu Alacakları, Alacaklı, Borçlu, Teminat

ABSTRACT

Temporary protection measures are the types of legal protection that have been adopted in order to prevent losses due to the length of the trial period. The actual legal protection will be ensured by the decision made as a result of a trial. However, when the length of the trials and the processes to be followed during the trials are considered, there comes the issue of protecting the right to be protected by taking the rule of proof into account again via the courts.

A provisional attachment is a measure that is applied only in monetary and collateral claims and is considered as a type of temporary legal protection measures Enforcement and Bankruptcy Law, Article 257-265). In cases where it is necessary to secure the receivable, it is necessary that the receivable is not secured by the pledge in order to be able to claim provisional attachment provided by the court. Provisional attachment is then finalized by completing the processes provisioned by the law. While making a decision of Provisional attachment, courts often make these decisions in return for collateral. It will be possible to release attachment in return for a collateral or upon an objection.

This study investigates provisional attachment, which is one of the legal protection measures, with its legal nature, terms, reasons, trial process, comparison with other protection measures along with compensation for damages following the provisional attachment. Moreover, in the final section legal regulations and methods have been investigated and compared with each other with respect to collection of public receivables (Law No. 6183 on the Procedure for the Collection of Public Receivables)

Keywords: Provisional attachment, public receivables, debtee, debtor

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY.	: Anayasa
b.	: Bent
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
D.E.Ü.	: Dokuz Eylül Üniversitesi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
f.	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HİGM	: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
HK	: Harçlar Kanunu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİD	: İcra ve İflas Dairesi
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
İÜHFD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Mecmuası)
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MK	: Medeni Kanun

MÖHUK : Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
R.G. : Resmi Gazete
s. : Sayfa
S. : Sayı
T. : Tarih
TBK : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK : 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK : 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd : Ve devamı
vs : Ve sair
VUK : Vergi Usul Kanunu
YD : Yargıtay Dergisi
YKD : Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Sözleşmelerde asıl olan tarafların edimini zamanında yerine getirmesi, yapmış olduğu sözleşme çerçevesinde borcunu zamanında ödemesidir. Ancak kötü niyetli tarafların davranışları sonucu kararlaştırılan edimlerin zamanında veya hiç ifa edilmediği görülmektedir. Hukuk düzeni gerek kötü niyet sebebiyle, gerekse elinde olmayan sebeplerle alacağını alamamış olan hak sahibini korumak için dava veyahut icra takibi yoluyla çeşitli prosedürlerin tamamlanarak alacağını elde etmesine olanak sağlamaktadır.

Yargılama ve takip yöntemlerinin uzaması sebebiyle hak kayıplarını önlemek isteyen yasa koyucu çeşitli hukuki himayeler getirme yoluna gitmiştir. Bu hukuki himayeler; Anayasa hukukunda Anayasa Mahkemesinin verdiği yürürlüğün durdurulması kararları, idari yargılamada, yürütmenin durdurulması kararları, ceza yargılamasında, tutuklama, el koyma, vb. önleyici kararlar, hukuk yargılamasında da ihtiyati tedbir (HMK 389 vd.), ihtiyati haciz (İİK 257 vd.), delil tespiti (HMK 400 vd.), Ailenin Korunması Hakkındaki Kanundan kaynaklanan tedbirler, mal ve haklarla ilgili defter tutma veya mühürleme, muhafaza tedbirleri (HMK 406 vd.), özel kanunlarda düzenlenen geçici hukuki himaye tedbirleri (TTK'da düzenlenen geçici ödemeler, İİK'daki iflas halinde müflisin defterinin tutulması ve muhafaza tedbirleri, konkordatoda yer alan bir kısım tedbirler) gibi bir takım düzenlemelerdir.

Biz bu çalışmamızda para alacaklarında uygulanan geçici hukuki himaye önlemlerinin bir çeşidi olan ihtiyati haciz müessesesini ele alacağız.

İhtiyati haciz, ihtiyati tedbirin özel bir türü olup İİK'da düzenlenmiştir. Her geçici hukuki himaye tedbiri gibi ihtiyati haciz de geçici bir koruma sağlayacaktır. İhtiyati haciz kavramı çalışmamızın birinci bölümünde açıklanacak, hukuki niteliği ve benzer müesseseler ile karşılaştırılması yapılacak, yine mukayeseli hukukta diğer ülke hukuklarındaki ihtiyati haciz benzeri uygulamalar karşılaştırılmalı olarak anlatılmaya çalışılacaktır. Birinci bölümde özellikle gerek benzerliği, gerekse uygulamada birbirine karışıyor olması sebebiyle ihtiyati tedbir ile mukayesesi üzerinde özellikle durulacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, ihtiyati haczin istenebilmesi için gerekli olan şartlar irdelenecek, ihtiyati haciz sebepleri vadesi gelmiş ve gelmemiş alacaklar yönünden değerlendirilecek, ihtiyati haciz yargılamasında tarafların durumları, görevli ve yetkili mahkeme ve

yargılamaya hakim olan usul ele alınacaktır. Yine ihtiyati haciz kararı açıklanarak, kararda bulunması gerekenler, alınacak teminat ve kararın etkisi ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünü ise, ihtiyati haciz kararının uygulanması, ihtiyati haczin kaldırılması yöntemleri değerlendirilecek, özellikle ihtiyati hacze itiraz konusu ayrıntılı olarak anlatılmaya çalışılacaktır. Yine bu bölümde ihtiyati haczi tamamlayıcı süreç üzerinde durulacak ve ihtiyati haciz sebebiyle zarara uğrama ihtimali bulunan aleyhine ihtiyati haciz istenilen kişi ile üçüncü kişilerin durumları değerlendirilerek meydana gelebilecek zarar ve bu sebeple istenebilecek tazminat türleri üzerinde durulacaktır.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde kamu alacaklarının tahsilinde ihtiyati haciz kavramı üzerinde durulacak, İİK'da düzenlenen genel ihtiyati haciz sebepleri ile karşılaştırılması yapılacak devletin ve diğer kamu idarelerinin mali yükümlülüklerden doğan veya kamu alacağı sayılan alacaklarının güvence önlemlerini, ödenmesini ve hukuki cebre dayanarak tahsilini düzenleyen kamu icra hukuku alanında açıklamalar yapılacaktır. Ayrıca kamu alacağının tahsilinde uygulanacak usul, İcra İflas Kanunundaki ihtiyati haciz şartları ve sonuçları ile karşılaştırma yapılarak anlatılacaktır.

Çalışmamızda, özellikle uygulamada karşılaşılan sorunlar ana hatlarıyla incelemeye çalışılacaktır. Uygulamadaki farklılıklar ve farklı uygulamalar da yer yer çalışma içerisinde değerlendirilecektir. Özellikle Yargıtay kararlarına yer verilerek Türk yargısının ihtiyati haciz müessesine bakış açısı ve uygulama örnekleri gösterilecektir.

Çalışmamızda spesifik olarak konular yönünden ihtiyati haczin her bir konuda uygulama şekli ayrıntılı olarak gösterilmeyecek, ihtiyati haczin İcra İflas Kanununun da ki genel düzenleniş formatından uzaklaşmayacaktır. Şöyle ki; 7101 Sayılı İİK ve bazı kanunlarda değişiklik yapan kanun ile konkordato müessesesindeki ihtiyati haciz halleri, yine İİK 67. maddesinde düzenlenen itirazın iptali ve İİK 72. maddesinde düzenlenen menfi tespit davaları ihtiyati haciz müessesesinin fazlaca uygulandığı dava türleri olmasına rağmen her birinin ayrı bir çalışma konusu olabilecek boyutta olması sebebiyle bu hususlara atıflarda bulunularak değerlendirilecektir.

Çalışmamızın bir başka amacı da, ihtiyati haciz müessesinin uygulamada ne şekilde uygulandığı, karşılaşılan sorunlar, ilk derece mahkemeleri ve Yargıtay uygulamaları da gözden geçirilerek bu hususlarda çelişkilerin ortaya konulmasıdır. Bunun içinde yer yer Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararları, Yargıtay ilgili daire kararları, İstinaf Mahkemesi kararları ile yerel mahkeme kararlarından örnekler verilmeye çalışılmıştır. Konuya ilişkin olarak ihtilafli konulardaki doktrinadaki farklı görüşlerde incelenip değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İHTİYATİ HACİZ KAVRAMI, İHTİYATİ HACZİN HUKUKİ NİTELİĞİ, BENZER MÜESSESELERLE KARŞILAŞTIRILMASI, MUKAYESELİ HUKUKTA İHTİYATİ HACİZ

1.1. İhtiyati Haciz Kavramı, Tanımı, Amacı ve Hukuki Niteliği

1.1.1. Kavram Olarak İhtiyati Haciz

İhtiyati haciz, alacaklının bir para alacağının zamanında ödenmesini güvence altına almak için mahkeme kararı ile borçlunun mallarına (önceden) geçici olarak el konulmasıdır.¹ Taraflar arasındaki ilişkilerde aslolan tarafların dürüstlük kuralına uygun davranarak edimlerini karşılıklı olarak yerine getirmesidir. Taraflar arasında çıkan ihtilafların giderilmesinde ise devlet otoritesinin ve bu hususta devletin yetkili organlarının tarafların haklarının tesliminde görev almaları ve bu hususta kamu gücünü de kullanarak hakkın sahibine tesliminin sağlanması amaçlanır.

Taraflardan biri borcunu gereği gibi veyahut hiç ifa etmez ise; hak sahibinin izleyebileceği yollardan biri dava açmak, diğeri ise takip yapmaktır. Dava yolu, tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda yapılan yargılama sonucunda mahkemece oluşan kanaate göre verilen karar doğrultusunda bir alacağın mevcudiyetini tespit eder. Mahkemenin karar vermiş olması da borçlunun mal varlığına yönelebilmek için yeterli değildir. Verilen bu kararın ayrıca devlet gücü kullanılarak icra edilmesi gerekecektir.

İzlenen yargılama süreci amaca ulaşmakta ve para alacağının ifasına kısa zamanda alacaklının ulaşmasını sağlayamayacağı görüldüğünden, yasa koyucuyu çeşitli arayışlara gitmiştir. Bunlardan bir tanesi de ilamsız takip yolu olup, bu yolun izlenmesi de özellikle borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi halinde alacağa ulaşmasında uzunca bir zamanın geçmesine sebebiyet vermektedir. Hatta, bazı hallerde yapılan takip sonucunda bizzat borçlu ve/veya haczi kabil malvarlığını bulmak dahi mümkün olmamaktadır. Bu durumda mevcut veya gelecekte açılacak dava ya da takibin sonucunun boşa gitmemesi ve borçlunun takibin sonucunu etkisizleştirecek davranışlarına engel olunması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacın, ihtiyati tedbir yolu ile giderilmesi mümkün ise de para borcunun özelliğinden dolayı, kanun koyucu ayrı ve özel bir

¹ Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1993, 2495 vd

ihtiyati tedbir türü olarak ihtiyati haczi kabul etmiştir. İhtiyati hacizde belirli şartların bulunması halinde para alacağının tahsiline yönelik takibin güvence altına alınması mümkün olabilecektir.²

İhtiyati haciz müessesesi ile borçlunun borcuna karşılık gelecek değerdeki mal varlığı üzerinde tasarruf etmesine engel olunarak alacaklının mevcut veya gelecekteki cebri icranın sonunda başarılı olması halinde eli boş dönmesi ihtimali ve buna yönelik borçlu davranışlarından kaynaklanan tehdit bertaraf edilmiş olur. Zaman zaman borçlular alacaklıların alacaklarını elde etmelerine engellemek için mallarını elden çıkarmaya, böylece alacaklıların teminatı olan malvarlığını azaltmaya teşebbüs ederler, bunu dikkate alan kanun koyucu iki tür koruma öngörmüştür. Birincisi malvarlığını alacaklı zararına karşı dürüst olmayan yollarla azaltan elden çıkartan borçlunun bu tasarruflarını iptalini sağlayarak elden çıkan mallar üzerinden alacaklıların alacaklarını almak için iptal davası açma imkanı tanımıştır. (İİK md 277 v.d) İptal davası ile borçlu kötü niyetle malvarlığını elden çıkardıktan sonra alacaklının kötü niyetli davranışlara karşı korunması için elden çıkarılan mallardan alacağın alınması sağlanır. Diğer bir koruma ise mallarını henüz elden çıkarmamış ancak bu yönde niyeti olan borçlunun alacaklı zararına olan davranışlarına ve tasarruflarına engel olmak için ihtiyati haciz yoludur. (İİK md. 257 vd.)³ İhtiyati haciz HMK'daki ihtiyati tedbirin özel bir çeşidi olup, şartları ve sonuçları İİK'da düzenlenmiştir. Her iki müessesenin karşılaştırılması önem arz ettiğinden, ayrıntılı bir şekilde çalışmanın ilerleyen aşamalarında yapılacaktır.

İhtiyati haciz temel olarak iki aşamadan oluşmakta birinci aşamayı ihtiyati haciz kararının verildiği yargılama aşaması, ikinci aşaması ise ihtiyati haciz kararının icra aşaması oluşturmaktadır. Kanunda ihtiyati haczi düzenleyen 257.maddenin temel başlığı "İhtiyati Haciz" şeklinde düzenlenmiş iken, ihtiyati hacze karar vermek için yapılan yargılamaya ilişkin olarak yetkili mahkeme, yargılamanın yürütülmesi, mahkemenin ne şekilde karar vereceğini düzenleyen 258. maddesinin temel başlığı ise "İhtiyati Haciz Kararıdır". İhtiyati hacze karar verildikten sonra, bu kararın nasıl uygulanacağını düzenleyen 261.maddenin kenar başlığı ise "İhtiyati Haciz Kararının İcrasıdır". Genel olarak doktrinde de aynı ifadeler kullanılmaktadır.⁴

İhtiyati haciz için bir tanım vermek gerekirse, ihtiyati haciz, para alacaklarına ilişkin mevcut ve gelecekte bir takibin sonucunun güvence altına alınması için mahkeme kararı ile borçlunun malvarlığına haciz konulmasını sağlayan geçici bir hukuki korumadır.

² Saim Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, Filiz Kitap Evi, İstanbul, 1995 s.475

³ Muhammet Özeken, **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998, s.4-5

⁴ Özeken, **İhtiyati Haciz**, s. 7.

1.1.2. İhtiyati Hacizin Amacı

İhtiyati haciz, birçok yargılama ve takip hukuki müessesinde olduğu gibi bir hukuki korumayı amaçlamaktadır. Ancak burada sağlanan hukuki koruma, alacaklının nihai tatmini amacına yönelik olmayıp, bu tatmini mümkün kılmayı amaçlayan geçici bir tedbirdir.⁵

İhtiyati hacizde amaç, borçluyu baskı altına almak olmayıp, mevcut veya gelecekteki icra takibini güvence altına alma amacı güdülmektedir. Hukuk düzeni ihtiyati haciz ile alacaklının alacağıının ödenmesini güvenceye almak ile borçlunun haksız ihtiyati haciz talebi ile zarara uğramasına engel olmak amacıyla hukuka ve adalete uygun bir karar vermek durumundadır. Bu sebeple haksız bir ihtiyati haciz kararı borçlunun zarara uğramasına sebebiyet verebileceği gibi haklı olduğu halde ihtiyati haciz kararı verilmemesi de alacaklının zarara uğramasına sebebiyet verebilecektir. Bu yüzden ihtiyati haciz kararı verilmesi durumunda doğabilecek hataları bertaraf amacıyla gerekli teminatlar alınarak ihtiyati haciz kararı verilmesi yoluna gidilmektedir. (İİK md. 259)

HMK ve İİK, klasik geçici hukuki korumalarda talep eden ile karşı taraf arasında hassas bir denge kurmuştur. Buna göre ihtiyati tedbir yada ihtiyati haciz kararından önce talep edenin karardan sonra karşı tarafın menfaatleri lehine düzenlemeler yapılmıştır. Bir yandan karşı taraf dinlenilmeden, ya da yargılama yapılabilmesi yolu açılıp sürpriz etkileri olan karar verilmesine imkan sağlanarak, diğer taraftan ispat ölçüsü kural olarak düşülerek, önce talep edenin menfaatleri üstün tutulmuş, karşı tarafın menfaatleri, yokluğunda karar verilen geçici hukuki koruma kararına itiraz, değişen şartlar nedeniyle ya da güvence mukabilinde kararın kaldırılması ya da değiştirilmesinin talep edilmesi, belirli bir süre içinde geçici hukuki korumanın yerine getirilmesi, müteakiben asıl davanın açılması zorunluluğu, talep edenin geçici hukuki korumanın haksız çıkması ihtimalinde tazminat ödeme ve tazminatın güvence altına alınabilmesi için teminat yatırma yükümlülüğü altına sokularak dengelenmiştir.⁶

1.2. İhtiyati Haczin Hukuki Niteliği

Hukuki koruma ve hukuki korunma talebi, Anayasa da vurgulanan devletin temel niteliklerinden biri olan hukuk devleti ile (A.Y. md.2) birlikte, devletin temel amaç ve görevleri (A.Y. md.5) içinde düşünülmelidir. Anayasa'da açık bir şekilde temel haklar arasında hak arama hürriyeti başlığı altında, herkesin yasal araçlar ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu ve hiçbir mahkemenin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacağı belirtilmiştir. (A.Y. md.36) Görüldüğü üzere Anayasa da kişilerin hak arama hürriyeti garanti altına alınmış ve devletin hakkın

⁵ Senai Olgaç, **İcra İflas**, Cilt I-II, Olgaç Matbaacılık ve Ciltcilik Yayınları, Ankara, 1978, s.1716

⁶ Hakan Pekcanitez, **Medeni Usul Hukuku**, C.III, 15.Bası, Oniki Levha Kitapevi, İstanbul, 2017, s.2445

dağıtımından kaçınamayacağı vurgulanmıştır. Hukuk devleti içinde herkes mahkeme önünde iddia ve savunmada bulunabilir ve mahkemeler bu başvuru üzerine davaya bakmaya mecburdur.⁷

Anayasal korumanın ötesinde uluslararası sözleşmelerde bu hak kabul edilerek güvence altına alınmıştır. Her insanın adil bir şekilde yargılama hakkı olduğuna Birleşmiş Milletler Anlaşmasının 10.maddesinde değinilmiş, aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi “Adil Yargılama” kavramı ile belirtilen hakkı güvence altına almıştır. Sözleşmenin 6.maddesine göre “Her şahıs gerek medeni hak ve vecibeleri ile ilgili nizalar, gerek cezaî sahada kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içerisinde hakkaniyete uygun ve aleni suretle dinlenilmesini istemek hakkına sahiptir”.

İhtiyati haciz ile ilgili uygulamada önem taşıyan bir diğer husus, ihtiyati haczin bir icra takip işlemi niteliğinde olup olmadığıdır. İcra takip işlemleri icra organları tarafından yapılabileceği hakkına kavuşturmak zorunda gayeye yaklaştıran borçlunun şikayet hakkını kullanmaması halinde aleyhine kesin suretle neticeler husule getiren, cebri icranın alacaklı lehine ilerlemesini sağlayan işlemlerdir.⁸

İhtiyati haczin bir icra takip işlemi olduğu görüşü öğretide egemendir.⁹ Karşı fikre göre ise dar ve teknik anlamda bir icra takip işlemi sayılmaz. İhtiyati haciz asıl cebri işlemine yardımcı olan, güvence sağlayan koruyucu bir nitelikte bir kurum, ancak bunun ötesinde bizzat icra takip işlemine dönüşmeye elverişli bir icra çeşididir.¹⁰ Yine öğretide ihtiyati haczin bir ihtiyati tedbir türü olduğu üzerinde durulmuş olmakla birlikte, ihtiyati haciz; ihtiyati tedbir özelliğini korumakla beraber ihtiyati tedbirden ayrı değerlendirmeye tabi tutulması gerekir, bir üst kavram olarak ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir gibi geçici hukuki korumadır.¹¹ Sistematik olarak ihtiyati haciz İcra İflas Kanununda düzenlenmiş, bu yönüyle ihtiyati haciz bir takip hukuku müessesidir. İhtiyati tedbirden ayrılarak para alacakları için ayrı bir düzenleme haline getirilmesi, haciz müessesesi içerisinde, onun geçici tedbir olarak düzenlenmesi ve geçici hukuki koruma olarak takibi tamamlayıcı rol oynaması sonucunu doğurmaktadır. İhtiyati haciz ağırlıklı olarak takip hukuku içinde yer alan tedbir niteliğinde mevcut veya gelecekteki takibi güvence altına almayı hedefleyen bir kurumdur. Ancak kendi başına alacağı tahsile yönelik icra takibi değildir.¹²

⁷ Yavuz Alangoya, Anayasanın Medeni Usul Hukukuna Etkisi, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, Yıl:1981, S:2, s.3

⁸ Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.I., III.Baskı, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1988, s.137; Talih Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, 2.Baskı, Seçkin Yayınevi, Manisa, 1990, s.10-11

⁹ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2510-2511; İlhan E. Postacıoğlu, **İcra Hukuku Esasları**, 4.Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982, s709

¹⁰ Sabri Şakir Ansay, **Hukuk ve İcra İflas Usulleri**, Ankara, 1960, s.312

¹¹ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.39-40

¹² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.43-44

1.3. İhtiyati Haczin Benzer Müesseseler ile Karşılaştırılması

Bu bölümde, ihtiyati haczin benzer müesseseler olan delil tespiti, kesin haciz, tamamlama haczi, geçici haciz, ilave haciz ve ihtiyati tedbir ile karşılaştırılması yapılacak, özellikle benzerlikleri ve karıştırılması sebebiyle ihtiyati haciz ile ihtiyati tedbirin karşılaştırılması ayrıntılı olarak yapılacaktır.

1.3.1. İhtiyati Haciz ile Delil Tespitinin Karşılaştırılması

Delil tespiti ileride açılacak veya açılmış olan bir dava ile ilgili delillerin bazı şartlar altında zamanından önce toplanıp güvence altına alınmasını sağlamak için kabul edilmiş bir kurumdur.¹³ İhtiyati tedbirde dava konusu olan bir malın veya hakkın güvenceye alınması için genellikle o mal veya hak üzerine tedbir konulurken; delil tespitinde, davanın karara bağlanmasında ispat faaliyetine yardımcı olan delillerin korunmasını sağlamak, kaybolmasını önlemek için tedbir alınmaktadır. Bu yönü ile delil tespiti de ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz gibi yargılama ile ilişkili olarak ortaya çıkan tehlike için öngörülmüş olup, belirli bir korumayı sağlamaya yönelmiştir.¹⁴

Delil tespiti ve ihtiyati haciz arasında özellikle amaç ve uygulama arasında farklar bulunmaktadır. Delil tespitinde amaç istemin korunması, geçici olarak ilişkinin düzenlenmesi veya edimin geçici olarak yerine getirilmesidir. İhtiyati haczin amacı mevcut ve gelecekteki icrayı temin etmek, güvence altına almak iken, delil tespitinde yargılama içinde kullanılacak vasıtaların güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Nitekim ihtiyati hacizde esas olan alacaktır. Delil tespitinde ise korumanın konusunu deliller oluşturur. Ayrıca delil tespitinde ihtiyati tedbir, ihtiyati hacizdeki gibi bir yargılama yapılmaz, bu sebeple ihtiyati hacizdeki şekli ile ispat faaliyetine girilmesi söz konusu değildir.

Delil tespiti için temel iki şart bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, henüz inceleme sırası gelmemiş delillerin tespitinin istenmesidir. İkinci olarak, delil tespiti isteyen bizzat hukuki yararı olmalıdır.¹⁵ Delil tespiti basit yargılama usulüne tabidir (HMK md. 316/1c). Delil tespiti ile zaman aşımı kesilmez veya durmaz. Delil tespiti talebinin reddine veya kabulüne karşı kararlar da kanun yoluna başvurulamaz. Delil tespitine ilişkin hükümler HMK 400 ve 406. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

¹³ Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.III, 5.Bası, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul, 1991, s.3140

¹⁴ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.46

¹⁵ Pekcanitez, **Usul Hukuku**, s.2563 vd.

1.3.2. İhtiyati Haciz ile Kesin Haczin Karşılaştırılması

Kesin haciz, kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için bu yolda istemde bulunan alacaklı lehine söz konusu miktar ve değerdeki borçluya ait mal ve haklara icra aracılığıyla hukuken el konulmasıdır. Alacaklının kesin haciz isteyebilmesi için ödeme emrinin kesinleşmiş olması gerekir. İhtiyati hacizde kesinleşmiş bir alacağın olması şart değildir. Çoğu zaman ihtiyati haciz dava açılmadan veya takip yapılmadan istenir. Amaç açılacak dava veya yapılacak takip sonucunda kesinleşecek alacağın güvence altına alınmasıdır. Ancak dava veya icra takibi sırasında ihtiyati haciz yoluna başvurulması da mümkündür.¹⁶

1.3.3. İhtiyati Haciz ile Tamamlama Haczinin Karşılaştırılması

Tamamlama haczi, malın satışından elde edilen bedel tüm alacaklıların alacaklarını karşılayamadığı takdirde paraların paylaşılmasından önce, alacaklıların istemde bulunmasını beklemeden icra müdürünün yaptığı hacizdir. (md.139).¹⁷ İcra dairesi bu şekilde haczettiği malları alacaklının satış talebine gerek olmadan mümkün olduğu kadar çabuk bir şekilde satarak paraya çevirir. Tamamlama haczi kesin hacizden, haciz ve satış taleplerine gerek olmaması bakımından ayrılmaktadır.¹⁸ İhtiyati haciz ise mahkeme kararıyla ve alacaklının talebiyle kesinleşmiş bir takip olmaksızın yapılır.

1.3.4. İhtiyati Haciz ile Geçici Haczin Karşılaştırılması

İlamsız icra takibinde borçlunun imza inkârında bulunması halinde alacaklı, itirazın geçici olarak kaldırılması için İcra Mahkemesine başvurabilir (md.68a/1). İşte İcra Mahkemesi bu talebi kabul ederek itirazın geçici olarak kaldırılmasına karar verirse alacaklı geçici haciz isteyebilir. Geçici haciz sadece itirazın geçici kaldırılmasına münhasırdır. İhtiyati haciz ise daha kapsamlıdır. İcra ve İflas Kanununun 268.maddesinin 1.fıkrasına göre ihtiyaten hacedilen bir malın daha sonra kesin olarak hacedilmesi halinde ihtiyati haciz sahibi için kabul edilen “hacze kendiliğinden geçici katılma” geçici haciz hükmündedir.¹⁹

1.3.5. İhtiyati Haciz ile İlave Haczin Karşılaştırılması

İlave haciz, hacze başka alacaklıların katılmaları nedeniyle daha önce hacedilmiş malların bedelinin bütün alacaklılara yetmeyeceğinin tahmin edildiği hallerde alacaklıların talebiyle icra

¹⁶ Mustafa Saldırım, **Öğretide ve Uygulamada Bütün Yönleriyle İhtiyati Haciz**, Ab Ofset Basın Yayın Matbaacılık, Ankara,1997 s.16

¹⁷ Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.8

¹⁸ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.II., s.1524

¹⁹ Sıtkı Akyazan, **İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri**, Kutulmuş Matbaası, İstanbul, 1958, s.85; Talih Uyar, **Paraların Paylaşılması Zamanı, Masraflar ve Vekalet Ücreti**, (YHD) 1978/2, 1978, 258 v.d.

müdürünün yaptığı yeni hacizdir. İhtiyati haciz ise alacaklıya etkin hukuksal güvence sağlayan bir koruma önlemi olup, alacaklının kesin haciz koydurma yetkisinin olmadığı bir dönemde borçlunun malları üzerindeki tasarruf yetkisini kısıtlar.²⁰

1.3.6. İhtiyati Haciz ile İhtiyati Tedbirin Karşılaştırılması

1.3.6.1. Genel Olarak

İhtiyati haciz, ihtiyati tedbirin (HMK md.389, 399) özel bir türüdür; fakat ihtiyati haczin şartları ve sonuçları İİK'da düzenlenmiştir.²¹ İhtiyati haczin amacına uygun, kendi çerçevesi içinde doğru uygulanabilmesi için ihtiyati tedbirin anlaşılması ve iki müessese arasında karşılaştırma yapılması gerekir. Nitekim bu uygulamada özellikle ihtiyati haciz yerine ihtiyati tedbir kararları verildiği görülmekte, ihtiyati haciz yerine de ihtiyati tedbir talep edildiğine rastlanmaktadır.²²

1.3.6.2. İhtiyati Tedbir Kavramı

İhtiyati tedbir, kesin hükme kadar devam eden yargılama boyunca, davacı ve/veya davalının hukuki durumunda meydana gelebilecek zararlara karşı öngörülmüş, geçici nitelikte, geniş veya sınırlı olabilen hukuki korumadır. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere kesin korumanın yeterli olmadığı ve geçici hukuki korumaya ihtiyaç duyulan durumlarda ihtiyati tedbire başvurulacaktır. İhtiyati tedbire duyulan ihtiyaca göre çerçevesi geniş ve dar olabilir. İhtiyati tedbir geçici olup sadece hukuki korumanın sonucuna kadar, bu sonucu anlamsız kılacak tehlikeyi bertaraf etmeyi amaçlar.²³

1.3.6.3. İhtiyati Tedbirin Amacı

İhtiyati tedbirler, hakkın ya da hak sahibinin karşı karşıya olduğu somut ve güncel tehlikenin bertaraf edilmesini, bu tehlikenin sebebiyet verebileceği telafisi mümkün olmayan zararların veya tehlikenin önlenmesini ya da durdurulmasını amaçlar.

1.3.6.4. İhtiyati Tedbirin Uygulama Alanı

İhtiyati tedbir kurumu genel olarak HMK'da düzenlenmiş bulunmakla birlikte (HMK md. 389-399 (HUMK md 101-113/A)) diğer kanunlarda da ihtiyati tedbire yönelik özel düzenlemeler yer almaktadır. HMK'da yer alan genel düzenleme ile diğer kanunlarda yer alan ihtiyati tedbire

²⁰ Saldırım, a.g.e., s.17

²¹ Baki Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, 2.Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.1033-1034

²² Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, s.475

²³ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.51

ilişkin düzenlemeler arasında genel hüküm, özel hüküm ilişkisi bulunduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple ilgili kanunlarda ihtiyati tedbire ilişkin ayrı hükümlerin yer aldığı durumlarda öncelikle bu hükümlerin uygulanması, özel hüküm bulunmayan hallerde HMK'daki genel hükümlerin uygulanması gerekir.²⁴

1.3.6.5. İhtiyati Tedbir ile İhtiyati Haczin Ortak Özellikleri

Her iki kurumun düzenleniş amacı ve tedbir niteliği göz önünde bulundurulduğunda, sonuç, amaç ve sebepler noktasında pek çok ortak nokta bulunması kaçınılmazdır. Ana hatlarıyla irdelemek gerekirse;

- Her iki tedbir de geçici bir koruma sağlayıp talepte bulunanın nihai tatminini amaçlamakta, menfaat dengesi; karar verilinceye kadar talepte bulunan, karar verildikten sonra karşı taraf lehine gözetilir.²⁵
- İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları mahkemece yapılan bir yargılama sonucunda verilir. (HMK 390, 391; İİK 258) Ancak bu yargılamadan sonra ihtiyati tedbirin icrası mümkündür. (HMK 393, İİK 261) Her iki tedbirde çekişmeli yargının bir alt türüdür. Verilen kararlar ile kaza-i tasarruf ortaya çıkmaktadır.²⁶
- Her iki tedbire de, durumun özelliği gereği iki taraf davet edilip dinlenmeden yapılan yargılama sonunda karar verilebilir. (HMK 390/2, İİK 358/2) Bununla birlikte karşı taraf dinlenmeden tedbire karar verilmesi durumunda, dinlenmeyen tarafın bu karara itiraz imkânı bulunmaktadır. İtiraz olduğunda mahkeme ilgilileri dinlemek üzere davet eder, şayet gelmezler ise dosya üzerinden inceleme yaparak kararını verir. İtiraz üzerine mahkeme tedbir/haciz kararını değiştirebilir veya kaldırabilir. (HMK 394/1-4, İİK 265)
- Her iki tedbir için yapılan yargılamada karar verilirken tam ispat aranmayıp, yaklaşık ispat yeterli sayılır. (İİK 258) İhtiyati tedbirde de ihtiyati tedbir talep eden taraf tedbire esas olan hakkını ihtiyati tedbir sebep ve sebeplerini, keza davanın esası yönünden de haklılığını ispat etmek zorundadır. Ancak burada tam ispat aranmayıp yaklaşık ispatla yetinilecektir (HMK md. 390/3).²⁷
- Her iki tedbir de asıl davalıya karşı yapılacak takipten önce istenebilir.²⁸ Dava açıldıktan sonra tedbirin istenmesi durumunda, tedbir hakkındaki her türlü karar ancak davaya bakan mahkemece verilebilir. Dava açılmadan veya ihtiyati haciz için takip yapılmadan önce tedbire karar verilmesi durumunda belirli süre içinde asıl davanın açılması veya takibin yapılması gerekir. Aksi takdirde hükümsüz olur (HMK md. 397, İİK md. 264).²⁹

²⁴ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.53-54

²⁵ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.54

²⁶ Saim Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1981, s.5

²⁷ Pekantez, **Usul Hukuku**, s.2476; T.C.Yargıtay, 1.HD.27.04.2012, E.2012/5543, K.2012/4817

²⁸ Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler**, s:5

²⁹ Özellikle 7155 Sayılı Kanunun 20.maddesi ile 13/01/2011 tarihli 6102 Sayılı TTK'ya eklenen 5/A maddesi ile "3.Dava şartı olarak arabuluculuk 5/A-(1) bu kanunun 4.maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen diğer davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya

- Tedbir kararı ilke olarak belirlenen bir teminat karşılığı verilir ve karşı tarafında teminat göstermesi durumunda tedbirin kaldırılması mümkündür (HMK md. 392, 395, 396 – İİK md.259, 266).³⁰
- İhtiyati haciz ve tedbir kararları temyiz edilemez sadece itiraz yoluna başvurulabilir (HMK md. 394/2, İİK md. 265).
- Tedbir talebinde bulunanın isteminde haksız olduğu anlaşıldığında karşı tarafın ve üçüncü kişilerin haksız tedbirden kaynaklanan zararlarını tazmin etmesi gerekir. Bu konuda karşı taraf ve üçüncü kişiler tazminat davası açabilirler (HMK md.392, İİK md. 259).

1.3.6.6. İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Arasındaki Farklar

1.3.6.6.1. Amaç ve Konu Bakımından

Her iki kurumun yöneldiği amaç ve bu amacın yöneldiği konular bakımından farklılık bulunmaktadır. İhtiyati haczin amacı, teminattır. Yani ihtiyati haciz güvence amaçlı önlemler arasında yer alır. Bu sebeple bir para alacağının korunması için ihtiyati tedbir yoluna değil, ancak ihtiyati haciz yoluna başvurulur. İhtiyati tedbirde ise amaç koruma, eda veya teminat olabilir.³¹

İhtiyati haczin konusu para alacağıdır (İİK md. 257). İhtiyati tedbirin konusu ise ihtiyati haciz dışında kalan mal, hak ve diğer taleplerdir. Hukuki korumaya konu olabilecek çekişme ve dava konusu olabilecek tüm taleplerin ihtiyati tedbirin konusunu oluşturması mümkündür (HMK md. 389, 391).

---

başvurulmuş olması dava şartıdır. (2) Arabulucu yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren 6 hafta içinde sonuçlandırır, bu süre zorunlu hallerde arabulucu tarafından en fazla 2 hafta uzatılabilir.” olarak düzenleyen hüküm karşısında genellikle ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz istekli olarak açılan Ticaret Mahkemesi davalarında ve diğer mahkemelerde açılacak alacak ve tazminat davalarında HMK 397 ve İİK 264 maddeleri gereğince ihtiyati tedbir ve ihtiyati haczi tamamlayan merasimin uygulanma biçimi noktasında tereddütler olması kaçınılmaz hale gelmiştir. Uygulamada, arabuluculuğa başvurulmadan dava açılmayacağı için açılacak itirazın iptali ve menfi tespit davaları başta olmak üzere müstakbel alacaklarını güvence altına almak veyahut mevcut hukuki durumunun zarara uğramasını engellemek isteyen davacıların tedbir istemli açmış oldukları davalarında arabulucunun kararının beklenmesi gerekeceğinden 5/A(2) maddesi gereğince de arabulucunun kararını 6 hafta+2 hafta sonucunda verebileceği göz önünde bulundurulduğunda bu yöndeki eksikliğin tamamlanması açısından 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununa 7155 Sayılı Yasanın 23.maddesi ile eklenen 18/A maddesinin 16. bendinde “Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi halinde, 6100 Sayılı Kanunun 397.maddesinin 1.fikrasında, ihtiyati haciz kararı verilmesi halinde ise 09/06/1932 tarihli ve 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun 264.maddesinin 1.fikrasında düzenlenen dava açma süresi, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemez” hükmü getirilerek bu hususta doğabilecek hukuki boşluk tamamlanmıştır.

³⁰ Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler**, s.478

³¹ Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler**, s.5; Necmeddin M. Berkin, **İcra İflas Kanunu ve Tatbikatı**, Üniversite Kitapevi, İstanbul, 1980, s.514

1.3.6.6.2. Sebep ve Şartları Bakımından

İhtiyati tedbir sebepleri kanunda sıralanmamıştır. (HMK md.389, 391) buna karşı ihtiyati haciz sebepleri kanunda sınırlıdır. (İİK md 257/1-2) İhtiyati haciz sebepleri kanunda tek tek sayıldığı için başkaca sebeplere dayanılmaz. Somut olarak ihtiyati haciz sebebinin belirtilmesi gerekir. HMK'da düzenlenen ihtiyati tedbirde ise gecikmesinde tehlike ve ciddi bir zararın doğacağı anlaşılması halinde ihtiyati tedbire karar verilmesi gerekir.³²

1.3.6.6.3. Yargılama ve İzlenecek Prosedür Bakımından

İhtiyati haczin talep edilebileceği yetkili mahkeme bakımından İİK 258. maddenin yaptığı atıftan dolayı 50. madde ve onun gönderme yaptığı HMK'daki yetkiye ilişkin hükümler uygulanacaktır. Yani yetkili mahkemeler konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Şayet bu mahkemeler dışında bir mahkemeden ihtiyati haciz istenirse yetki itirazı söz konusu olabilecektir. İhtiyati tedbir dava açılmadan önce esas hakkındaki görevli ve yetkili mahkemeden, dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden istenebilir (HMK md. 390/1). Burada dikkat edilmesi gereken husus dava açılmadan önce de herhangi bir mahkeme değil asıl uyuşmazlığı çözmeye görevli ve yetkili olan mahkemeden ya da mahkemelerden birinden ihtiyati tedbirin istenebileceğidir.³³

İhtiyati haczi ve ihtiyati tedbiri tamamlayıcı prosedür açısından da farklılıklar mevcuttur. İhtiyati tedbir kararı dava açılmadan önce alınmışsa kararın uygulanıp uygulanmadığına bakılmaksızın kararın verildiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas davanın açılması gerekir (HMK md 397/1). Buna karşılık ihtiyati haczin tamamlanması için dava veya takip yoluna başvurabilme süresi haczin tatbikinden, haciz yokluğunda yapılmış ise zabıt varakasının kendisine tebliğinden itibaren yedi gündür. (İİK md 264) Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere ihtiyati tedbir kararı alan kimse sadece dava yoluna başvurabilirken, ihtiyati haciz kararı alan alacaklı mutlaka dava yoluna başvurmak zorunda olmayıp, icra takibinde de bulunabilir. Her iki tedbir türünde de söz konusu süreler uyulmaması veya kanunun öngördüğü sürece uyulmaması halinde tedbir kalkacaktır.

1.3.6.6.4. İtiraz ve Tedbirin Kalkması Bakımından

İhtiyati haciz ve ihtiyati tedbire itiraz açısından farklılıklar bulunmaktadır. İhtiyati haciz ve ihtiyati tedbire kararlarına istinaf yolu kapalı tutulmuş olup, verilen bu kararlara karşı itiraz imkânı tanınmıştır. İhtiyati tedbir için iki tür itiraz imkânı düzenlenmiştir, birincisi HMK 394'de yer alan itiraz imkânıdır ki bu husus ihtiyati hacizdekine paralellik gösterir. Yani karşı taraf dinlenmeden

³² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.58-59

³³ Pekcanitez, **Usul Hukuku**, s.2470

karar verilmesi durumunda dinlenilmeyen tarafın bu karara itiraz etme imkânı mevcuttur. 1086 Sayılı HUMK'da ihtiyati hacze itiraz sebepleri sayılmamış, ayrıca itiraz süresi yönünden bir düzenleme yapılmamış iken 6100 Sayılı HMK ile birlikte İİK'daki düzenlemelere paralel olarak yeni düzenlemeler yapılmış, ihtiyati haciz sebepleri sayılmış ve itiraz için belirli bir süre getirilmiştir.³⁴ Yine karşı taraf dinlenilmiş olsun olmasın HMK md. 396'ya göre şartların değişmesi durumunda ihtiyati tedbirin kaldırılması istenebilir. Ancak ihtiyati hacizde bu yönde hüküm mevcut değildir.

İhtiyati tedbir veya ihtiyati haczi tamamlayıcı prosedürde öngörülen süreler içerisinde gereği yerine getirilmemişse tedbir veya haciz kalkacaktır. Ayrıca karşı tarafın teminat göstermesi de ihtiyati tedbir ve haczin kaldırılması sonucunu doğuracaktır (İİK md. 266, HMK md. 395).

İhtiyati hacizde esas hakkında hüküm verilmesi durumunda talepte bulunan esas davayı kaybederse ihtiyati haciz kendiliğinden hükümsüz kalır (İİK md. 264/4). Davayı kazanması durumunda ise ihtiyati haciz kalkmaz kararın tefhim veya tebliğinden itibaren 1 ay içinde alacaklının ilamlı takip talebinde bulunması gerekir (İİK md. 264/3). Bu süreye uyulmadığı takdirde ihtiyati haciz hükümsüz kalır. HMK 397. maddesindeki düzenlemede ise, ihtiyati tedbir kararının etkisi aksi belirtilmediği takdirde nihai kararın kesinleşmesine kadar devam eder.³⁵

1.3.6.6.5. Kararın İcrası ve Sonuçları Bakımından

İhtiyati haczin icrası belirli bir süreye tabidir. (İİK md 261/1) Bu süre içerisinde ihtiyati haczin icrasının alacaklı tarafından talep edilmemesi durumunda ihtiyati haciz kendiliğinden kalkacaktır. 1086 Sayılı HUMK'da sınırlayıcı bir süre öngörülmemiş iken 6100 Sayılı HMK'da ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemler başlığı altında 397. madde 1. fıkra ile ihtiyati hacze paralel düzenlemeler getirilmiştir.

İhtiyati haczin icrası icra memuru tarafından yerine getirilirken, ihtiyati tedbirler mahkemece uygun görülecek, olay ve oluşun durumuna göre genellikle mahkeme yazı işleri müdürleri veyahut zabıt katipleri tarafından da icra edilebilir.

İcra bakımından en önemli fark, üzerinde tedbir veya haczin uygulanacağı şeyler bakımındandır. İhtiyati tedbirde tarafların arasında ihtilaflı olan şey bizatihi ihtilaf konusu üzerinde tedbir icra edilecektir (HMK md.389). Zaten tedbire konu olandan başka bir şey üzerinde uygulanması niteliği gereği mümkün değildir. İhtiyati hacizde ihtiyati hacze esas teşkil eden bir para alacağı iken, ihtiyati haciz bu para alacağının icrasını temin etmek, güvence altına almak,

³⁴ Bkz. 1086 Sayılı HUMK md.107-108; 6100 Sayılı HMK md.394; İİK md.265.

³⁵ 1086 Sayılı HUMK 112.maddedeki düzenlemede ise esas hakkında mahkeme tarafından verilen kararın tefhim ve tebliğ olunmasına müteakip aksine bir karar verilmemiş ise ihtiyati tedbirin kalkacağı düzenlenmesi mevcut idi

mümkün kılmak için borçlunun alacağını karşılayacak miktarda malvarlığı değerlerinin herhangi bir kısmı üzerine konulabilir (İİK md.257/1). Yani ihtiyati hacze esas teşkil eden alacakla, üzerinde haciz tatbik edilen şey arasında bağlantı, ayniyet yoktur. Oysa ihtiyati tedbir konusu teminat altına alınacak düzenlenecek, eda edilecek şey ile üzerinde tedbirin gerçekleştiği şeyler aynıdır.³⁶

Bir fark da ihtiyati haciz para alacağı için söz konusu olduğundan sadece malvarlığı değerlerini konu edinebilir. Bu sebeple yerine getirilmesi de borçlunun malvarlığı üzerinde gerçekleşir. İhtiyati tedbirin konusu daha geniş olduğundan bir şeyi verme veya yapma şeklindeki taleplerinde dava edilmesi halinde bu talepler ihtiyati tedbir konusu olabilecektir.³⁷

Bir başka fark da ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz konulan mal üzerindeki tasarruf edebilme imkânıdır, söz gelimi gayrimenkuller üzerine ihtiyati tedbir konulduğunda, genellikle başkasına devrine engel olmak için ferağdan men'ine karar verildiğinden, satılması ve devri mümkün olmamaktadır. Buna karşılık ihtiyati haciz konulan gayrimenkul, hacizli olarak başkasına satılıp devredilebilir. Bu durumda sadece haciz yeni devralana karşı da dermeyan olunabilir (İİK md. 261/2, 91, MK md.920).³⁸

Yine ihtiyati tedbirde, ihtiyati tedbire konu mallar için üçüncü şahısların açacakları istihkak davaları İİK'ya göre İcra Mahkemesine değil genel hükümlere göre genel mahkemelerde görülür. İhtiyati hacizde ise bu konuda hacze ilişkin hükümler uygulandığından istihkak davaları İcra Mahkemesine açılır.³⁹

Asıl dava sonunda ihtiyati tedbir talep eden haklı çıkarsa bu tedbire konu olan şey davacının talebine ve mahkemenin kararına göre davacıya verilir veya ihtilafli hukuki ilişki nihai olarak düzenlenir. Ya da kesin eda gerçekleşir. İhtiyati hacizde ise asıl dava veya takibin talepte bulunanın kazanması sonucu üzerine haciz konulan şeyin talepte bulunana verilmesi söz konusu olmayacak, takip kesinleştikten sonra talep üzerine ihtiyati haciz konulan mal satılıp, paraya çevrilerek alacaklı tatmin edilecektir.⁴⁰

1.4. Mukayeseli Hukukta İhtiyati Haciz

Ülkemizde olduğu gibi diğer ülkelerde de ihtiyati haciz müessesesi yer almakta olup, ülkemizdeki uygulamalar ile paralellik arz ettiği gibi farklı uygulamalara da rastlanmaktadır. Bu çalışmada da ana hatlarıyla mukayeseli hukuktaki uygulamalar üzerinde durulacak, özellikle İcra

³⁶ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2496; Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler**, s.481,482; Uyar, **İcra Hukukunda aciz**, s.13,

³⁷ Berkin, **İcra İflas Kanunu ve Tatbikati**, s.514

³⁸ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2496

³⁹ Akyazan, a.g.e., s.5; Özkes, (1999), **İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz**, s.70

⁴⁰ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2497,Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.14, Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.71

İflas Hukukumuzda kaynak olan İsviçre İcra İflas Hukukunda yer alan ihtiyati haciz uygulamaları ile hukuk sistemimizde etkili olan Alman Hukuk düzenlemesinde ihtiyati haczin ne şekilde düzenlendiği daha ağırlıklı olarak ele alınacaktır.

Bu çalışmamızda daha ziyade ihtiyati haciz sebepleri ile ilgili düzenlemeler üzerinde durulacaktır.

1.4.1. İsviçre Hukukunda

İcra ve İflas Kanunumuza kaynaklık eden İsviçre İcra ve İflas Kanununda uzun yıllar çalışılarak gerçekleştirilen değişiklikler 01/01/1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklikler içerisinde ihtiyati hacizle ilgili düzenlemeler de yer almaktadır. Yapılan değişiklikler bütün ihtiyati haciz hükümlerini kapsamakla birlikte, bunların hepsi esaslı değişiklik değildir. Değişiklikte eski hükümlerin yer ve madde numaraları aynen muhafaza edilmiş, sadece ihtiyati haczi tamamlayan merasimi düzenleyen 278. madde 279. maddeye, ihtiyati hacze itirazı düzenleyen 279. madde 278. maddeye alınarak yer değişikliği yapılmıştır. Değişikliklerin ağırlık noktasını öteden beri doktrinde yoğun şekilde tartışılan ve uygulamada da sorun olarak ortaya çıkan hususlar oluşturmaktadır. Bu çerçevede borçlu ikametgâhının yurt dışında bulunması halinde kabul edilen ihtiyati haciz sebebi hakkında değişiklik yapılmış, ihtiyati haczin kötüye kullanımını engellemek için ihtiyaten haczedilecek mallar hakkında da yaklaşık ispatın yerine getirilmesi kabul edilmiş ve ihtiyati hacizde itiraz yeniden ve daha geniş şekilde düzenlenmiştir. Diğer değişiklikler esaslı nitelikte olmayıp maddelerin anlaşılmasını kolaylaştırıcı açık ifade değişiklikleri şeklindedir.⁴¹

İsviçre doktrininde genellikle ihtiyati hacze karar verilmesinin şartları olarak, ihtiyati hacze esas olan alacağın bulunması, ihtiyati haciz sebeplerinden birinin varlığı ve ihtiyaten haczedilecek şeylerin mevcudiyeti aranmaktadır. Alacağın para veya teminat alacağı olması gerekir. Borçlunun belirli bir ikametgâhının bulunmaması veya kendisinin kaçması ya da mal kaçırması durumunda vadesi henüz gelmemiş alacaklar için ihtiyati haciz istenebilirken; vadesi gelmiş alacaklar için bunların yanında borçlunun panayır veya pazar erbabı gibi sürekli seyahat eden kimselerden olup borcun derhal ifası gereken bir borç olması, borçlunun İsviçre’de ikamet ediyor olmaması ya da alacaklının aciz belgesine sahip bulunması ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilmiştir. İhtiyati hacze karar vermek için, alacağın rehinle temin edilmemiş olması aranmaktadır. Kanunda beş bent halinde sayılan ihtiyati haciz sebepleri sınırlayıcıdır. İhtiyati haciz talebi yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Talepte alacağın, ihtiyati haciz sebebinin, ihtiyaten haczedilecek mallarla, bunların buldukları yerin belirtilmesi gerekir. Çünkü bunlar talepte belirtilmeden ihtiyati hacze karar verilememektedir. Mahkeme karşı tarafı dinlemeden karar verebilir. Alacaklının alacak ve ihtiyati haciz sebeplerinin varlığı yanında, ihtiyaten haczedilecek borçluya ait malvarlığının varlığı

⁴¹ Muhammet Özekes, *İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s.75-76

hakkında da hakime kanaat vermesi gerekmektedir. Yeni düzenlemeyle alacaklıya ihtiyaten haczedilen borçlu malları konusunda da yaklaşık ispat yükümlülüğü getirilmiştir. Burada aranan ispat tam ispat olmayıp, yaklaşık ispat yeterli sayılmıştır. Alacaklı hâkimde yaklaşık bir kanaat uyandırırorsa ihtiyat hacze karar verebilir.⁴²

1.4.2. Alman Hukukunda

Alman hukukunda ihtiyati haciz usul hukuku içerisinde Alman Medeni Usul Kanunu'nda düzenlenmiştir. İhtiyati haciz borçlunun malvarlığına ve bizzat borçluya yönelik ihtiyati haciz olarak ikiye ayrılmaktadır. Bizzat borçluya karşı ihtiyati haczin bizim hukukumuzdaki karşılığı borçluya yönelik ihtiyati tedbir olabilir. İhtiyati haczin şartlarından olarak her şeyden önce bir alacağın ve ihtiyati haciz sebebinin bulunması gereklidir. İhtiyati haciz talebinde bulunabilmek için belirli bir para alacağının veya para alacağına dönüşebilen bir alacağın varlığı aranır. Alacağın vadesinin gelmesi gerekli olmadığı gibi, şarta bağlı olup olmaması da önemli değildir. İhtiyati hacze karar verebilmek için ihtiyati haciz sebebinin bulunması aranır. Ancak ihtiyati haciz sebebi bakımından malvarlığına yönelik ihtiyati hacizle borçluya yönelik ihtiyati haciz ayrı ayrı incelenmelidir. İhtiyati haciz uygulanmadığında, alacağın icra takibi ile elde edilmesinin mümkün olmaması veya esaslı şekilde zorlaşmasından endişe edilmesi halinde ihtiyati haciz için yeterli sebebin mevcut olduğu kabul edilir. Bunun dışında icra takibinin yurtdışında yapılması gerekiyorsa bu da ihtiyati haciz sebebi kabul edilmektedir. Alacak başka bir yolla örneğin rehin yoluyla yeterli şekilde teminat altına alınmışsa bu durumda bir ihtiyati haciz sebebinden ve alacağın icrası için bir tehlikenin varlığından söz edilemez. İhtiyati haciz talebi yazılı olarak veya mahkeme tutanağı na geçirilmek suretiyle yapılabilir. Mahkeme yargılama şartlarını inceledikten sonra talebin ve iddia edilen hususların yaklaşık olarak ispat edilip edilmediğini inceleyecektir. Burada ihtiyati hacizde ihtiyat hacze esas olan alacağın ve ihtiyati haciz sebebinin varlığı konusunda yaklaşık bir ispat yeterlidir.⁴³

1.4.3. Avusturya Hukukunda

Avusturya hukukunda ihtiyati haciz doğrudan ihtiyati tedbire ilişkin hükümler arasında yer almaktadır. Kara Avrupası Hukuk sisteminde yer alan bazı ülkelerde olduğu gibi Avusturya hukukunda da ihtiyati haciz, ihtiyati tedbirle birlikte düzenlenmiştir. Bu konuda ihtiyati tedbirler bakımından yapılan üçlü ayırım içinde, ihtiyati haciz para alacaklarının ihtiyati tedbir yoluyla korunması olarak ilk grubu oluşturmaktadır. İhtiyati haciz talep edebilmek için bir para alacağı ve bu alacağın tedbir yoluyla korunmasında hukuki yarar olmalıdır. İhtiyati hacze esas olarak bir para alacağının bulunması ve bu para alacağının tedbir anında ödenebilir olması gerekir. Alacaklının malvarlığına dahil kabul edilen müeccel ve şarta bağlı alacaklar için ihtiyati haciz istenebilir.

⁴² Özkes, **İcra İflas Hukuku**, s.78-79

⁴³ Özkes, **İcra İflas Hukuku**, s.83-84

Bunun yanında paraya dönüşebilir alacaklar (tazminat talebi gibi) ile henüz para alacağı olarak ortaya çıkmamış alacaklar ihtiyati hacze esas teşkil etmeyecektir. İhtiyati haczin kabul edilebilmesi için alacaklının bu konuda özel bir hukuki yararı bulunmalıdır. Alacaklı zaten rehin vb. teminatlarla korunuyorsa ihtiyati hacizle korunmaya değer bir yarardan söz edilemez. Şayet korunması gereken para alacağının borçlunun davranışları sonucu tehlikeye düşmesi, müstakbel icra takibinin sonuçsuz kalması veya oldukça güçleşmesi söz konusu ise bu durumda alacaklının korunmaya değer bir yararının olduğundan bahsedilir. Kanunda bu durumlar borçlunun mallarını tahrip edip zarar vermesi veya ortadan kaldırması, üçüncü kişilerle bu yönde anlaşmalar yapması gibi örnekleyici şekilde sayılmıştır. Aynı şekilde borçlunun sık sık yer değiştirmesi, mallarını esaslı şekilde takyit etmesi, bu tehlike çerçevesinde sayılacaktır. Bunun yanında borçlunun mali durumunun pek iyi olmaması, üçüncü kişilerin ciddi rekabeti ile karşı karşı ya bulunması veya iflas tehlikesi ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilmektedir. Yurt dışında icra zorunluluğunun bulunması da somut bir tehlike ve ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilmiştir.⁴⁴

1.4.4. Fransız Hukukunda

Para alacaklarının geçici korunmasına hizmet eden ihtiyati haciz şeklindeki ihtiyati tedbir türü uzun süre Fransız hukukunda yer almamış, ancak 1955 yılından sonra ihtiyati haciz bugünkü anlamıyla kabul edilmiştir. İhtiyati hacze karar vermenin şartı olarak ihtiyati hacze esas olacak bir para alacağının ve bir ihtiyati haciz sebebinin bulunması gerekir. Alacağın muaccel olması şart değildir. Müeccel ve şarta bağlı alacaklar için de ihtiyati haciz talep edilebilir. İhtiyati haciz sebebi olarak da alacağın icra takibi ile elde edilmesinin beklenmesi halinde, alacağı elde edememe riskinin bulunması aranmaktadır. İhtiyati hacze alacaklının talebi üzerine karar verilir. Mahkeme kendi görevi çerçevesinde ihtiyati hacze karar verecektir. Belçika ve Lüksemburg hukuklarında ihtiyati tedbire ve ihtiyati hacze ilişkin düzenlemeler Fransız hukukundaki düzenlemelere benzemektedir. Ancak Belçika hukukunda mahkemenin ihtiyati hacze karar vermesi yanında belirli yazılı belgelerin bulunması halinde icra memuru da ihtiyati hacze karar verebilmektedir.⁴⁵

1.4.5. İngiliz Hukukunda

1975 yılına kadar İngiliz hukukunda Kara Avrupası ülkeleri hukukunda düzenlenen şekliyle ihtiyati haciz kurumu bulunmamaktaydı. 1975 yılında “Mareva-İnjunction” olarak anılan kararlar İngiliz hukukunda da ihtiyati hacze benzer bir kurum kabul edilmiştir. İhtiyati haciz kararı için, alacaklının yaklaşık ispatı sağlayacak şekilde açıklayacağı talebini mahkemeye vermesi gerekir. İngiliz hukukunda ihtiyati haczin şartları, alacaklı, hacze konu malvarlığı ve ihtiyati haciz sebebinin bulunması olarak sıralanabilir. Talep konusu daha sonra ifa edilecek bir para alacağının

⁴⁴ Dursun Ali Gündoğdu, 2006, İhtiyati Haciz Sebepleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.34-35; Özekes, **İcra İflas Hukuku**, s.88-89

⁴⁵ Gündoğdu, a.g.e. s.35; Özekes, **İcra İflas Hukuku**, s.90-91-92

teminat altına alınmasıdır. Ancak bu para alacağının dayanağı önemli değildir. Örneğin bir haksız fiilden kaynaklanan alacak için de tedbir istenebilir. Borçlunun malvarlığının İngiliz yargı yetkisi içinde bulunduğu hakkında da kanaat uyandırılmalıdır. Çünkü İngiltere'deki ihtiyati haciz yabancı ülkedeki malvarlığını kapsamamaktadır. Bir para alacağı ve borçlunun malvarlığının İngiliz yargı alanı içinde bulunduğu konusunda kanat verilmesinin yanında ihtiyati haciz talebi kabul edilmediği takdirde müstakbel icra takibinin sonuçsuz kalma riskinin bulunduğu konusunda da kanaat uyandırılmalıdır. Özellikle alacaklının elde edeceği bir hükmün cebri icrasını boşa çıkarmak için borçlunun malvarlığını yurt dışına kaçırmaya başlı başına bir tehlike oluşturur. Borçlunun yabancı bir kimse olması ise yalnız başına bir tehlike değildir. İngiltere'de yeterli malvarlığı bulunan bir yabancı borçlu olduğu veya İngiliz mahkeme kararının yurtdışında da icrasının mümkün olduğu durumlarda böyle bir tehlikenin varlığından söz edilemez.⁴⁶

1.4.6. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda

İngiliz hukukunda ihtiyati hacizle ilgili Mareva-İnjunction'ın gelişimi Amerikan hukukunu da etkilemiş ve benzer müessesenin kurulmasına yol açmıştır. Federal devletlerin kendi düzenlemeleri farklılık arz etse de ortak ve temel özelliklerin varlığından bahsedilebilir. İhtiyati hacizle borçlunun malları üzerine haciz konulmasında iki amaç güdülmektedir. Birincisi, borçlunun yurt dışında bulunması ve yurt içinde yargılanabileceği yetkili bir mahkemenin bulunmamasına karşı, ihtiyati hacizle el konulan malvarlığının bulunduğu yerden dolayı, borçlu için yargılamanın yapılabileceği bir yetkili yargılama yerinin ihdas edilmesidir. Ne var ki bunun için sadece ihtiyati haciz konulması yeterli olmayacak aynı zamanda malların haczedildiği yerle sıkı bir ilişkisinin bulunması da aranacaktır. Bu ilişki için, örneğin o yerde banka hesabının, sigorta ilişkisinin veya işletmesine ilişkin bağlantıların bulunması gerekir. Bunun dışında müstakbel icra takibini teminat altına almak için de ihtiyati haciz talep edilebilir. İhtiyati haciz talep edebilmek için ihtiyati hacze ilişkin şartların bulunması gerekir. Bunlardan ilki ihtiyati hacze esas olan bir alacağın bulunmasıdır. Bu alacak, maddi hukuktan kaynaklanan ve asıl davada istenebilecek olan bir alacaktır. Görüldüğü üzere burada sadece para alacağından bahsedilmeyip maddi hukuktan kaynaklanan ve yukarıda açıklanan amaçlar çerçevesinde düşünülmesi gereken bir alaktan bahsedilmektedir. Bu alacak normal olarak sözleşmeden kaynaklanan bir alacaktır, ancak kanunda öngörülen hallerde veya hakim takdirine göre, sözleşme dışı alacaklardan dolayı da ihtiyati haciz talep edilebilir. Bunun yanında alacağın meblağının belli olması ve bir ihtiyati haciz sebebinin bulunması gerekir. Borçlunun malvarlığını ortadan kaldırma veya eyaleti terk etme hazırlığı içinde olması ya da bir takım hileli davranışlarda bulunması ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilebilmekle birlikte, alacaklının talebinin borçluya göre daha fazla korunmaya değer olması da aranacaktır. Bu şartların varlığı konusunda tam bir ispat aranmayıp yaklaşık ispat yeterlidir.⁴⁷

⁴⁶ Gündoğdu, a.g.e. s. 36; Özekes, **İcra İflas Hukuku**, s.92-93

⁴⁷ Gündoğdu, a.g.e. s.36; Özekes, **İcra İflas Hukuku**, s.95-96

1.4.7. İtalyan Hukukunda

İtalyan hukukunda müstakbel icranın teminat altına alınması için borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarruf hakkının sınırlanması yoluna gidilebilir. Alacaklı ihtiyati hacze karar verilmediği takdirde icra takibinin sonuçsuz kalacağı hususunda mahkemeye kanaat vermelidir. Mahkeme ciddi sebeplere dayanarak alacağının ifa edilemeyeceği endişesi taşıyan alacaklının talebi üzerine, kanunen haczin mümkün olduğu hallerde, borçlunun menkul ve gayrimenkul malları ile alacak ve haklarına tedbiren haciz konulmasına karar verebilir. Kanunda açıkça belirtilmese de borçlunun yurt dışında ikamet etmesi, yurt dışına kaçma hazırlığı yapması veya malvarlığını yurt dışına çıkarmış olması ya da bu yönde hazırlık içinde olması ihtiyati haciz sebebi oluşturur. Alacaklı ihtiyati hacizle korunması gereken bir para alacağının mevcut olduğuna dair mahkemeye bir kanaat vermelidir.⁴⁸

1.4.8. İspanyol Hukukunda

İspanyol medeni usul hukukunda para alacaklarından dolayı ihtiyati haciz müessesesi kabul edilmektedir. Asıl dava açılmadan önce ihtiyati haciz talep edebilmek için ihtiyati hacze dayanak olan para alacağının belirli bir meblağı aşması gerekir. Aksi halde istisnai durumlar hariç olmak üzere ancak asıl davada ihtiyati haciz istenebilir. Alacaklı davadan önce hacedilecek malların bulunduğu yer, dava açıldıktan sonra da davanın görüldüğü yer mahkemesinden ihtiyati haciz isteyebilir. Alacaklı mahkemeden ihtiyati haciz talebinde bulunurken, alacağının mevcudiyeti hakkında bir belge ibraz etmelidir. İhtiyati haciz sebebi olarak borçlunun yabancı olması, bunun sonucu olarak da yurt dışında icra takibi yapmak tehlikesinin bulunması veya borçludan ödemenin talep edilebileceği herhangi belirli bir ikametgâhının bulunmaması, borçlunun haber vermeksizin ortadan kaybolması veya malvarlığını ortadan kaldırması, müstakbel icra takibinin sonuçsuz kalma tehlikesinin bulunması aranacaktır.⁴⁹

⁴⁸ Gündoğdu, a.g.e. s.37-38; Özekes, **İcra İflas Hukuku**, s.97-98

⁴⁹ Gündoğdu, a.g.e. s.38; Özekes, **İcra İflas Hukuku**, s.98-99

İKİNCİ BÖLÜM

2.İHTİYATİ HACZİN ŞARTLARI, SEBEPLERİ YARGILAMASI VE İHTİYATİ HACİZ KARARI

2.1. İhtiyati Haciz Yasal Düzenlemesi

İhtiyati haciz önceleri HUMK'nun ihtiyati tedbirlere ilişkin hükümleri arasında 102. maddesinde düzenlenmişti. Daha sonra bu hüküm 1424 Sayılı yasa ile yürürlükten kalkmış ve ihtiyati haciz İİK'nun 257 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Ne var ki bu yasal düzenlemenin uygulamada tam olarak anlaşılammış olması sebebiyle İİK'nun 257 ve devamı maddelerine göre ihtiyati haciz kararı verilmesi gereken hallerde, ihtiyati tedbir kararı verilmesi eğilimi günümüze kadar yargı kararlarına egemen olmuştur.⁵⁰

İhtiyati hacze ilişkin düzenleme İİK 257 vd. maddelerine alınmasından sonra bu hükümlerde de yıllar içerisinde değişiklikler olmuş, 17/07/2003 tarih 4449 Sayılı yasa ile ihtiyati haciz şartları başlığını taşıyan 257. madde ile ihtiyati haciz kararına itiraz ve temyiz başlığını taşıyan 265. maddede değişiklikler yapılmış, yine son olarak 02/03/2005 tarih 5311 Sayılı yasa ile ihtiyati haciz kararı başlıklı 258. maddeye ek fıkra eklenmiş, ayrıca ihtiyati haciz kararına itiraz ve temyiz başlığını taşıyan 265. maddeye ek fıkra eklenerek istinaf yasa yolu düzenlemesi yasa metnine işlenmiştir.

2.2. İhtiyati Haciz İstemenin Şartları

2.2.1. Alacaklıya İlişkin Şart

Bir alacak için ihtiyati haciz isteyen kişinin, o alacağın alacaklı sıfatına sahip olması gerekir. Ancak alacağın alacaklısı ihtiyati haciz isteyebilir. Bu durum hakimin maddi hukuku araştırması gerektirdiği sonucunu beraberinde getirmektedir. Hakim, sunulan delillerden ihtiyati haciz isteyen kişinin alacaklı sıfatına sahip olduğuna kanaat getirirse ihtiyati hacze ilişkin bu şart gerçekleşmiş demektir.⁵¹

---

⁵⁰ Saldırım, a.g.e., s.24

⁵¹ Saldırım, a.g.e., s.25

Bir kambiyo senedine (çek, poliçe ve bono) dayanarak bu kambiyo senedinin ancak yetkili (meşru) hamili ihtiyati haciz isteyebilir.⁵²

Yabancı uyruklu alacaklılar da Türkiye’de ihtiyati haciz isteyebilir. Yalnız yabancı alacaklının İİK 259 maddesine göre göstereceği teminattan başka ihtiyati haczin tamamlanması (kesinleşmesi md.264) için dava açarken veya icra takibi yaparken (veya iflas) ayrıca MÖHUK madde 48’in hükmüne göre de yabancılık teminatı göstermesi gerekir.⁵³

2.2.2. Alacağa İlişkin Şartlar

2.2.2.1. Genel Olarak

İhtiyati hacizde esas olarak para veya teminat alacakları istenebilmektedir. Borç kavramını da teminat alacakları içerisinde alarak geniş şekilde yorumlamak gerekir.⁵⁴ İhtiyati hacze esas olan bir alaktan bahsedebilmek için alacağın cebri icra yoluyla takip edilebilir bir alacak olması gerekir. Çünkü ihtiyati haciz müstakbel takibin korunmasına hizmet etmektedir.⁵⁵

2.2.2.2. Para Alacağı

Para, bu gün artık temel değer ve değişim kanuni ve zorunlu ödeme aracıdır. Bu yönüyle para, malların değiş-tokuş edilmesine aracılık eden genel bir eş değerdir. Para borç ödemeye, kredi sağlamaya, tasarrufa ve yatırıma yaramaktadır.⁵⁶ Hukuki bakımdan para menkul mallardan nispi şeydir ve verme edimlerinin konusunu oluşturur. Ayrıca para belirli bir meblağı da ifade ettiğinden “efektif değer” borcu olmayıp bir “itibarı tutar (meblağ)” borcudur.⁵⁷ İhtiyati hacze esas olacak para alacağından anlaşılması gereken tedavülde olan milli paradır. Bu sebeple borcun konusu altın para ise, altın para için ihtiyati haciz istenemeyecektir. Kaldı ki altın para için ilamsız icra yolu ile takipte yapılamaz.⁵⁸

Yabancı para alacağı olduğu durumlarda, yabancı para alacağı esas alınarak ihtiyati haciz istenip istenemeyeceği tartışma konusudur. Burada ihtiyati haciz için dava bakımından kabul edilen esasların mı, yoksa takip bakımından kabul edilen esasların mı dikkate alınacağı tartışmalıdır. Zira davada alacak yabancı para olarak istenebilir ve mahkemede yabancı para borcu üzerinden karar

⁵² Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2498

⁵³ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1034

⁵⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2495

⁵⁵ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.97

⁵⁶ Necip Kocayusufpaşaoğlu vd., **Borçlar Hukuk Genel Hükümler**, C.III, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1994, Bölüm:8,1; Selahattin Sulhi Tekinay vd., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7.Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 1993, s.772

⁵⁷ Kocayusufpaşaoğlu vd. a.g.e., Bölüm 8,1

⁵⁸ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.I., s.195

verebilir.⁵⁹ Oysa İİK'nun 258. maddesinin 3. bendinin emredici hükmü karşısında takip yapılırken para alacağı Türk parasına çevrilmelidir.⁶⁰ Takipte yabancı para üzerinden olan borç miktarı ile bu miktarın takipte Türk parasına çevrilmesi gereken icra miktarı birbirinden ayrılmaktadır. Bunların aynı miktarı ifade ettikleri durumlar söz konusu olabileceği gibi farklılıklar göstereceği durumlarda olabilir. Nitekim yabancı para borçlarında farklılık açıkça kendisini göstermektedir.⁶¹

İhtiyati haczin ağırlıklı olarak takip hukuku müessesesi olduğu düşünülürse, burada takip hukukunda uygulanan esasların dikkate alınması gerekir. Buna karşılık ihtiyati haciz için takip talebinin söz konusu olmayacağı, bu sebeple de İİK'nun 58.maddesinin 3.bendinin uygulanmasının gerekmediği söylenebilir. Ayrıca ihtiyati haciz talebinde yabancı para miktarının istenip, mahkemenin de ihtiyati haciz kararında yabancı parayı göstermesinde engelleyici bir hükmün bulunmadığı düşünülebilir. Mahkemece hacze esas olan kararda Türk parası gösterilmelidir.⁶² İhtiyati haciz talebinde yabancı para alacağının Türk parası karşılığı gösterilmekle birlikte çevirinin zamanı konusunda bir ayırım yapmak gerekir. Şayet ihtiyati haciz takipten veya davadan önce istenmişse, alacaklı alacağını ihtiyati haczi talep ettiği kur üzerinden Türk parasına çevirmelidir. İhtiyati haciz takip sırasında talep edilmişse, takibin başında bir çeviri yapıldığından ve takip sonuna kadarda bu çeviri geçerli kalacağından, ihtiyati haciz talebinde de takibin başında yapılan çeviri esas alınacaktır. Ancak, alacaklı dava açtıktan sonra yabancı para alacağı için ihtiyati haciz istiyorsa bu durumda da dava yabancı para olarak açılmasına rağmen ihtiyati haciz yukarıda açıklanan gerekçelerle Türk parası olarak istenecektir. Burada çeviri, ihtiyati haciz talep tarihindeki kur üzerinden yapılmalıdır.⁶³

Önemli olan bir para borcunun varlığıdır. İhtiyati haczin diğer şartlarını taşıyorsa her türlü para alacağı için ihtiyati haciz istenebilir. İhtiyati haczin en yaygın uygulanması sözleşmeden kaynaklanan para borçlarında görülmektedir. Ancak sözleşme dışı sorumluluktan kaynaklanan para borcundan dolayı da ihtiyati haciz talep edilebilir. Örneğin bir haksız fiil sorumluluğuna veya sebepsiz zenginleşmeye dayanarak ihtiyati haciz istenebilir. İhtiyati haczin, ilamla tespit edilmemiş bu tür alacaklar için talep edilmesi durumunda; eğer bu borçlar borçlu tarafından tanınmış ve kabul edilmiş taraflar arasında borç konusunda bir ihtilaf bulunmuyorsa özellikle senede bağlanmışsa ihtiyati haciz istenebilir. Ancak henüz varlığı en azından miktarı şüpheli olan bu tür bir alacak için kolayca ihtiyati hacze karar verilemez. Bu tür talepler çoğu kez ihtiyati hacze karar vermeye yetecek derecede ispat edilemeyeceğinden reddedilecektir.⁶⁴

---

⁵⁹ Pekcanitez, **Usul Hukuku**, s.46

⁶⁰ Pekcanitez, **Usul Hukuku**, s.87-94

⁶¹ Pekcanitez, **Usul Hukuku**, s.98-99

⁶² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.100-101

⁶³ Pekcanitez, **Usul Hukuku**, s.139

⁶⁴ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.102-103

2.2.2.3. Teminat Alacağı

Teminatın konusu ne olursa olsun, takibin amacı alacaklıyı tatmin etmek olmayıp asıl alacağı güvence altına alacak teminatın gösterilmesini veya verilmesini sağlamaktır. Ancak daha sonra asıl alacak elde edilemediğinde yani ifa edilmediğinde, teminat olarak gösterilen şeyden alacaklı tatmin edilecektir. İhtiyati haczin amacı da alacaklıyı tatmin etmek olmayıp mevcut veya müstakbel takibi güvence altına almak olduğuna göre, teminat alacakları içinde ihtiyati haciz talep edildiğinden, adeta çifte teminat söz konusu olacaktır. Bu yönü ile ihtiyati haciz ilk planda konusu teminat olan takibi güvence altına alırken, dolaylı olarak da asıl alacağı güvence altına almaktır. Konusu para olan, özellikle bir miktar paranın tevdi edilmesi şeklinde olan teminatlarda ihtiyati haciz talep edilmesinde bir sorun çıkmayacaktır. Mevcut veya müstakbel takibin korunması için ihtiyati haciz istenebilecektir. Konusu paradan başka bir şey olan teminat alacakları için ise ihtiyati haczin mümkün olduğunu söylemek kolay değildir. Konusu paradan başka bir şey olan teminat alacaklarında para alacağına yönelik bir takip söz konusu olmamaktadır. Takipte, takip sonunda bir miktar para depo edilmemekte veya alacaklı için teminat teşkil edecek para miktarı üzerine el konulmamaktadır.⁶⁵

Uygulamada en çok karşılaşılan ihtiyati haciz talepleri içerisinde yer alan bankaların “teminat mektubu bedeli” ve “henüz ibraz edilmemiş ve karşılığı ödenmemiş çek yapraklarına ait kanuni sorumluluk tutarları” konusunda Yargıtay Hukuk Daireleri arasındaki farklı uygulamalar olduğu görülmüş, özellikle Yargıtay 11. ve 19. Hukuk Dairelerinin kararları arasında çelişkiler tespit edilmiştir. Bu çelişkilerin giderilmesi amacıyla uygulamada birliği sağlamak ve mevcut soru işaretlerini gidermesi açısından Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 27/12/2017 tarih, 2016/1 Esas 2017/6 Karar sayılı kararı ile; “İİK 257. maddesinde ihtiyati haciz şartları sayılmıştır. Bu maddede 17/07/2003 gün ve 4949 Sayılı kanunun 59.maddesinde yapılan değişiklikte, madde başlığı “ihtiyati haciz” iken “ihtiyati haciz şartları; birinci fıkrasında yer alan “borcun” ibaresi “para borcunun” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik göstermektedir ki teminat alacakları için İİK’nun 42. maddesi gereğince genel haciz yoluyla ilamlı takip yapılabilir ise de ihtiyati haciz kararı verilemez. Çünkü İİK’nun 257. maddesinde ihtiyati haciz sadece para alacakları için öngörülmüştür. İhtiyati haciz; “icra işlemi” değil, özel geçici koruma müessesesi olduğundan, ancak İİK’nun 257. maddesindeki şartlar çerçevesinde karar verilebilir. O halde teminatın “depo edilmesi” için ihtiyati haciz kararı verilemez. Sonuç olarak teminat gösterme borcu için ihtiyati haciz kararı verilemez.” içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilmiş, böylece uygulamadaki soru işaretleri büyük ölçüde giderilmiştir.⁶⁶

⁶⁵ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.105-108

⁶⁶ Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 27/12/2017 tarih, 2016/1 Esas 2017/6 Kararı

2.2.2.4. Alacağın Rehinle Temin Edilmemiş Olması

Rehin, borcun yerine getirilmemesi durumunda alacaklıya, rehin konusu edilen şeyi icra aracılığı ile paraya çevirterek, alacağını satım bedelinden alma yetkisi veren sınırlı bir ayni haktır.⁶⁷ Medeni Kanun rehin hakkını menkul ve gayrimenkul rehni olarak düzenlemiştir.

İİK 257.maddesinde rehinle temin edilmemiş bir alacak için ihtiyati haciz istenebileceği belirtilmiştir. Rehinle temin edilmiş olan alacak için bir emniyet tedbiri (teminat) olan ihtiyati hacze gerek yoktur. Çünkü alacaklının alacağı rehinle esasen temin edilmiş durumdadır. Fakat rehinli malın değerinin rehinli alacağı karşılamayacağı tahmin ediliyorsa, bu bölüm için ihtiyati haciz istenebilir. Bu halde ihtiyati haciz kararı için başvuru mahkeme önce rehinli malın kıymetini takdir eder (veya bilirkişiye takdir ettirir) ve rehlin rehinli alacağı karşılamayacağı sonucuna varırsa rehinle karşılanamayacağını tahmin ettiği alacak bölümü için ihtiyati haciz kararı verir.⁶⁸

Rehnedilen malın kime ait olduğunun önemi yoktur, rehnedilen mal üçüncü kişiye ait olsa dahi ihtiyati haciz istenemez. Önemli olan teminatı kimin sağladığı değil, alacağın yeterli teminata sahip olmasıdır.

Taşınmaz rehni ile temin edilmiş olan alacak için ayrıca müteselsil kefil olması halinde, rehin alacaklısı müteselsil kefile karşı haciz (veya genel iflas yolu) ile takip yapabileceğinden müteselsil kefil aleyhine ihtiyati haciz kararı verilmesini isteyebilir. Ayrıca bir üçüncü kişinin hem asıl borç için ipotek vermiş hem de asıl borca müteselsil kefil olması halinde, alacaklı o kişiye karşı hem ipotek veren 3.kişi sıfatıyla ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip, hem de ipotek limiti dışında kalan alacak bölümü için müteselsil kefil sıfatıyla genel haciz (veya genel iflas) yolu ile takip yapabileceğinden ipotek limiti dışında kalan alacak bölümü için ihtiyati haciz kararı verilmesini isteyebilir.⁶⁹

Yine alacağı kambiyo senedine dayalı alacaklı, bu alacak rehinle temin edilmiş olsa bile kambiyo senetlerine matuf takip yolu ile takip yapabilir. (İİK md.45/2, 167/1) Bunun yanında ipotekle temin edilmiş faiz ve senelik taksit alacaklarında, alacaklı rehlin paraya çevrilmesi yolu ile değil, genel haciz yolu ile takip yapabilir (İİK md. 45/3).⁷⁰

⁶⁷ Şeref Ertaş (1997), **Eşya Hukuku**, 3.Bası, Dokuz Eylül-Ankara Üniversitesi Basımevi, İzmir, s.469; M.Kemal Oğuzman ve Özer Seliçi, **Eşya Hukuku**, Fakülteler Matbaası, 7.Bası İstanbul, 1997, s.669, Özkes **İhtiyati Haciz**, s.108

⁶⁸ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.II., s.1037

⁶⁹ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.II., s.1037-1038

⁷⁰ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.116

Rehne rağmen ihtiyati haciz talep edilebilmesi bakımından açık bir düzenleme olmadıkça, İİK 257. maddenin hükmü dikkate alınacaktır. Yani rehin bulunmasına rağmen ihtiyati haciz talep edebilmek için açıkça istisnai bir düzenleme getirilmiş olmalıdır. Ticaret Hukukundan kaynaklanan istisnalarda bu hususta açık düzenlemeler mevcuttur. Şöyle ki; gemi alacaklıları için gemilerin ihtiyati haczi, TTK 1352 ve devamındaki hükümlere tabidir. Deniz alacaklarından başka alacaklar için gemi hakkında ihtiyati haciz verilemez.

Ticari işletme rehin alacaklısı, alacağı için ticari işletme rehni mevcut olmasına rağmen, alacağın temini için genel hükümlere göre ticari işletmenin veya münferit unsurlarının ihtiyaten haczedilmesini isteyebilir. Bu takdirde, ihtiyati haciz tamamlama merasimi menkul (taşınır) rehlinin paraya çevrilmesi yolu ile olur (Ticari İşletme Rehin Kanunu m.14/3, m.17).⁷¹

2.3. İhtiyati Haciz Sebepleri

İhtiyati hacze karar verilebilmesi için öncelikle rehinle temin edilmemiş bir alacağın bulunması gerekli olmakla birlikte, geçici bir koruma olan ihtiyati hacze esas teşkil edecek, onu haklı kılacak bir durumun bulunması gerekir ki, buna ihtiyati haciz sebebi diyoruz. Kanunumuz genel anlamda alacağın tehlikede bulunmasını yeterli görmeyip, genel bir ihtiyati haciz sebebi düzenlememiş, ihtiyati hacze karar verilebilmesi için aranması gereken sebepleri özel olarak belirtmiştir. İhtiyati hacze karar verilmesi için tahdidi olarak kanunun saymış olduğu sebeplerin mevcudiyeti aranır.⁷²

2.3.1. Vadesi Gelmiş Alacaklarda İhtiyati Haciz İstenmesi

İhtiyati haciz isteyebilmek için kural olarak alacağın vadesinin gelmiş olması gerekir. (İİK md.257/1) Vadenin gelmiş olması borcun bir niteliği olmakla beraber yasada tanımlanmış değildir. Bununla beraber muacceliyet (vadenin gelmesi) alacaklının alacağını talep ve dava etme yetkisini ifade eder.⁷³ Alacağın muaccel olduğu an, ya tarafların anlaşması veya ihbar ya da kanun hükmü veya hukuki ilişkinin mahiyeti ile belirlenir. Bu söylenenlerden hiçbiri yoksa TBK 90. (eski BK md. 74) maddesine göre her borç doğduğu anda muaccel olur.⁷⁴

Vade; sözleşme ile, kanunla, adetle belirlenebileceği gibi işin özelliklerine veya objektif iyi niyet kurallarına göre de belirlenebilir.⁷⁵

⁷¹ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1038

⁷² Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.122

⁷³ Eren, Fikret, (1991), **Borçlar Hukuk Genel Hükümler**, Cilt:3, Ankara, s.128

⁷⁴ Saldırım, a.g.e., s.26

⁷⁵ Tekinay vd., a.g.e., s.801 vd.

Türk Borçlar Kanununun 90. (BK md. 74) maddesi uyarınca kural olarak her borç doğduğu anda muaccel sayıldığı için tazminat alacaklarında muaccellik anı zararı doğuran fiilin vuku bulunduğu andır.

Kambiyo senetlerinde poliçe ve bonoda vade tarihi belli olduğu için (Yeni TTK md. 671, 776) (TK md. 583, 688) asıl borçlulara karşı alacağın muaccel olduğu anın tespiti güçlük arz etmez, ancak müracaat borçlularına karşı alacağın muaccel olması için poliçe ve bononun protesto edilmiş olması gerekir (Yeni TTK md. 713, 730), (TK md 625, 642). Yargıtay pek çok kararında olduğu gibi 19.Hukuk Dairesinin 25/04/2016 tarih, 2016/452 Esas ve 2016/7350 Karar sayılı kararında da belirtildiği gibi “...ihtiyati hacze konu bonoda borçlular lehtar ve keşideci konumunda olup, süresinde protesto keşide edilmemesi, hamilin sadece lehtara karşı başvuru hakkını yitirmesine yol açar. Keşideciye karşı başvuru hakkını yitirmez...” hamil lehtara karşı müracaat edebilmek için protesto aranırken, keşideciye karşı protestonun varlığı Yargıtay tarafından aranmamaktadır. Çekte vade olmadığı için ibraz müddeti içinde bankaya ibraz edilen çekin ödenmemesi halinde yetkili hamil, keşideciye ve cirantalara karşı ihtiyati haciz isteminde bulunabilir.⁷⁶

Poliçede olduğu gibi, bonoda da vade yazılması zorunlu değildir. Vadesi gösterilmemiş bono görüldüğünde vadeli sayılır. Hamil tarafından düzenleme tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde dilediği zamanda düzenleyene ibraz edilerek bononun tahsili talep edilebilir.⁷⁷ Yargıtay bazı kararlarında;

- Hamilin, bonoyu tanzim edene yani keşideciye ve onun lehine aval verene karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için, bononun vadesinin gelmiş olması gerekli ve yeterli olduğunu, ayrıca ödememe protestosu çekmesi ve bu protestoyu bono ile birlikte ihtiyati haciz talebine eklemesi gerekmediğini.
- Alacaklının, bonoyu tanzim edene (keşideciye), onun lehine aval verenlere ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için bononun vadesinin gelmiş olmasının gerekli ve yeterli olduğunu, bundan başka yetkili hamilin ayrıca ödememe protestosu çekmiş olmasına ve bu protestoyu bono ile birlikte ihtiyati haciz talebine eklemesine gerek bulunmadığını; ancak alacaklının (yetkili hamilin) bonoda cirantalara, bunlar lehine aval verenlere ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için TTK.’nun 730. maddesi hükmü uyarınca ödememe protestosu çekmiş olması ve bu protestoyu ihtiyati haciz talebine eklemiş olmasının gerekli olduğunu belirtmiştir.⁷⁸

⁷⁶ Saldırım, a.g.e., s.27”

⁷⁷ Mustafa Çeker (2012), **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku**, Karahan Kitapevi, 5.Baskı, Adana, s.562

⁷⁸ Uyar, Talih, **İhtiyati Haciz İsteminin Koşulları**, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof.Dr.Şeref Ertaş’a Armağan, C.19, Özel Sayı, 2017, s.2594-2600

Çeke yönelik uygulamasında Yargıtay ihtiyati haciz yönünden farklı kararlara imza atmaktadır. Örnekler vermek gerekirse;

- Çek hamilinin keşideci aleyhine ihtiyati haciz istemesi mümkündür. TTK hükümlerine göre düzenlenmiş ve hamil tarafından muhatap bankaya ibraz müddeti içinde ibraz edilmiş olduğu halde bankaca ödenmeyen çek'e dayanarak hamil, keşideci hakkında ihtiyati haciz isteyebilir. Ödenmeyen çek bedeli için TTK. mad. 808, 810 uyarınca keşideciye müracaat hakkına sahip bulunan hamil, bu müracaat hakkının kapsamına giren «ihtiyati haciz» yoluna da başvurabilir. TTK.'nun 799. maddesi uyarınca bir çek hakkında ödeme yasağı getirilmesi (çekten cayılması), çek hâmilinin, çekten kaynaklanan hak ve alacaklarını talep etmesine engel teşkil etmez. Yani, keşidecinin, sadece kendi iddiasına dayanarak, çekin ödenmesini yasaklaması (çekten cayması), hâmilin buna rağmen ibraz süresi içinde çeki bankaya ibraz ederek ödemeyi talep edebilir (ve çek ödenmezse) mahkemeden ihtiyati haciz isteyebilir.
- Ödeme yasağı bulunan çek hakkında da ihtiyati haciz kararı verilebileceği.
- Çek ile ilgili ödeme yasağı bulunması ya da hasımsız çek iptali davası açılması İİK'nın 257. maddesi uyarınca ihtiyati haciz kararı verilmesine engel olmadığını.
- İhtiyati haciz istemine konu çekte, ihtiyati haciz talep eden temlik ciroyuyla hamil olup, 'çeki rehin ciroyuyla aldığı' dair bir beyanı da bulunmadığından ve çek üzerinde rehin cirosu da olmadığından, mahkemece İİK'nın 257. maddesindeki ihtiyati haciz şartlarının olduğu nazara alınmak suretiyle bir karar verilmesi gerekeceğini.
- Çek ile ilgili ödeme yasağı bulunmasının İİK'nın 257. maddesine göre ihtiyati haciz kararı verilmesine engel olmadığını.
- İhtiyati haciz istemine konu çek hakkında 'ödemeden men yasağı' kararı verilmiş olması tek başına ihtiyati haciz kararı verilmesine engel teşkil etmeyeceğinden, ihtiyati haciz isteminin reddedilemeyeceğini.
- Mahkemece, 'ihtiyati haciz talebine konu edilen çekin keşide tarihi itibarıyla alacağın muaccel olmadığı' gerekçesiyle 'ihtiyati haciz talebinin reddine' dair verilen kararda isabetsizlik bulunmadığını.
- -İbraz müddeti içinde kendisine ibraz edilen çek bedelini muhatap banka 'keşidecinin nezdindeki hesabı müsaitse' hamile ödemek zorundadır. Muhatap banka, karşılık olduğu halde, ibraz süresi içinde ödenmesini talep eden hamile çek bedelini ödemezse, hamile karşı sorumlu olur.⁷⁹

Alacak bir üçüncü kişiye temlik edilmiş ise, borç muaccel olduğunda alacağı devralanın ihtiyati haciz isteyebilmesi için, bu devrin kanuna uygun olması yani yazılı olarak yapılması

⁷⁹ Uyar, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 2585-2631

gerekir (Yeni TBK md. 184), (BK md. 163/1). Aksi takdirde, devralan üçüncü kişinin ihtiyati haciz talebi kabul edilmemelidir.⁸⁰

Vadesi gösterilmemiş poliçe veya bono görüldüğünde ödenmesi şart olan poliçe veya bono sayılır (Yeni TTK md. 672, 777), (Eski TTK md 584/2, 689/2). Bu durumda usulen muhataba ibraz edildiği ispatlanmadıkça bu senetler için ihtiyati haciz kararı istenemez.⁸¹

İhtiyati hacze karar verirken maddi hukukun veya takip hukukunun aradığı şartlar dışında, kanunda öngörülmeyen şartlarla ihtiyati haciz talebi ağırlaştırılmamalıdır, zaman zaman uygulamada karşılaşılan bu konudaki bir yanlışlık kambiyo senetleri hakkında ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için mutlaka protestonun aranmasıdır. Oysa alacaklının poliçeyi kabul edene onun lehine aval verene ve bunların yetkisiz temsilcilerine; bonoyu tanzim edene, onun lehine aval verene ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için kambiyo senedinin vadesinin gelmiş olması gerekli ve yeterlidir. Bunun dışında protesto çekilmesi ve bunun kambiyo senedine eklenerek mahkemeye verilmesi aranmamalıdır. Çünkü yukarıda belirtilen kimselere karşı alacaklı doğrudan talep hakkına sahiptir ve borç ödenmediğinde de bunlara karşı protesto çekmeden ve protestoyu takip talebine ekleme zorunluluğu olmadan kambiyo senetlerine mahsus takip yapabilir. İhtiyati hacizle korunan asıl takip yolunda aranmayan bir şartı, onu teminat altına alan, bir geçici tedbir olan ihtiyati hacizde arayarak şartlarını ağırlaştırmak, kanuna aykırı olduğu gibi, müessesenin amacına da aykırıdır. Ayrıca alacaklı aleyhine menfaat dengesinin bozulması sonucunu da doğuracaktır.⁸²

Bununla birlikte alacaklının müracaat borçlularına, yani poliçede keşideciye, cirantalara, bunların lehine aval verenlere, araya girmek suretiyle kabul edenlere ve bunların yetkisiz temsilcilerine; bonoda cirantalara, bunların lehine aval verenlere ve bunların yetkisiz temsilcilerine karşı ihtiyati haciz isteyebilmesi için protesto çekmiş olması burada da aranacaktır.⁸³

Alacağın muaccel olduğunu alacaklı ispat etmelidir. Borçluya ispat yükü yüklemek kural olarak olumsuz bir vakianın ispatının taraflardan istenemeyeceği şeklindeki ispat hukuku ilkesine aykırılık oluşturur. Yine uygulamada yanlış bir bilgide birbirini takip eden vadeleri taşıyan senetlerden birisinin ödenmemesi halinde diğerlerinin de muaccel olacağı kaydının geçerli olduğu, halbuki bu tür kayıtlar kambiyo hukukunda geçerli değildir. Yargıtay'ın bu kaydın geçerli olmadığı yönünde pek çok kararı vardır.⁸⁴

⁸⁰ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.129

⁸¹ Akyazan, a.g.e, s.14

⁸² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.130-131; Kuru, **İcra İflas Hukuku**, C.III., s.2499-2500

⁸³ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.131; ; Baki Kuru, **İcra İflas Hukuku**, C.II. Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 1990 s.1662, 1666; Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, s.2499-2500

⁸⁴ "Sair temyiz itirazları yerinde değilse de; 27.5.1986 olan takip tarihinde senetlerden sadece 17.5.1986 tarihli senet bedelinin muaccel olduğu, diğer senet bedellerinin muaccel bulunmadığı, birbirini takip eden vadeleri taşıyan senetlerden birisinin ödenmemesi halinde diğerlerinin muaccel olacağına dair kaydın kambiyo hukukuyla

Maddi hukuk bakımından borcun muaccel olması ile birlikte, takip ve dava edilebilmesi için bir takım şartlar aranıyorsa bunlarında dikkate alınması gerekir. Kanun her ne kadar sadece borcun muacceliyetini (vadesinin gelmesini) aramış, dava ve takip bakımından özel şartlar istememişse de ihtiyati haciz öncelikle mevcut veya müstakbel takibin sonucunu güvence altına almakta olduğundan, bir kimse takip yoluna başvurarak isteyemeyeceği alacağını ihtiyati hacizle korunmasını da isteyememelidir. Örneğin, kural olarak belirli şartlar altında borçlar hukuku bakımından sözleşmeye konan muacceliyet kaydı geçerli olmakla birlikte, bonolara konan muacceliyet kaydı geçersiz olduğundan, alacaklı sadece vadesi gelen senetler için ihtiyati haciz isteyebilir, bunun dışında henüz vadesi gelmeyen senetler için ihtiyati haciz isteyemeyecektir. Bunun yanında bonoya esas teşkil eden temel ilişkiyi düzenleyen sözleşmedeki muacceliyet kaydı geçerliliğini koruyacağından, bu sözleşmeye dayanarak ve sözleşmeyi ibraz ederek, henüz muaccel hale gelmemiş bonolara dayanarak da ihtiyati haciz istenebilir. Burada ihtiyati haciz istenebilmesinin sebebi bonolardaki muacceliyet kaydı olmayıp, temel ilişkiyi düzenleyen sözleşmedeki kayıttır.⁸⁵

Bu konuda tartışma konusu olabilecek diğer bir örnek de “ilk talepte kayıtsız şartsız ödeme” kaydını içeren garantilerin durumudur. Genellikle banka teminat mektuplarına konan “protesto çekilmesine, hüküm istihsaline ve borçlunun iznine gerek olmaksızın hemen ve gecikmeksizin ödeme” veya “ilk yazılı talepte gayri kabili rücu ve kayıtsız şartsız ödeme” şeklinde veya benzeri ifadelerle, garanti veren banka asli ve bağımsız bir yükümlülük üstlenmektedir. Böyle bir garantiye rağmen, ilk talep üzerine bankanın ödemede bulunmaması halinde alacaklı -muhatap ihtiyati haciz yoluna gidebilecek midir? Kural olarak bankanın ilk talep üzerine bu talebin haklı olup olmadığını araştırmaksızın, bir belge veya karar istemeksizin, temel ilişkiye ait def'i ve itirazları ileri sürmeksizin ödemede bulunması gerekir. Ayrıca banka rizikonun gerçekleştiğinin ispatını isteme yetkisine sahip olmadığı gibi, bu hususu da araştıramaz. Bununla birlikte doktrinde, muhatapın

---

bağdaşmadığı, bu kayıt senedin bono vasfını etkilemez ise de, yazılmamış sayılacağı, hamile muacceliyet yönünden bir hak bahsetmeyeceği, İİK'ın 257. maddesi 2. fıkrasına göre alınmış bir ihtiyati haciz kararı bulunmadığı, alınan ihtiyati haciz kararının maddenin 1. fıkrasına göre verildiği, senet üzerinde mevcut ve yukarıda açıklandığı gibi geçersiz olan muacceliyet şartı dışında vadesi gelmemiş senetlerin takibini haklı gösterir bir mukavelenin de söz konusu bulunmadığı düşünülmeden, takip tarihinde vadesi gelmeyen senetler hakkındaki bu neden dayanan itirazında reddolunması isabetsiz, temyiz itirazları muacceliyet itirazı yönünden yerinde görüldüğünden merci kararının İİK'ın 366 ve HUMK'un 428. maddeleri uyarınca bozulmasına, 5.10.1987 gününde oybirliği ile karar verildi.” 12. HD, 3.12.1979, K 9856/ E 9310, “Borçlu hakkında 11.5.1982 tarihinde yapılan takipte dayanılan senetlerden 5.7.1982, 5.9.1982 vade tarihli 100.000'er liralık iki senetten muaccel olmadığı, bonolarda mevcut senetlerden birisi ödenmediği taktirde diğerlerinin de muaccel olacağına dair kaydın kambiyo hukuku ile bağdaşmadığı ve yazılmamış sayılacağı, ihtiyati haciz kararının İİK'ın 257/II. Maddesine göre verilmediği düşünülmeden, borçlunun bu iki senedin muaccel olmadığından dolayı vaki itirazının ret olunması isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görüldüğünden merci kararının İİK'ın 366 ve HUMK'un 438. maddeleri uyarınca bozulmasına....” 12 HD, 8.7.1982, 5886/6132; Nazif Kaçak, **İhtiyati Haciz**, Seçkin Yayınevi, İstanbul, 2005, s.147-148.

⁸⁵ Senet lehtarı ve hakkında ciranta sıfatıyla takip yapılan muteriz A.Ç. senetlerin muacceliyetini kabul etmiş olmasına, bu muacceliyetin senette yazılı olmayıp noterden tanzimli taahhütnamede yazılı bulunmasına binaen, ret gerekçesinde isabet yoktur. 12. HD, 24.4.1986, 10792/4782, 12 HD, 5.5.1988, 8200/6069, 12 HD, 16.12.1981, 8058/9519, Kambiyo senetlerinde yazılı olan (bononun vadesinde ödenmemesi halinde müteakip bonoların muaccel olacağı) şeklindeki şart, taraflar arasında ayrıca düzenlenmiş bir sözleşme olmadıkça geçersizdir. 12. HD, 2.4.1986, 3503/3799; Talih Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, II.Baskı, Seçkin Yayınevi, Manisa, 1990, s.34-36-37

ödeme talebinin açıkça hakkın kötüye kullanımı teşkil ettiği ve bankanın müşterisi lehtar tarafından uyarıldığı durumlarda, bankanın müşterisinin hakkında likit delil yani bankanın değerlendirme ve yorumunu katmadan talebin haksızlığını tespit edebileceği yazılı delil ileri sürdüğü vakıaları araştırması gerektiği kabul edilmektedir. İlk talep üzerine ödeme kayıtlı garanti sözleşmelerinde veya teminat mektuplarında, bankanın veya daha genel ifade ile garantörün herhangi bir inceleme yetkisi olmadığından ödemeyi yapması, bu ödemeyi yapmaması ihtimalinde de bağımsız ve asli borçlu durumunda olan bankaya karşı ihtiyati haciz istenebilmesi mümkün olmalıdır.⁸⁶

Banka kredi sözleşmelerinden kaynaklanan ihtiyati haciz taleplerinde Yargıtay, “...alacağın muaccel hale gelebilmesi için kredi hesabının kat edilmesi yeterli olup, ayrıca buna ilişkin ihtarnamenin borçlulara tebliği gerekli değildir. Bu durumda ihtiyati haczin şartları oluştuğunda, mahkemece, talebin kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı şekilde borçlulara noter aracılığıyla ihtarname gönderildiğine dair bilgi ve belge bulunmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir...”⁸⁷ diyerek borcun muaccel hale gelebilmesi için hesabın kat edilmesini yeterli görmüştür.

2.3.2. Vadesi Gelmemiş Alacaklara İhtiyati Haciz İstenilmesi

Vadesi gelmemiş bir alacak için kural olarak ihtiyati haciz istenemez; istenebilmesi için alacaklının alacağını vadesinde alabilmesinin ciddi bir şekilde tehlikeye düştüğüne veya düşmekte olduğuna delil olacak hallerin varlığı aranır; bunlar İİK 257/2’de sayılmıştır. Buna göre vadesi gelmemiş (müaccel) bir alaktan dolayı ihtiyati haciz, ancak aşağıdaki sebeplerden birinin bulunması durumunda istenebilir.⁸⁸

2.3.2.1. Borçlunun Belirli Bir İkametgahının Olmaması (İİK 257, II/1)

İkametgah, bir kişiyi toplum içinde belirli bir yerle olan ilişkisi yönüyle bireyleştirmeye yarar. Kanunda bir kimsenin ikametgahı yerleşmek niyetiyle oturduğu yerdir. (MK md 19/1) Doktrinde de ikametgah kişinin iş ve aile ilişkilerinin odak noktası olarak seçtiği ve bu amaçla sürekli oturduğu ya da yasa gereği öyle kabul edilen yerdir şeklinde tanımlanmıştır.⁸⁹

Tüzel kişilerin ikametgahı kural olarak tüzüklerinde veya ana sözleşmelerinde belirtilen yerdir. Eğer belirtilmemişse yönetim işlerinin yürütüldüğü yer kanuni ikametgahları sayılır. (MK md 49)

⁸⁶ Gündoğdu, a.g.e. s.57-59

⁸⁷ T.C.Yargıtay, 11.HD.13.05.2013, E.2013/6254, K.2013/9715

⁸⁸ Kuru, *İcra İflas Hukuku El Kitabı*, s.1038-1039

⁸⁹ Özkes, *İhtiyati Haciz*, s.137-138

Hukukumuzda bir çok ülkede ihtiyati haciz sebebi olarak öngörülmesinin aksine kişinin yurt dışında oturması, Türkiye dışında yaşaması bir ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilmemiştir. Bu sebeple borçlunun Türkiye’de oturduğu bir yer olmamakla birlikte, yurt dışında oturduğu yer biliniyorsa, ihtiyati haciz istenemeyecektir. Önemli olan borçlunun ne ülke içinde ne de ülke dışında bir meskeninin bulunmasıdır.⁹⁰

2.3.2.2. Borçlunun Kaçması, Mal Kaçırması veya Bunların Hazırlığı İçerisinde Olması (İİK 257, II/2)

İİK’nun 257. maddesinin II. Fıkrasının 2. bendinde “borçlu taahhütlerinden kurtulmak maksadı ile mallarını gizlemeye, kaçırmaya veya kendisi kaçmaya hazırlanır yahut kaçır ya da bu maksatla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunursa” alacaklı 257/II deki sebeplerden dolayı borçlunun mallarına ihtiyati haciz konulmasını (alacağı muaccel olmamasına rağmen) isteyebilir. Bu nedenler sınırlı olup müeccel alacaklar için başka nedenlerden dolayı ihtiyati haciz istenemez.⁹¹

İİK’nun 257. maddesinin 2.fıkrasına göre, ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için de borcun rehinle temin edilmemiş olması gerekir.

İİK’nun 257. maddesinin 2. fıkrasının 2.bendinde düzenlenen ihtiyati haciz sebebinin oluşması için esasen iki şey aranmaktadır. Birincisi, borçlunun niyeti ki, onun düşüncesine ilişkin bir husus olduğundan subjektif unsur olarak nitelendirilebilir; ikinci olarak da borçlunun somut davranışları, yani niyetinin dışı yansıyan şekli ki bu da ihtiyati haciz sebebinin objektif unsuru olarak kabul edilebilir. İhtiyati hacze karar verilmesi için bu iki unsur birlikte bulunmalıdır.⁹²

Borçlunun aktif davranışları kadar, pasif davranışları da taahhütlerinden kurtulmak amacıyla olduğunu gösterebilir. Aynı şekilde borçlunun kendi davranışları kadar hakimiyet alanı içindeki kişilerin davranışları da subjektif unsurun gerçekleşmesi olarak kabul edilecektir. Borçlu tarafından yapılan davranışların mallarını kaçırmak veya gizlemek ya da kendisi kaçmak amacıyla yapılmadığını gösteren makul ve haklı sebepler bulunuyorsa hakim ihtiyati haciz talebini kabul etmemelidir. Yapılan davranışların aktif veya pasif olsun borçlunun iradesi ile gerçekleşmesi gerekir. Borçlunun elinde olmayan öngörülemeyecek birtakım sebeplerle malvarlığında azalma meydana gelmesi, ya da malvarlığı unsurlarında değişiklik olması iyi niyet çerçevesinde kabul edilmelidir. Ayrıca su baskını, yangın gibi afetler sonucu malvarlığında azalma meydana gelen borçlunun kötü niyetli olduğu söylenemez. Gerçek kişiler gibi tüzel kişiler bakımından da subjektif

⁹⁰ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.140-141-142, Necmeddin M. Berkin, **Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1981, s.30

⁹¹ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.II., s.1039

⁹² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.145

unsur gerçekleşebilir. Bunun için tüzel kişinin yetkili organlarının veya bu organların talimatı ile hareket edenlerin niyetine bakmak gerekir.

Birden fazla borçlunun bulunması durumunda borcun niteliğine göre her borçlu için bu unsur ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Kefiller bakımından ise bir ayırım yapılmalıdır. Müteselsil kefil asıl borçlu gibi sorumlu olduğundan, alacaklı da borç muaccel olduğundan asıl borçluya yönelmeden müteselsil kefile yönelebileceğinden, müteselsil kefilin de bu niyeti taşıması durumunda ona karşı ihtiyati haciz istenebilir. Ancak adi kefil için aynı şey söylenemeyecektir. Zira adi kefaletin bulunması durumunda asıl borçluya müracaat etmeden kefile gidilemez.⁹³

Müccel olmayan borçtan dolayı ihtiyati haciz isteyebilmek için objektif unsur olarak borçlunun mallarını gizlemesi, kaçırmaya veya kendisinin kaçmaya hazırlanmış olması ya da kaçması yasada düzenlenmiştir. Kaçmak, borcu ifa etmemek için gerçekleştirilen devamlı bir davranış olabileceği gibi arızı bir davranışta olabilir. Borçlunun sadece kaçması değil, kaçma hazırlığı içinde olması da ihtiyati haciz sebebidir. Kaçmak veya buna hazırlanmak, gerçek kişilerde mümkün olabildiği gibi tüzel kişiler bakımından da gerçekleşebilir. Özellikle borçlu tüzel kişinin usulüne uygun olmayan şekilde işletme ve idare yerini değiştirmesi ya da Türkiye’de hiçbir şube bırakmaksızın merkezini yurt dışına nakletmesi veya merkezi Türkiye’de olmasa bile tüm şubelerini yurt dışına nakletmesi kaçmak olarak anlaşılabilir.

Mal kaçırmak veya gizlemek somut olarak, alacaklının alacağını tahsil edilebilmesi için başvuracağı kanuni yollarla el koyamayacağı şekilde mallarını ortadan kaldıran işlemler yapması, alacağın elde edilmesinin tehlikeye sokulması yada güçleştirilmesi şeklinde mal varlığını azaltıcı hem aktif, hem de pasif davranışların tümü olarak kabul edilmesi gerekir. Mal varlığının ortadan kaldırılması, onların mekansal olarak yerinin değiştirilmesi şeklinde anlaşılmalı, malvarlığı değerlerinin borçlarından kurtulmak amacıyla temlik, terkin veya bir takım yükümlülüklerle yüklenmesi de anlaşılmalıdır. Bu çerçevede hiçbir makul sebep yokken borçlunun mallarını rehnetmesi veya ihtiyacı olmadığı halde mallarını çok düşük fiyata satması, başkalarına borç ikrarını içeren senetler vermesi, mal gizlemek sayılabilir.⁹⁴

Malların kaçırılması veya saklanması yanında bunların hazırlığı içinde olmakta ihtiyati haciz sebebi sayılacaktır. Henüz mallar kaçırılmamış veya saklanmamış olsa da bu yönde borçlunun gayreti olması, muamelelere girişmesi, tasarruflarda bulunması hazırlık anlamına gelecektir.⁹⁵

İhtiyati haciz konulması nedeniyle vadesi gelmeyen borcun muacceliyet kazanması halinde alacaklı, süresinde takip yapmazsa veya dava açmazsa, bir başka anlatımla İİK 264. maddesinin 1.

⁹³ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.147-148-149

⁹⁴ Özkes, **İcra İflas Hukuku**, s.50-54

⁹⁵ Berkin, **Tatbikatçılara**, s.32

fikrasındaki süreleri kaçırırsa ihtiyati haciz hükümsüz kalacağından (İİK md 264/2) borcun muaccel olma niteliği sona erer. İhtiyati haczin uygulanması nedeniyle muaccel hale gelen borç tekrar müaccel hale gelir.⁹⁶

İİK 257 maddesinin 2. bendinde 2003 tarihli 4949 Sayılı Kanunun 59. maddesi ile yapılan değişiklik ile kanunun önceki halinde “mallarını gizlemeye, kaçırmaya veya kendisi kaçmaya hazırlanır, yahut kaçarsa” şeklinde iken “kaçarsa” ibaresi “kaçar yada bu maksatla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunursa” olarak değiştirilmiştir. Böylece borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemler yapması da ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilmiştir. 2003 yılında yapılan bu değişiklikle ihtiyati haciz isteme sebepleri biraz daha genişletilmiştir. Borçlunun alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunması, diğer sebepler gibi somut olmayacaktır. Bu hileli işlemler somut şekilde belirtilmediği için borçlunun kötü niyetle yani taahhütlerinden kurtulmak amacıyla yaptığı, alacaklının haklarını ihlal eden her türlü hileli işlemlerin ihtiyati haciz sebebi olarak kabul edilebilecektir.⁹⁷

2.4. İhtiyati Haciz Yargılaması

2.4.1. Genel Olarak

İhtiyati haciz bir dava değildir. Çünkü taraflar arasında uyuşmazlığın geleceğe yönelik olarak kesin bir şekilde düzenlemeyi, bu yönde hukuki koruma sağlamayı amaçlamamaktadır. Özekes'e göre ihtiyati haciz bir yargı işi olmakla birlikte bir dava prosedürü değildir. Üstündağ'da ihtiyati tedbir ve ihtiyati haczi sadece çekişmeli yargının bir alt çeşidi olarak nitelendirmektedir.⁹⁸

2.4.2. İhtiyati Haczin Tarafları

Borç ilişkisinin tarafları aynı zamanda ihtiyati haczin taraflarıdır. Alacaklı ihtiyati haciz talebinde bulunan, borçlu ise kendisine karşı ihtiyati haciz talebinde bulunulandır. Gerçek kişiler gibi tüzel kişilerde ihtiyati haczin tarafı olabilir. Ayrıca mevzuattan kaynaklanan özellikler dışında yabancılarında ihtiyati haczin tarafı olmasına engel bulunmamaktadır. Önemli olan ihtiyati haciz sırasında tarafların hak ve fiil ehliyetlerinin bulunması, yani taraf ve dava-takip ehliyetlerinin olmasıdır.⁹⁹

⁹⁶ Saldırım, a.g.e., s.34-34

⁹⁷ Gündoğdu, a.g.e. s.80-81

⁹⁸ Özekes, İhtiyati Haciz, s.157

⁹⁹ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.159-160

2.4.2.1. İhtiyati Haciz Talep Eden (Alacaklı)

Alacaklı, borç ilişkisinin aktif sujesidir. Borçludan bir edim elde etmek, bir şeyin verilmesini, bir işin yapılmasını veya yapılmamasını istemek hakkına sahiptir. Mahkemeden ihtiyati haciz yolu ile geçici koruma isteyen kimse alacaklı olarak kabul edilecektir. Alacaklının birden fazla olması durumunda bu alacaklılar arasında dava veya takip arkadaşlığına paralel şekilde, ihtiyati haciz bakımından talep arkadaşlığı söz konusu olabilecektir. Özellikle mecburi dava arkadaşlığının olduğu durumlarda, mecburi dava arkadaşlarının birlikte hareket etme zorunda olmaları bir sorun olarak ortaya çıkabilir. Gecikmesinde sakınca olan, acele bir hal ve mecburi dava arkadaşlarının hepsinin menfaati bulunduğu, maliklerden birinin ihtiyati haciz istemesi mümkündür.¹⁰⁰

Talepte bulunanın alacaklı olması ve alacağı takip yetkisinin bulunması gerekir. Henüz alacaklı olduğu belli olmayan kendisine alacağı talep ve takip yetkisi gelmeyen bir kimsenin ihtiyati haciz talebi kabul edilmemelidir. Kambiyo senetleri bakımından ancak yetkili hamilin ihtiyati haciz isteyebilmesi mümkündür.¹⁰¹

Hak ehliyetine haiz her alacaklı ihtiyati haciz isteyebilir. Alacaklının dava ve takip ehliyeti bulunmuyorsa kanuni mümessili tarafından temsil edilir. Kendisine mahkemece bir meslek veya sanatla işteğal izni verilen velayet altındaki çocuklarında (MK md. 269, 396) meslek ve sanatlarından kaynaklanan alacakları için ihtiyati haciz istemeleri mümkündür.¹⁰²

Tüzel kişiler organları (MK md. 53, 56, 62, TTK md. 125) veya onların yetkili kıldıkları vekilleri aracılığıyla alacakları için ihtiyati haciz isteyebilirler.

Alacaklının ihtiyati haciz istemesi bakımından milliyeti veya yurt dışında oturuyor olması gibi hususlar önemli değildir. İhtiyati haciz talep eden yabancı uyruklu kimse, ihtiyati hacze karar verilirse İİK 259. maddeye göre gösterilecek teminat yanında, MÖHUK 48. maddesine göre de teminat yatırmak zorundadır.¹⁰³

2.4.2.2. Hakkında İhtiyati Haciz Talep Edilen (Borçlu)

Borçlu, borç ilişkisinin pasif sujesidir. Alacaklıya bir şeyi vermek, bir işi yapmak veya yapmamakla yükümlüdür. Esasen bir yabancı kişiye karşı da ihtiyati haciz istenebilir. Borçlu tarafında birden fazla kişi bulunabilir. Henüz vadesi gelmemekle birlikte borçlulardan birinin

¹⁰⁰ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.161

¹⁰¹ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2498; Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.25

¹⁰² Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.25

¹⁰³ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.163-164

kaçma veya mal kaçırmayı söz konusu ise sadece ona karşı ihtiyati haciz istenmelidir. Ancak vadesi gelen bir müteselsil borcun tüm borçlularına karşı ihtiyati haciz istenebilir.¹⁰⁴

2.4.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

2.4.3.1. Görevli Mahkeme

2.4.3.1.1. Alacak Davası Açıldıktan Sonra

Dava açıldıktan sonra dava konusu alacak için yalnız davaya bakan mahkemeden ihtiyati haciz istenebilir. Alacak davası açarken dava dilekçesi ile de ihtiyati haciz istenebilir ve bu halde de ihtiyati haciz kararı vermek görevi yalnız davaya bakan mahkemeye aittir. (HMK md 390/1 kıyasen)

2.4.3.1.2. Alacak Davası Açılmadan Önce

İhtiyati hacizde hangi mahkemenin görevli olduğu İİK md 258'de açıkça belirtilmiş değildir. Bu maddede sadece genel olarak mahkemeden söz edildiğine göre, görev konusunda HMK'nun göreve ilişkin hükümleri HMK 1-4 maddeleri uygulamak gerekir. Buna göre;

- a. 01/10/2011 tarihine kadar ihtiyati hacze alacağın miktarına göre, Sulh veya Asliye Hukuk (veya Asliye Ticaret) Mahkemesi tarafından karar verilmekte idi. (HUMK md. 8/1)
- b. 01/10/2011 tarihinden sonra alacağın miktarına bakılmaksızın ihtiyati hacze Asliye Hukuk (veya Asliye Ticaret) Mahkemesi tarafından karar verilir. (HMK md. 2) Yalnız kira ilişkisinden doğan alacaklar için ihtiyati hacze Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından karar verilir. (HMK md. 4/1-a)
- c. İhtiyati haciz isteyen alacaklının, alacağı özel mahkemenin (mesela İş Mahkemesinin) görevine giren bir alacak ise, ihtiyati haciz kararı için o özel mahkeme (misalde İş Mahkemesi) görevlidir.¹⁰⁵

Eğer mahkeme borçluyu dinlemek suretiyle ihtiyati haciz talebi hakkında kararını verirse, bu halde, borçlu varsa görev itirazını mahkemede dinlendiği sırada yapabilir. İhtiyati haciz kararı borçlu dinlenmeden verilmişse, bu halde borçlu, ihtiyati haciz kararını veren mahkemeye başvurarak ayrıca görev itirazında bulunabilir.¹⁰⁶

Kendisinden ihtiyati haciz talep edilen mahkeme görevsiz olduğuna kendiliğinden de karar verebilir. Çünkü görev kamu düzenine ilişkindir.

¹⁰⁴ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.164

¹⁰⁵ T.C.Yargıtay 19.HD.22.05.2008, E.2008/4398, K.2008/5565

¹⁰⁶ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1041

İhtiyati haciz basit yargılama usulüne tabi olup, bu husus HMK md. 316/1-c bendinde açıkça düzenlenmiştir.

İhtiyati haciz kararı verilmesi acele işlerden sayıldığından, ihtiyati haciz talep edilen mahkemenin hakimi reddedilmiş olsa dahi bu kararı verebilir. (İİK md. 36/2) Hukukumuzda hakemlerin ihtiyati haciz kararı veremeyecekleri kabul edilmektedir. Hakemlerin baktıkları uyuşmazlıklarda da ihtiyati haciz kararını mahkemeler verecektir.¹⁰⁷

Yargı yolu bakımından, başka bir yargı yoluna giren konularda ihtiyati haciz kararı verilip verilmeyeceği sorusu akla gelebilecektir. Örneğin, idari yargıda açılan bir tam yargı davası için adli yargıda ihtiyati haciz istenebilecek midir? Aynı yargı yoluna girmeyen böyle bir durumda ihtiyati haciz istenemeyecektir. Mahkemenin görevi olduğu gibi, yargı yolunu da re'sen dikkate alması gerekir.¹⁰⁸

2.4.3.2. Yetkili Mahkeme

2.4.3.2.1. Alacak Davası Açıldıktan Sonra

Dava açıldıktan sonra, dava konusu alacak için yalnız davaya bakan mahkemeden ihtiyati haciz istenebilir. Başka bir mahkeme ihtiyati haciz için yetkili ve görevli değildir. Tasarrufun İptali davasında da ihtiyati haciz kararı için yalnız iptal davasına bakan mahkeme yetkili ve görevlidir (İİK md.281) (HMK md 390/1-kıyasen). Alacak davası açarken dava dilekçesi ile de ihtiyati haciz istenebilir ve bu halde de ihtiyati haciz kararı verme yetkisi yalnız davaya bakan mahkemeye aittir.¹⁰⁹

2.4.3.2.2. Alacak Davası Açılmadan Önce

Alacak davası açılmadan önce, ihtiyati hacze, İİK'nun 50. maddesine göre yetkili mahkeme tarafından karar verilir. (İİK md. 258/1) Yani ilamsız icra takipleri için yetkili olan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesi, ihtiyati haciz talepleri içinde yetkilidir. İİK 50. maddesinde, HMK'nın yetkiye ilişkin hükümlerine atıf yapılmıştır. Şu halde ihtiyati haciz kararı için yetkili mahkeme kural olarak HMK 6-16 maddelerine göre belirlenir. Yalnız, alacağın dayanağı olan sözleşmenin yapıldığı yer mahkemesi de ihtiyati haciz kararı vermek için yetkilidir. (İİK md. 258 ve md. 50)

Bonoya dayalı borçlar, aranacak borçlar niteliğinde olup, bonoda belirtilen borçluların yerleşim yerinin bulunduğu yerdeki mahkemeden, bonoda öngörülen yetkili mahkemede, bonoda

¹⁰⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.169

¹⁰⁸ Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler**, s.56

¹⁰⁹ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1040

gösterilen yerdeki mahkemede, bonoda ödeme yeri gösterilmemişse bononun düzenlendiği yerdeki mahkemede ihtiyati haciz talebinde bulunulabilir.¹¹⁰

Bono ciro edilmişse ve hamil tarafından ciranta aleyhine ihtiyati haciz isteniyorsa cirantanın ikametgahının bulunduğu yerdeki veya bonoda yetkisi kabul edilen mahkeme tarafından ihtiyati haciz kararı verilebilir.

İcra Hukukunda yetki kural olarak kamu düzeni ile ilgili değildir, bu nedenle mahkeme yetkili olup olmadığını kendiliğinden araştıramaz.¹¹¹

Uygulamada HMK 17 çerçevesinde yetki sözleşmesi düzenlenerek gelen özellikle bonolar ve kredi sözleşmeleri hakkında mahkemenin re'sen HMK 17. maddesini uygulayıp uygulamayacağı konusunda görüş ayrılıkları ve uygulama farklılıkları bulunduğu anlaşılmaktadır. Yargıtay'ın ihtiyati haczin her yerden istenebileceğine yönelik kararları nazara alındığında, mahkemelerce genelde şartları varsa ihtiyati haciz kararları verilmekte, ancak itiraz halinde yetkinin kamu düzenine ilişkin olup olmadığı yönünde değerlendirmelerde yapılarak yetki kamu düzenine ilişkin ise itirazlar kabul edilmekte, aksi halde ise talepler reddedilmektedir.

İhtiyati haciz kararı verirken mahkeme iki tarafı, özellikle borçluyu dinleyip dinlememekte serbesttir (İİK md. 258/2). Eğer mahkeme borçluyu dinlemek suretiyle ihtiyati haciz talebi hakkındaki kararını verirse, bu halde borçlunun, mahkemede dinlenilmesi sırasında varsa mahkemenin yetkisine itiraz etmesi gerekir. Borçlu ihtiyati haciz kararı verildikten sonra mahkemenin yetkisine itiraz edemez. Yani bu halde İİK 265. madde hükmü uygulanmaz. Buna karşı ihtiyati haciz kararı borçlu dinlenilmeden verilmişse bu halde borçlu İİK 265. maddeye göre ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemeye başvurarak yetki itirazında bulunabilir.¹¹²

Her ne kadar ihtiyati hacizde yetkili mahkeme için HMK'daki yetkiye ilişkin hükümlere atıf yapılmış ise de, alacaklının elinde bir ilam mevcutsa hangi yer mahkemesinden ihtiyati haciz isteneceği konusuna açıklık getirmek gerekecektir. Bu konuda HMK'da açıklık yoktur. Bu durumda ilamlı icrada yetkili icra dairesini belirleyen hükümden (İİK md. 34) hareket edilebilir. Yani ilama dayalı alacaklar için herhangi bir yetki sınırlaması olmadan Türkiye'nin her yerindeki mahkemelerden ihtiyati haciz istenebilecektir.¹¹³

¹¹⁰ Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 20/02/2012 tarih 1194 Esas, 2285 Karar

¹¹¹ Saldırım, a.g.e., s.39-40

¹¹² Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1040-1041

¹¹³ Berkin, **Tatbikatçılara**, s.42; Burhan Gürdoğan, **İcra Hukuku Dersleri**, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1970, s.138; Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.41

2.4.3. İhtiyati Hacizde Yargılama Usulü

2.4.3.1. İhtiyati Haciz Talebi

İhtiyati haciz yargılamasında da tasarruf ve taraflarca hazırlanma ilkesi geçerli olduğundan, ihtiyati hacze mahkeme kendiliğinden karar veremez, alacaklının talebi gerekir. Alacaklı bir dilekçe ile mahkemeye başvurur ve borçlunun mallarının haczedilmesini ister. Bunu dava açmadan önce ayrı bir talep olarak ileri sürebileceği gibi dava açarken dava dilekçesi ile birlikte talep edebilir. Bunun dışında dava açıldıktan sonra, henüz sona ermeden şartları oluşmuşsa ihtiyati haciz istenebilir. Dava dilekçesi ile birlikte ihtiyati haciz talebinde bulunulduğunda, dava dilekçesine ilişkin hükümler doğrudan uygulanacak, sadece dilekçede ihtiyati haczin istendiği ayrıca belirtilerek, özellikle ihtiyati haciz şartları ve sebeplerine ilişkin vakıalar açıklanarak, bu konudaki delillerin de gösterilmesi gerekecektir. Dava açıldıktan sonra ihtiyati haciz talebinde bulunulması halinde ise, sadece ihtiyati haciz şartlarının ve sebeplerinin açıklanarak bunların delillerini göstermek yeterli olacaktır.¹¹⁴

Kanunda ihtiyati haciz dilekçesinde nelerin bulunması gerektiği açıkça belirtilmemiştir. İhtiyati haczin niteliğine uygun düştüğü ölçüde dava dilekçesindeki unsurlar burada da aranmalıdır. Ayrıca ihtiyati haciz kararında nelerin yer alması gerektiğini belirten İİK 260. maddesi de burada yol gösterici olacaktır.

Öncelikle, dilekçenin verileceği mahkemenin adı, dilekçenin başında yer almalıdır. Alacaklının ve varsa temsilcisi veya vekilinin ad, soyad ve adresi ile borçlunun adı, soyadı ve adresi dilekçede bulunmalıdır. (Biliniyor ise T.C. kimlik numaralarının da dilekçede belirtilmesi, tebligat kolaylığı açısından büyük fayda sağlayacaktır) Dilekçenin konu kısmında ne için ve ne miktar alacak için ihtiyati haciz istendiği kısaca belirtilmelidir. Bunun dışında ihtiyati hacze esas teşkil eden vakıaların neler olduğu ve ihtiyati haczin dayanağı olan hususların gösterilmesi gerekir. Mümkünse borçlunun ihtiyaten haczedilecek mal varlığı da gösterilmelidir. Dilekçede delillerin neler olduğu belirtilmeli, bu delillerden sözü edilen belgeler ve senetlerde dilekçeye eklenmelidir. Ayrıca alacaklının veya kanuni temsilcisinin veya vekilinin imzası yer almalıdır.¹¹⁵

Tüzel kişilerde de gerek alacaklı, gerekse borçlu şirketin tam olarak adresi, ticaret sicilde belirtildiği şekli ile adı ve ünvanı varsa vergi numarası, kayıtlı olduğu ticaret sicilinin numarası v.s. tüm bilgilerin ihtiyati haciz talep edilirken talep dilekçesinde gösterilmesi gerekir.

Dilekçede yer verilmesi gereken unsurlarda eksiklik bulunması halinde duruma göre hakim karar vermelidir. Dilekçedeki eksikliğin niteliğine göre hakim farklı kararlar verebilir. Eksikliğin

¹¹⁴ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.175 -176

¹¹⁵ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.177

tamamlanmasına karar verebileceği gibi, ihtiyati haciz talebini usulden veya esastan reddedebilir. Örneğin, borçlunun adresinin bulunmaması, ya da alacağın miktarının gösterilmemesi durumunda dilekçedeki eksikliğin tamamlanmasına karar verebilecekten, ihtiyati haczin sebebinin veya bunların delillerinin gösterilmemesi durumunda talebin reddine karar verebilir.

Davadan önce ihtiyati haciz talebinde bulunulması halinde alacaklıdan harç alınacaktır. Bu harçlar maktu başvurma harcı ile (Harçlar Kanunu 1 Sayılı Tarife, A,I) yine maktu olan karar ve ilam harcıdır. (Harçlar Kanunu 1 Sayılı Tarife, A,III, 2/d) Bu harçların ikisi de maktu olduğundan peşin olarak ödenmesi gerekir. (HK md. 27/1) Harç yatırılmadıkça dilekçe işleme konmayacaktır. (HK md 27/3, 32, 127) İşin esası bakımından harca tabi olmayan işler ve kişiler içinde ihtiyati haciz de harç alınmamalıdır.¹¹⁶

Uygulamada da harçtan muaf olduğu belirtilen kurum ve kuruluşlar için harç alınmamaktadır. Hatta yapılan yasal düzenlemelerle bu kurum ve kuruluşların teminattan da muaf olduğu düzenlenmiştir.

İhtiyati haciz talebinde bulunan alacaklının adli yardım koşulları sağlanmışsa adli yardım talebinde bulunup bulunmayacağı konusunda açıklık yoktur. Ancak HMK 334. maddesi “geçici hukuki koruma taleplerinde ve icra takibinde haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmaları kaydıyla” ödeme gücünden yoksun olan kimseler için adli yardımdan yararlanabileceği bahsedildiğinden, ihtiyati hacizde de adli yardımdan faydalanma olanağı olabileceği kanısındayız.

İhtiyati haciz dilekçesi yargılamayı yapacak olan yetkili ve görevli mahkemeye verilir. İhtiyati haciz talebinde bizzat alacaklı bulunabileceği gibi avukatı aracılığıyla da ihtiyati haciz talebinde bulunabilir. İhtiyati haciz talebi için avukatın vekaletnamesinde özel yetki gerekmez, ancak vekilin vekaletnamesini mahkemeye vermesi gerekir.

İhtiyati haciz talebi karşı tarafın rızası olmadan her zaman geri alınabilir.

İhtiyati haciz talebi reddedilmiş olsa dahi, alacaklının yeniden ihtiyati haciz istemesi mümkündür.

İhtiyati hacizde aynı mahkemeden, aynı alacak için aynı taraflar arasında tekrar ihtiyati haciz istenmesi halinde, mahkeme talebi re’sen inceleyerek ikinci talebin reddine karar verilmesi yerinde olacaktır. Çünkü böyle bir talep hem korunan kişi haklarına hem de adalete olan güveni sarsacaktır. Uygulamada da gerek kalem hafızası, gerekse UYAP aracılığıyla mükerrer taleplerin varlığının farkedilmesi halinde bu yöndeki istekler reddolunmaktadır.

---

¹¹⁶ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.177-178

2.4.3.2. Yargılama Usulü

6100 Sayılı HMK'nun 316/1-c maddesi uyarınca basit yargılama usulüne tabi dava ve işler arasında “ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz, delil tespiti gibi geçici hukuki koruma talepleri ile deniz raporlarının alınması, dispetçi atanması talepleri ve bunlara karşı yapılacak olan itirazlar” sayılmıştır. İhtiyati hacizde de ihtiyati tedbire ilişkin özel hükümler uygulanacaktır.

Alacaklı, yetkili ve görevli mahkemeye bir dilekçe ile başvurur ve borçlunun mallarına ihtiyati haciz konulmasına karar verilmesini ister. Bu ihtiyati haciz dilekçesine İİK 260. maddedeki hususlarla beraber, ihtiyati haciz sebebi ve alacağın dayanağı olan her türlü senet ve belgeler yazılır ve eklenir. Mahkeme, alacaklının dilekçesinin bir örneğini borçluya tebliğ edip etmemekte ve borçluyu dinleyip dinlenememekte serbesttir. (İİK md. 258/2) Borçluya tebligat yapılması ve borçlunun dinlenilmesi için gerekli zaman içinde borçlunun mallarını kaçırma ihtimali varsa, mahkeme, borçluyu dinlemeden ihtiyati haciz kararı verir.¹¹⁷

İhtiyati haciz dilekçesine borçlu adedinden bir fazla olmak üzere yeteri kadar dilekçe sureti eklenecektir. Dilekçeyi alan mahkeme bu dilekçeyi Değişik İşler Defterine kaydederek, ya dosya üzerinden inceleme yapacak, yahut da duruşma günü verilip alacaklı ve borçlu dinlenilmek üzere davetiye ile çağrılacaktır.¹¹⁸

Uygulamada da genellikle mahkemeler karşı tarafı dinlemeden dilekçe üzerine ihtiyati haciz kararları vermektedir. Mahkemece talebin değerlendirilmesinde şüpheye düşerse borçluya savunma imkanı tanımak için dilekçenin tebliğ olunarak duruşma günü belirlenip, duruşmada ihtiyati hacze karar verilmesi daha uygun olacaktır. Yine uygulamada, mahkemelerce, ihtiyati haciz talep dilekçesi ekinde sunulan belgelerin eksikliği veyahut dayanakların yetersiz olması göz önünde bulundurularak talepte bulunan alacaklı veya vekiline eksik hususların ivedi olarak mahkemeye sunmak için kısa süreler verilip değerlendirmenin eksiklikler giderildikten sonra yapıldığı da görülmektedir. Duruşma yapılmasına karar verilmiş ise, verilecek duruşma gününün gecikmesinde zarar verilmesine sebebiyet verilmemesi açısından en kısa tarihe duruşma gününün konulmasında büyük fayda vardır. Hatta tarafların bu hususta mahkemeden acele tebligat yolunu kullanılmasına yönelik talepleri de bazen mahkemelere iletilmektedir. Mahkemenin acele tebligat yoluyla tebligat yapmasında veyahut elektronik tebligat hükümlerinin bizzat uygulanması yoluyla şartlar değerlendirilerek e-tebligat yapılması, hatta mahkeme kendi memur ve müstahdemleri aracılığıyla veya zabıta kuvvetleri ile doğrudan tebligat yapması (Tebliğat Kanunu md. 2) mümkündür.

¹¹⁷ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1042

¹¹⁸ Hasan Özkan, **Açıklamalı İçtihatlı Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağının Tahsilinde İhtiyati Haciz**, Adalet Yayınevi, 2.Bası, Ankara, 1997, s.315

Basit yargılama usulünün uygulandığı hallerde HMK md 318 gereğince taraflar dilekçelerinin ekinde tüm delillerini eklemek ve başka yerlerden getirtilecek belge ve dosyalar içinde bunların bulunabilmesini sağlayan bilgilere dilekçelerinde yer vermek zorundadır. Basit yargılama usulünde hüküm bulunmayan durumlarda genel hükümler çerçevesinde uygulama yapmak gerekir.

İhtiyati hacze ilişkin yargılamada da, tarafların yargılama üzerinde tasarruf imkanları bulunmaktadır. Bu sebeple tarafların inkar ve ikrarda bulunmaları mümkün olduğu gibi, feragat, kabul ve sulh yapmaları da mümkündür.¹¹⁹

Adli tatil sırasında da ihtiyati haciz kararı verilebilir (HMK 103/1-a).

Üçüncü kişilerin ihtiyati haciz yargılamasına katılmaları ve yargılamanın onlara ihbar edilip edilemeyeceği hususunda pratikte güçlük var ise de daha çok ihtiyati hacze duruşma yapılarak karar verilmesi durumunda bu mümkün olabilecektir. Özekes ihtiyati hacze asli ve ferî müdahalenin mümkün olmadığını görüşmektedir.¹²⁰

İcra İflas Kanununun 258. maddesinin 1. fıkrasında “alacaklı, alacağı ve icabında haciz sebepleri hakkında kanaat getirecek deliller göstermeye mecburdur” bu hüküm doğrultusunda ihtiyati hacizde ispat yükü alacaklıdadır. İspat yükünün alacaklıda olması, çoğu kez borçlunun dinlenmemesi sonucu, hukuki dinlenilme hakkının normal yargılamadaki şekliyle gerçekleştirilememesinin alacaklıya sağlamış olduğu avantajlı durumu da dengeleyecektir. Bir noktada bunun “silahların eşitliği” ilkesinin sonucu olduğu söylenebilir.¹²¹

İhtiyati haciz kararı verilirken dikkat edilmesi gereken husus, alacağın yazılı delille ispatı değil, alacağın varlığı konusunda hakime kanaat verecek delillerin sunulmasıdır. Hakim, taraflar arasındaki ilişkiye, alacağı doğuran sebebin şekline ve niteliğine göre ibraz edilen delilleri değerlendirerek alacağın varlığı hakkında kanaat edinmeye çalışacak, bu kanaate vardığı takdirde İcra ve İflas Kanundaki diğer şartlarda mevcut ise ihtiyati haciz talebini kabul edecektir. HMK md. 200 (HUMK md. 288) uyarınca hukuki işlemlerin, istisnalar dışında yazılı belge ile ispatı zorunlu olduğundan, hakimin, hukuki işlemde kaynaklanan alacaklar için ihtiyati haciz kararı verirken, alacaklının bu tür delile sahip olmasını araması isabetli olur. Ancak hemen belirtmek gerekir ki suç oluşturup oluşturmadığına bakılmaksızın hukuki eylemlerden kaynaklanan tazminat davalarında yazılı belge ile ispat zorunluluğunu öngören HMK 200. maddesi (HUMK md. 288) uygulanmaz (HUMK md. 293/2, yeni HMK md. 203). Örneğin, ölüm ve yaralanmayla sonuçlanmış bir trafik kazasında hakim, trafik kazası tespit tutanağını, tanıkların, tarafların görgü ve bilgilerini içeren

¹¹⁹ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.193-194

¹²⁰ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.194-195

¹²¹ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.201

zabıtlara ve varsa tespit dosyasındaki bilirkişi raporuna göre alacağın varlığı ve miktarı konusunda kanaat edinmeye çalışacaktır.¹²²

Alacaklının, alacağı ve özellikle müeccel alacaklarda İİK md 257/2 ihtiyati haciz sebeplerinin varlığı hakkında, mahkemeye kanaat verecek deliller göstermesi gerekir. (İİK md. 258/1) Buradaki ispat, esas davadaki gibi tam bir ispat değildir. Mahkemenin, alacağın ve ihtiyati haciz sebeplerinin varlığına kanaat getirmesi yeterlidir. (Gerçeğe benzerlik karinesi) Mahkemenin ispat sınırını (HMK md. 200) aşan bir alacak hakkında ihtiyati haciz kararı verebilmesi için, alacaklının bir senet, sözleşme veya hiç değilse yazılı delil başlangıcı (HMK md. 202) teşhir edecek bir belge göstermesi gerekir. Yalnız tanık dinlenmesi caiz olan hallerde (HMK md. 203) böyle bir belge aranmasına gerek yoktur. Fakat, mahkeme bu belgeler hakkında HMK'da olduğu gibi bir incelemeye girişmez, gösterilen delillere dayanarak alacaklının talebi hakkında bir kanaat edinmeye çalışır.¹²³

2.5. İhtiyati Haciz Kararı

2.5.1. İhtiyati Haciz Kararının İçeriği

İhtiyati haciz talebinden sonra hakim yaptığı inceleme sonunda ihtiyati haczin kabulüne veya reddine karar verebilir. Kabul kararını da kanunda belirtilen kriterleri dikkate alarak teminatlı veya teminatsız vermesi mümkündür.¹²⁴

İhtiyati haciz kararında şu hususların yer alması gerekir (İİK md. 260):

- Alacaklının, vekilinin ve borçlunun adı, soyadı ve yerleşim yeri. Haczin ne gibi belgelere dayanarak ve ne miktar için konulduğu. İhtiyati haciz kararı verilen miktara, asıl alacak yanında, bu alacağın faizi, özellikle kambiyo senetleri bakımından komisyon ücreti, protesto-ihbar giderleri ve çek tazminatı dahil edilmelidir.¹²⁵ Haciz konulmasının sebebi. Haciz olunacak şeyler ve alacaklının zararın tazmini ile mükellef olduğu ve gösterilen teminatın nelerden ibaret olduğu, kararda gösterilir.

İhtiyati haciz kararında yargılama masraflarına, bu çerçevede alacaklının ihtiyati haciz talebinde bulunurken ödediği başvuru harcı ile maktu karar harcının borçluya yükletildiği belirtilir. Bunun dışında harç ödenmesine karar verilmez. Ayrıca ihtiyati hacze ilişkin yapılmış ise diğer yargılama giderleri ile dava açılmadan önce ihtiyati haciz istenmesi durumunda, talepte bulunan bu talebini bir avukat aracılığı ile yapmışsa mahkemenin kararına alacaklı lehine yargılama gideri olarak vekalet ücretine de karar vermesi gerekir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin İkinci Kısım

¹²² Saldırım, a.g.e. s.41-42

¹²³ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1042, 1044

¹²⁴ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.215

¹²⁵ Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.50

Birinci bölümünde, “görülmekte olan bir dava içinde olmamak koşulu ile ihtiyati haciz...” uygulanacak avukatlık ücreti maktu olarak düzenlenmiş ve ihtiyati haciz kararının duruşmalı verilip verilmediğine göre bu konuda bir ayırım yapılarak miktarlar ayrı ayrı tespit edilmiştir. Buna göre ihtiyati haciz kararı bir dava içinde verilmişse, avukatlık ücretine ayrıca karar verilmeyecektir. Alacaklı harç ve vekalet ücretini, ihtiyati haciz tamamlanmadan, kesin hacze dönüşmeden önce borçludan isteyemez.¹²⁶

İhtiyati haciz kararında borçlunun mal varlığı net olarak bilinemediğinden, uygulamada çoğunlukla “borçlunun elinde ve üçüncü kişilerdeki menkul ve gayrimenkulleri ile hak ve alacaklarının borca yetecek miktarının ihtiyaten haczine” şeklinde kararlar verilmektedir.

Mahkeme, ihtiyati haciz kararı ile borçlunun hürriyetini ve kişilik haklarını sınırlandıracak nitelikte kararlar vermesi doğru değildir.

2.5.2. İhtiyati Haciz Kararında Teminat

İhtiyati haciz kararında alacaklıdan teminat alınmasına karar verilir (İİK md. 259). Çünkü çoğunlukla karşı taraf dinlenilmeden ve tam ispat aranmadan gerçekleştirilen yargılama sonunda, ihtiyati hacizden borçlunun zarar görme ihtimali yüksektir. İhtiyati haczin haksız olduğu anlaşılır ve uygulanan ihtiyati hacizden borçlu yada üçüncü kişiler zarar görürse alacaklının bu zararı tazmin etmesi gerekir. Alacaklıya yönelecek bu konudaki taleplerin baştan güvence altına alınması amacıyla teminat yükümlülüğü getirilmiştir.¹²⁷

Bu hali ile ihtiyati haciz talebinde teminat gösterme zorunluluğu ile borçlunun ve üçüncü kişinin zararlarının karşılanması, menfaat dengesinin sağlanması, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkının tesisinin amaçlandığı görülmektedir.¹²⁸

Kanunda ihtiyati haczi düzenleyen hükümler, teminat alınması bakımından alacaklıları üç gruba ayırmıştır. Bu ayırmda alacağın dayandığı belgeye göre yapılır. Alacak ilama bağlı ise teminat alınmaz (İİK md. 259/2). Bunun için ilamın kesinleşmesi aranmaz. Alacağın ilam niteliğinde bir belgeye dayanması halinde, alacaklının teminat gösterip göstermeyeceğini mahkeme takdir edecektir (İİK md. 259/3). Alacak ilam veya ilam niteliğinde bir belgeye dayanmıyorsa, mutlaka teminat alınması gerekir (İİK md. 259/1). İlam niteliğinde sayılan belgeler İİK 38. maddesinde belirtilmiştir. Bunlar, mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu

¹²⁶ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, s.508-509

¹²⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.228

¹²⁸ Volkan Özçelik, **İhtiyati Haciz Talebinde Bulunan Alacaklının Teminat Gösterme Zorunluğu, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı.12, 2018, s.565 vd.

ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletlerdir. Bunlar ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir.

Teminat miktarı alacak miktarını geçmemelidir. Çünkü doğacak muhtemel zarar en fazla alacak kadardır. Teminat miktarına karar verirken alacaklı ve borçlunun menfaat dengelerinin iyi gözetilmesi gerekir. Teminat miktarının çok yüksek tutulması gerçek hak sahibi olan alacaklının ihtiyati haciz talebinde bulunmasını güçleştirecektir. Çok düşük tutulması ise ihtiyati haciz kararı ile mağdur duruma düşebilecek, zarara uğrayabilecek borçlulara yeterli güvence sağlanmamasına sebebiyet verecektir. Uygulamada mahkemeler genelde %15 oranında teminat alarak ihtiyati haciz kararı verdikleri görüldüğü gibi pek çok mahkemede kıymetli evraktan kaynaklanan taleplerde bu %15 oranına riayet etmekte, kambiyo hukuku dışında gelen ihtiyati haciz taleplerinde ise dayanak belgelerin mahkemede uyandırmış olduğu kanaate, alacağın miktarına, haciz talep edilen, hacze konu taşınır/taşınmaz malların çeşitliğine v.s. hususları da göz önünde bulundurularak kararlar verilmektedir. Bu hususta takdir hakkını kullanan mahkeme, her olayın ve ihtiyati haciz talep eden ile hakkında ihtiyati haciz talep edilenlerin durumlarını ayrı ayrı dikkate almalı, somut olayın özelliklerine göre teminat miktarını belirlemekte çekinmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

İhtiyati hacze hükmetmek için genel kural, alacaklının teminat göstermesinin gerekli olması ise de, teminat göstermekten muafiyet bulunan hallerde alacaklı lehine ihtiyati hacze karar verilebilmesi için teminat aranmaz. İhtiyati hacizde teminat gösterme zorunluluğundan muaf olmak için, kanunda sayılan istisnai hallerden birinin gerçekleşmesi gerekir. Kanundan maksat sadece İcra İflas Kanunu değildir. İİK'da dışında teminatsız ihtiyati haciz talebini mümkün kılan diğer düzenlemelerde dikkate alınmalıdır. (Örneğin, Bankacılık Kanunu md.140/5, Geçici Madde 13; Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Halk Bankası A.Ş. ve Türkiye Emlak Bankası A.Ş. hakkında kanun, geçici madde 4/2).¹²⁹ Teminattan muaf olmaya ilişkin vakıalar ihtiyati haciz talebinde bulunan alacaklı tarafından iddia edilmeli ve bu vakıaların varlığı mahkemece tespit edilmelidir.¹³⁰ Zira teminat göstermekten muafiyet şartları gerçekleşmeden mahkemenin teminatsız olarak ihtiyati hacze karar vermesi yerinde olmaz.¹³¹

Gösterilecek teminatın cinsi HUMK 96. maddesine göre tespit edilir ve ancak HUMK 96. maddesinde belirtilen şeyler teminat olarak gösterilebilir. (İİK md.259/1) Buna göre; para, hisse senetleri, tahviller, gayrimenkul rehni, muteber bir banka kefaleti ve noterden onaylı bir kefalet sözleşmesi ile belirlenen kefil teminat olarak gösterilebilir. Kanunda açıkça belirtilmemiş olsa da doktrinde menkul rehlinin de teminat olarak kabul edilebileceği görüşü bulunmaktadır. Teminat olarak kefil gösterilirse, kefilin doğrudan takip edebilmesini sağlayabilmek için, Türkiye'de

¹²⁹ Yargıtay 19.H.D. 07/02/2010 tarih, 2009/11811 Esas ve 2010/1632 Karar, www.lexpera.com; Yargıtay 19.H.D.24/11/2009 tarih, 2009/10831 Esas ve 2009/11120 Karar, www.lexpera.com

¹³⁰ Yargıtay 3.H.D. 29/02/2016 tarih, 2016/3311 Esas ve 2016/2813 Karar, www.lexpera.com

¹³¹ Özçelik a.g.e., s.569-570, KHK 696, 6741 Sayılı Kanunda da teminattan muaf olan kurumlar özel olarak düzenlenmiştir.

mesken göstermesi aranmalıdır. Para olarak gösterilecek teminat Türk parası veya yabancı para olarak gösterilebilir. Para dışında başka bir teminatın gösterilmesi, mahkemenin bunu uygun bulmasına bağlıdır. Taraflar teminatın çeşidini ve şeklini bir sözleşme ile kararlaştırmış iseler, teminat sözleşmeye göre belirlenir. Mahkeme gösterilenlerden başka bir şeyi teminat olarak kabul edemez. Ancak bunlar arasında herhangi bir şeyi seçmekte serbesttir.¹³²

İİK 259/1. maddesinde teminat olarak HUMK 96. maddesinde belirtilen şeylerin teminat olarak verilebileceği düzenlenmiş olup, 6100 Sayılı HMK'da 96. maddeye karşılık gelen 87. maddesinde ise teminat olarak gösterilebilecek şeylerin sayılmadığı görülmüş; teminatın tutarı ve şeklinin hakim serbestçe tayin edeceği, teminatı gerektiren durum ve koşullarda değişiklik olması halinde hakim teminatın azaltılması, artırılması, değiştirilmesi yada kaldırılmasına karar verebileceği düzenlenmiştir. Bu husus HMK noktasında bizce bir eksiklik olarak görülmekte olup, yapılacak yasal düzenlemelerle HUMK 96. madde manasında bir çerçeve çizilmesi ve bu hususta bir teminat kataloğuna yer verilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Tatbikatta sıklıkla, ihtiyati haciz talebinde bulunan alacaklının teminat olarak “teminat mektubu” gösterdiği görülmektedir. Böyle bir durumda, teminat mektubunun “üçüncü kişinin fiilini taahhüt etme” özelliğinin bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Teminat mektubu niteliği gereği üçüncü kişinin fiilini taahhüt etme özelliğini taşımalıdır. Bu nitelikten yoksun bir teminat mektubu ihtiyati haciz talebinde bulunurken gösterilmesi gereken elverişli bir teminat olmaktan yoksundur. Bu nedenle alacaklının kendi hesabına teminat mektubu vermesi geçerli bir teminat mektubu olarak değerlendirilmez. Örneğin bir banka kendi lehine teminat mektubu verip bu teminat mektubuna dayanarak ihtiyati haciz talep etse teminat mektubunun üçüncü kişinin fiilini taahhüt etme özelliği bulunmadığından talebin reddi gerekir.¹³³ Bu yönde Yargıtay'ın da kararları bulunmaktadır.¹³⁴ Ancak şahsi kanaatimizce kararların azınlık görüşünde de belirtildiği üzere, devlet güvencesindeki bir bankanın herhangi bir alacağının teminatı olarak vermiş olduğu mektupların yine bankanın devlet tarafından güvence altına alınan teminatlarının bulunması, bankaların hukuki statüleri, güven mekanizması olan bankalara cüzi teminatlar için başka yerlerden teminat mektubu getirilmeye çalışılması, bankanın teminat mektubu yerine HUMK 96 ve 97. maddelerine göre getirecek olduğu taşınmazın teminat olarak kabul edilmesinin İİK 259 ve 260. maddeleri karşısında reddedilemeyecek bulunması, ayrıca teminatın nakit olarak da konabileceği ve bankanın kendi parasını da teminat olarak gösterebilecek bulunması sebepleri ile Yargıtay kararlarında belirtildiği gibi bankanın kendi teminat mektubunu kullanamamasının düşünülmemeyeceği kanısındayız. Kaldı ki bu hususta Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 09/06/2004 tarih ve 2004/4-351 Esas, 2004/339 Karar sayılı ilamının da göz önünde bulundurulması gerektiği kanısındayız.

¹³² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.231

¹³³ Özçelik, a.g.e., s.571

¹³⁴ Yargıtay 19.H.D. 10/07/2008 tarih, 2008/5606 Esas, 2008/7762 Karar; Yargıtay 19.H.D. 19/11/2009 tarih, 2009/8910 Esas, 2009/10945 Karar

İcra Hukukunda en çok dikkat edilmesi ve gözetilmesi gereken Anayasal ilkelerin başında ölçülülük (oranlılık) ilkesi (AY. md.13) gelmektedir. Ölçülülük ilkesi daha çok Anayasa hukukunda temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Fakat cebri icra hukukunun kişilerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale eden yapısı düşünüldüğünde, bu alanda bir ölçülülük ilkesinin uygulanması gerektiği kabul edilmelidir. Dolayısıyla hakim, ihtiyati haciz talebinde teminatın miktarını belirlerken ölçülülük ilkesinin gereklerine uygun davranmalıdır. Teminatla amaçlanan husus ile gösterilmesi istenen teminat arasında bir oran bulunmalıdır. Bu nedenle teminatın miktarı ve türü, teminatla ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilmeye elverişli olmanın yanı sıra, teminat miktarı olması gerekenden bir yüksek tutarda belirlenmemelidir.¹³⁵

Teminat miktarının belirlenmesi hususunda İİK'nun HMK'ya yaptığı atıfla hakime takdir yetkisi veren düzenleme genel niteliklidir. (İİK md 259;HMK md 87) Dolayısıyla bu yetkinin mevcudiyeti hususunda özel kanuni düzenlemeler öncelikle dikkate alınmalıdır. Örneğin deniz alacağını teminat altına almak üzere ihtiyati haciz kararı verilmesini isteyen alacaklının, 10.000 özel çekme hakkı tutarında teminat vermesi zorunludur. (TTK md. 1363/1) Gösterilen bu teminat sonradan arttırılabilir, yahut azaltılabilir. (TTK md. 363/2,4) Fakat ihtiyati haciz kararı verilirken ilk anda hakim teminatın miktarını bu düzenlemeye göre belirlemelidir.¹³⁶

Alacaklı teminatı mahkeme vizesine yatırmadıkça ihtiyati haciz kararı kendisine verilmez ve ihtiyati haczin icrasını da isteyemez. Yabancı uyruklularında ihtiyati haciz talep etmeleri ve istemleri doğrultusunda ihtiyati hacze karar verilmesi durumunda İİK 259. maddeye göre teminat yatırmaları gerekir. Gerek doktrinde gerekse Yargıtay tarafından yabancı uyruklu kimsenin ihtiyati haciz talep etmesi halinde hem ihtiyati hacizden dolayı teminat yatırması hem de Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanununun 48. maddesine göre yabancı olmasından kaynaklanan teminatı yatırması gerektiği kabul edilmektedir.¹³⁷

Alınan teminatın iadesi konusunda Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri Yazı İşleri Yönetmeliğinin 44.maddesinde hüküm bulunmakta iken bu yönetmeliğin kaldırılması ile yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 217. maddesi ile "İhtiyati tedbir veya ihtiyati haciz taleplerinde teminat olarak yatırılan para, banka mektubu, tahvil ya da benzeri evrakın iadesinin istenmesi hâlinde yazı işleri müdürü teminatın iadesi için kanunî şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırıp bu hususu belgelendirerek görüşü ile birlikte dosyayı hâkim

¹³⁵ Özçelik, a.g.e., s.573; Muhammet Özkes, **İcra Hukukunda Temel Haklar ve Ödevler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s.205 vd.; Hakan, Pekcanitez, v.d., **İcra ve İflas Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s.17 vd.

¹³⁶ Özçelik, a.g.e., s.573

¹³⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.232

veya başkana sunar. Teminat gösterilmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalktığına anlaşılması hâlinde mahkemece, teminatın iadesine karar verilir.” hükmü getirilmiştir.

Uygulamada ise genellikle, teminatın iadesinin talep edildiği dilekçe icra dairesine havale edilerek takibin kesinleşip kesinleşmediği ve teminatın iadesinde sakınca bulunup bulunmadığı sorulmakta, gelen cevaba göre ilgili hakim veya başkan tarafından teminatın iadesine veyahut takibin iptali veya ihtiyati haczin kaldırılması konusunda yada haksız ihtiyati hacizden dolayı açıldığı bildirilen davanın sonuna kadar iade talebinin reddine karar verildiği görülmektedir.

Adli yardımdan yararlanacakların ihtiyati haciz talebinde bulunmaları halinde teminattan muaf olup olmadıkları konusunda doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmekle birlikte yukarıda bu hususta değerlendirmeler yapıldığı hatırlatılarak bizce de adli yardımdan yararlananlar için teminattan muafiyet tanınması gerektiği düşüncesinde olduğumuzu belirtmek isteriz. HMK 334 ve devamı maddelerinde düzenlenen adli yardım bahsinde bu husustaki boşluğun giderilerek yasal düzenleme yapılması gerektiği kanısındayız.

Mahkeme ihtiyati haciz talebi sonucu yaptığı inceleme ve yargılama sonunda talebin reddine karar verebilir. Bu ret usulden veya esastan olabilir. Mahkeme ihtiyati haciz için şartların oluşmadığı kanaatinde ise talebi reddetmelidir. Özellikle şartlar konusunda alacaklının hakimde tam olmasa bile yaklaşık bir kanaat uyandırmaması halinde talep reddedilecektir. Talebin reddedilmesi halinde yargılama giderleri alacaklı üzerinde bırakılacaktır, şayet duruşma yapılmış, borçlu da kendisini vekil ile temsil etmiş ise borçlu lehine vekalet ücretine de hükmedilmelidir.¹³⁸

İhtiyati haciz talebinin reddi halinde 07/07/2003 tarih 4949 sayılı kanununun 60. maddesi ile İİK 258/3. maddesinde değişiklik yapılarak ihtiyati haciz kararının reddine karşı kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiş, yine İİK 258/3. maddede yapılan 02/03/2005 tarih 5311 Sayılı Kanununun 16. maddesi ile ihtiyati haciz talebinin reddi halinde alacaklı istinaf yoluna başvurabileceği yasal düzenleme olarak hukuk düzenimize konulmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir hükmü getirilmiştir.

2.5.3. İhtiyati Haciz Kararının Etkisi

İhtiyati haciz kararının verilmesi ile karar etkisini doğurmaya başlar. Kararla birlikte ihtiyati haczin icrası talep edilebilir. Borçlunun karara karşı savunma imkanlarını kullanması da mümkündür. Bunun sonucu olarak, borçlunun itirazı veya teminat karşılığı ihtiyati haczin kaldırılmasını isteyebilir.

---

¹³⁸ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.235

Doktrinde ihtiyati haczin hukuki niteliği tartışma konusu olmuş, bazı yazarlarca ihtiyati haciz takip işlemi sayılırken, bazı yazarlarca da ihtiyati haczin takip hukuku içerisinde yer alan teminat tedbiri olduğu yönünde görüşler belirtmiştir. Prof. Dr. Muhammet Özekes'e göre ihtiyati haciz talebi icra takip işlemi olmamakla birlikte ihtiyati haciz kararı bir icra takip işlemi niteliğindedir. Kanımızca da bu görüşe üstünlük tanınması gerektiği düşüncesindeyiz.

2.5.4. İhtiyati Haciz Kararının Kesinleşmesi

Dava için kesin hükümden söz edildiğinde, şekli anlamda ve maddi anlamda kesinlik karşımıza çıkmaktadır. Şekli anlamda kesinlik, o karara karşı artık gidilebilecek normal bir kanun yolunun kalmaması anlamına gelir. Maddi anlamda kesinlik ise, yargısal kararlara karşı tanınan kanuni geçerlilik vasfı olup, tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan bir davanın yeniden mahkeme önünde dava ve yargılama konusu yapılamamasıdır.¹³⁹

İhtiyati hacizde, hakkın esasına ilişkin bir yargılama yapılmamaktadır. Ayrıca ihtiyati haciz gibi geçici tedbirlerde bir takım yargılama prensiplerinden feragat edilip, karşı taraf dinlenmeden, tam ispat aranmadan karar verildiğinden, bir noktada yanlış karar verilmesi ihtimali de göze alınmaktadır. Normal bir yargılamaya göre hatalı olma ihtimali yüksek ve peşinen kabul edilen bir karara gerçek anlamda bir kesinlik sağlama doğru olmayacaktır. Bu sebeple ihtiyati haczin tarafları arasında gerçek anlamda, davada olduğu gibi hakkın esasına ilişkin bir kesinlikten söz edilemez. İhtiyati haciz bakımından verilen kararların asıl dava bakımından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.¹⁴⁰

İhtiyati haczin reddinde şartlar değişmesi halinde alacaklının, değişen durumu da açıklayarak yeniden ihtiyati haciz talebinde bulunmasında bir engel yoktur. İhtiyati haciz talebi reddedilen alacaklı, aynı sebebe dayanarak birden fazla ihtiyati haciz talebinde, bir başka ifade ile aynı mahkemede talebin yenilenmesi durumunda hakimin bu talebi reddetmesinin yerinde olacağı kanısındayız. Kaldı ki uygulamada da bu yönde hareket eden mahkemelerin varlığı bir vakıadır. Ancak problem alacaklının ihtiyati haciz taleplerini bir başka mahkemede veyahut bir başka yerde yinelemesi durumunda ortaya çıkacaktır. Borçlunun yokluğunda verilen ihtiyati haciz kararlarında bu kararlara karşı borçlunun karşı koyabilmesi ancak ihtiyati haciz kararı verildikten sonra mümkün olabilecektir. Karşı taraf dinlenilerek verilen ihtiyati haciz kararlarında borçlunun daha önceki kararları mahkemede hatırlatması mümkündür. Karşı taraf dinlenmeden verilen ihtiyati haciz kararlarında borçluya mahkemenin önceki kararı dolayısıyla itiraz hakkı tanınmaktadır.

¹³⁹ Saim Üstündağ, **Medeni Yargılama Usulü**, C.I-II, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2000, s.693; Baki Kuru v.d., **Medeni Usul Hukuk Ders Kitabı**, 8.Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1996, s.618-619.

¹⁴⁰ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s249-250

İhtiyati haczi tamamlayan süreç bakımından uyulması gereken süreler içinde dava açılıp, takip yapılmadığından veya gerekli işlemler yerine getirilmediğinden ihtiyati haciz hükümsüz kalırsa (İİK md. 264) alacaklının aynı ihtiyati haciz talebini tekrarlaması mümkün olmalıdır. İhtiyati haciz talebinde hiçbir değişiklik olmadığından, talep reddedilmemelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.İHTİYATİ HACİZ KARARININ UYGULANMASI, İHTİYATİ HACZİN KALDIRILMASI, İHTİYATİ HACZİ TAMAMLAYICI SÜREÇ VE TAZMİNAT DAVASI

3.1. İhtiyati Haciz Kararının Uygulanması

İhtiyati haciz kararının verilmesinden sonra, alacaklının icra dairesinden bu kararın icrasını istemesi mümkündür. Genel olarak ihtiyati haczin icrası bakımından genel haciz hükümleri uygulanır.

İhtiyati haciz kararı borçlu tarafından temyiz edilemez. Bu nedenle teminat yatırarak mahkemeden ihtiyati haciz kararı alan alacaklı, hemen bu kararın icrasını (yani borçlunun mallarına ihtiyati haciz konulmasını) icra dairesinden isteyebilir.¹⁴¹

İhtiyati haciz, icra müdürlüğüne yerine getirilir. Borçlunun taşınır, taşınmaz malları, üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları haczedilir. Korunmaya alınır. Yani ihtiyati tedbir mahkemece, ihtiyati haciz ise icra müdürlüğüne uygulanır. Bunun tek istisnası tedbir nafakasındadır. Tedbir nafakası icra müdürlüğüne infaz edilir.¹⁴² Ancak talep, takip talebi şeklinde olmayacaktır, çünkü ihtiyati haciz bir takip yolu değildir. İhtiyati haczin icrasını talep için bir süre öngörülmüştür. Alacaklının ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde yetkili icra dairesine başvurarak ihtiyati haciz kararını istemesi gerekir (İİK md. 261/1). Alacaklı on gün içinde icra dairesinden ihtiyati haciz kararının icrasını istememesi durumunda ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkacak ve daha sonra uygulanamayacaktır (İİK md. 261/1). On günlük süre içerisinde icra dairesine başvurulup başvurulmadığını, icra memurluğu kendiliğinden gözetmelidir. On gün geçtikten sonra icra memurunun ihtiyati haczin icrası talebini kabul ederek işleme koyulması durumunda şikayet yoluna gidilebilir. Çünkü icra memuru kanun hükmünü yerine getirmemektedir. Bu şikayet bir süreye bağlı değildir.¹⁴³

¹⁴¹ Kuru, **İcra İflas Hukuku** El Kitabı, s.1046

¹⁴² Özkan, a.g.e., s.311

¹⁴³ Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.53; Saldırım, a.g.e., s.47

3.1.1. Yetkili İcra Dairesi

İcra Dairesinin yetkisi kural olarak kamu düzenine ilişkin değildir. (Yani kesin yetki değildir.) İcra Dairesi yetkisiz olduğunu re'sen gözetemeyeceği gibi, icra dairesinin yetkisizliğinin ileri sürülmesi (şikayet yolu ile değil) itiraz yolu ile olur. Bu nedenle borçlu itirazını, esas hakkındaki itirazla (İİK md. 62) birlikte (İİK md. 50/2) yetkili icra dairesine bildirmekle yükümlüdür.¹⁴⁴

İhtiyati haciz kararının icrası için yetkili icra dairesi ise ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesidir (İİK md 261/1). Bu yetki kesin yetkidir. İhtiyati haciz kararının icrası için kendisine başvuran icra dairesi yetkisiz olduğunu re'sen gözetmelidir. İhtiyaten haczedilen mallar başka yerde ise yetkili icra dairesi, malların bulunduğu yerdeki icra dairesini istinabe eder.¹⁴⁵

3.1.2. İhtiyati Haciz Kararının İcrasını İsteme Süresi

Alacaklının, ihtiyati haciz kararının icrasını (infazını) istemesi bir süreye tabidir. Alacaklı, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içerisinde icra dairesine başvurarak ihtiyati haciz kararının icrasını istemek zorundadır. Alacaklı icra takibinde bulunduktan sonra ihtiyati haciz talep etmiş ise, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde icra takibinin derdest olduğu, icra dairesine başvurarak, ihtiyati haciz kararının icrasını istemek zorundadır.¹⁴⁶ İhtiyati haciz kararının süresi içerisinde yetkili icra dairesinden icrası istenmez ise karar kendiliğinden kalkacaktır.

3.1.3. İhtiyati Haciz Kararının İcrası

Alacaklının süresi içerisinde ihtiyati haciz kararının icrasını istemesinden sonra, yetkili icra dairesi, ihtiyati haciz kararında belirtilen borçluya ait, hak ve alacakları ihtiyaten haczeder. İcra memuru haciz kararı ile bağlı olup, ihtiyati haczin şartlarının yerine getirilip getirilmediği hususunu araştıramaz. İcra memuru, ihtiyati haciz kararında gösterilen borçlunun malvarlığı değerlerini haczetmelidir, kararda gösterilenden başka bir şey haczedilemez. İcra memuru, ihtiyati haciz kararında belirtilen malların tahmini değerlerine göre alacak, faiz ve masrafları karşılayacak miktarları haczedecektir. Yabancı para alacağının söz konusu olduğu durumlarda ihtiyati haciz Türk parası olarak istenmeli ve mahkemede ancak Türk parası olarak ihtiyati hacze karar vermelidir.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.I., s.178-179; Saldırım a.g.e., s.46-47

¹⁴⁵ Saldırım, a.g.e., s.47

¹⁴⁶ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1047-1048

¹⁴⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.261-262

İhtiyati hacizde, genel haciz yolundaki hükümlere (İİK md. 79-99) göre işlem yapılacaktır. Yani icra dairesi borçlunun mal, hak ve alacakları hakkında genel haciz yolundaki hükümlere göre muhafaza tedbirleri alır.¹⁴⁸

Haczedilemeyen bir malın satışı sonucu elde edilen para da haczedilemez, bununla beraber bu paralar ile yeni bazı mallar alınmış olup da bunlar İİK md. 82'deki mallar kapsamına girmiyorsa haczedilebilirler. Borçlu, haczi caiz olmayan bir malın haczine, malın haczi sırasında sarahaten muvafakat edebileceği gibi, sonra dahi şikayet etmemek suretiyle zımmen rıza gösterebilir.¹⁴⁹

İhtiyati haciz kararının icrası için, icra masraflarının da alacaklı tarafından peşin olarak ödenmesi gerekir. (İİK md. 59/1)

Menkul ve gayrimenkul mallarla, hak ve alacaklarda kural olarak hacze ilişkin hükümlere uygun olarak ihtiyaten haczedilir. (İİK md. 261/2)

TTK'nun da gemilerin haczine yönelik özel olarak düzenleme yapılmıştır. İhtiyati haciz istemlerine ilişkin gemi ve yük alacaklılarının ihtiyati haciz istemleri İİK. mad. 257/IV ve V. fıkra hükümleri 6103 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni TTK 1464-1400. maddelerinin oluşturduğu 8. kısımda, deniz takip hukukunun temel esasları düzenlenmiştir. Bu kısımda; gemilerin ihtiyati haczi, gemi rehninin paraya çevrilmesi ve gemilerin cebri icra işlemlerine ne şekilde konu olacağı (gemilerin haczi, satışı vb.) hakkında özel hükümler sevk edilmiştir. Dolayısıyla deniz hukukunun bir alt dalı olan deniz takip hukuku açısından bu kısım hükümleri "özel hüküm" niteliğinde olacak ve öncelikli olarak uygulanacaktır. Bu kısımda hüküm bulunmayan hallerde ise genel icra hukuku hükümleri (İİK) uygulama alanı bulacaktır (TTK md. 1351).¹⁵⁰

Yine hava nakil vasıtalarının ihtiyaten haczi konusunda ise uluslararası anlaşmalarla düzenlenen kurallar bulunmaktadır. Bu anlaşma hükümlerine uyulması gerekecektir.

İhtiyati hacizde de borçlunun haczi kabil taşınır, taşınmaz, maddi ve fikri olup paraya çevrilebilen tüm aktifleri, ücret, hak ve alacakları haczedilebilir. Ancak borçlunun haczi kabil olmayan mal ve hakları ihtiyaten de haczedilemez (İİK md. 261/2, md. 82-83). Bunların haczedilmesi durumunda haczedilmezliğini ileri sürerek şikayet yoluna başvurabilir.¹⁵¹

¹⁴⁸ Saldırım, a.g.e., s.48-49

¹⁴⁹ Saim Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, 5.Baskı, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 1990, s.233-236

¹⁵⁰ Uyar, **D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 2585-2631

¹⁵¹ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.268-269

İhtiyati haciz sırasında da üçüncü kişiler istihkak iddiasında bulunabilir. Bu durumda istihkak prosedürüne ilişkin olarak İİK 96-99 maddeleri uygulama alanı bulacaktır.

İhtiyati haczin icrasından önce borçlu, borcunu ve masraflarını öderse, ihtiyati haciz uygulanmaz. Borçlu, ihtiyati haczin uygulanması sırasında sadece borcun aslını öderse, alacaklının faiz ve masraflar için ihtiyati hacze devam ederek kesin hacze çevirmesi mümkündür.¹⁵²

3.1.4. İhtiyati Haciz Kararının İcrasının Sonuçları ve İhtiyati Haciz Tutanağı

Kesin haciz, borçlunun nihai tatminini amaçlamaktayken, ihtiyati haciz sadece bir teminat niteliğindedir. Bu sebeple, ihtiyaten haczedilen şeylerin satılması ve paraya çevrilmesi, alacaklının bu şekilde tatmin edilmesi mümkün değildir. İhtiyati haczin buradaki işlevi haczedilen malların, borçlunun malvarlığı içinde kalmasıdır.

İhtiyati haciz alacaklıya satış ve paylaşırma giderleri dışında herhangi bir rüçhan hakkı vermez (İİK md. 268/2,3). Alacaklının ihtiyaten haczedilen şeyler üzerinde bir ayni hakkı da bulunmamaktadır. İhtiyati haciz ile sadece borçlunun malvarlığına el konulmakta, bu mallar üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlanmaktadır. Bu sınırlama icra-i haciz ve iflas aşamasındaki kadar değildir. İflasın açılması ile ihtiyati haciz hükümsüz hale gelir ve ihtiyaten haczedilen mallar masaya dahil olur.¹⁵³

İhtiyaten haczedilen malların satılmaması esastır. Bununla birlikte ihtiyati hacze ilişkin hükümler arasında bu konuda bir açıklık olmamasına rağmen, niteliği gereği İİK 113. maddesinin 2. fıkrası burada da uygulama alanı bulacaktır. Hacizli malların kıymetleri süratle düşmekte veya muhafazası masraflı ise icra dairesi tarafından satılması mümkündür.¹⁵⁴

Borçlunun mallarının (genel haciz yolundaki hükümlere göre) ihtiyaten haczedilen memur (İİK md. 261, 80) bir ihtiyati haciz tutanağı düzenler ve bu tutanağı derhal icra dairesine verir (İİK md. 262/1). İhtiyati haciz tutanağında ihtiyaten haczedilen şeyler (mal, hak ve alacaklar) kıymetleri ile gösterilir. İcra dairesi 3 gün içerisinde ihtiyati haciz tutanağının bir örneğini ihtiyati haciz sırasında hazır bulunmayan alacaklıya ve borçluya (ve mal üçüncü kişi elinde haczedilmişse bu üçüncü kişiye) tebliğ eder (İİK md. 262/2).¹⁵⁵

Taşınmazların haczi, icra dairesince taşınmazın haczedildiğinin tapu dairesine bildirilmesi suretiyle de olabilir (İİK md.79/2).

¹⁵² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.271

¹⁵³ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.273

¹⁵⁴ Berkin, **İcra İflas Kanunu ve Tatbikatı**, s.56, Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.53-54

¹⁵⁵ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, s.2518-2519

İhtiyati haczin uygulanması sırasında borçlu, borcunu kabul ederse, kabul ihtiyati haciz tutanağına geçirilir ve tutanağın altı borçluya imza ettirilir. Bu kabul ödeme emrine itiraz edilmesi nedeniyle ileride itirazın kaldırılmasının İcra Mahkemesi tarafından incelenmesi sırasında veya itirazın iptali davası görülürken veyahut borçlu tarafından açılacak bir menfi tespit davasında borçlu aleyhine kesin delil teşkil eder. Ancak, ihtiyati haczin icrası sırasında borçlunun borcunu kabul etmesi, daha sonra menfi tespit davası açması hakkını ortadan kaldırmaz.¹⁵⁶ Borçlu menfi tespit davası açarak borcu, hata, hile veya ikrah nedeniyle kabul ettiğini kanıtlayabilir.¹⁵⁷

3.1.5. İhtiyaten Hacedilen Malların Teminat Karşılığında Borçluya Bırakılması

İhtiyati haciz genel hükümlere göre icra edilmekte ise de, buna kanunda getirilen istisnalardan biri teminat karşılığı ihtiyaten hacedilen malların, borçluya ya da üçüncü kişiye bırakılabilmesi imkanıdır (İİK md.263). İİK 263. maddenin tanıdığı imkandan hem borçlu, hem de mal ellerinde hacedilen üçüncü kişiler yararlanabilir. Borçlu, hacedilen malların değerini depo etmek, icra müdürü tarafından kabul edilecek esham ve tahvilat, menkul ve gayrimenkul rehni veya mutaber banka kefaletini teminat gösterebilir. Üçüncü kişiden ise bu teminat türlerinden biri değil, bir taahhüt senedi alınacaktır.¹⁵⁸

Borçlu, ihtiyaten hacedilen bütün malların kendisine bırakılmasını isteyebileceği gibi, malların sadece bir kısmı hakkında da böyle bir talepte bulunabilir. Teminat icra dairesine verilir ve icra memuru teminat miktarının yeterli olup olmadığını takdir eder. İcra memurunun bu husustaki kararına karşı İcra Mahkemesine başvuruda bulunabilir. İcra Mahkemesinin bu konuda vereceği karar kesindir.

Alacaklının yaptığı ihtiyati haciz giderleri için malın satış bedelinde rüçhan hakkı mevcuttur (İİK md. 268/2). Yani ihtiyati haciz sahibi alacaklının hacze kesin iştiraki mümkün olmasa da, ihtiyati hacze konu malların satılması durumunda satış tutarından haciz için yaptığı giderleri öncelikle alır. Bu giderler ihtiyati haciz kararı almak için yapılan giderlerin yanında, ihtiyati haczin icrası için yapılan masraflardır.¹⁵⁹

Bir ihtiyati haciz mevcutken aynı mal üzerine kesin haciz konulması halinde ikinci alacaklının koydurmuş olduğu kesin hacze kendiliğinden ve geçici olarak iştirak eder (İİK md. 268/2). Yargıtay'da bazı kararlarında ihtiyati haczin, kesin hacze dönüştüğüne, ihtiyati haciz sahibi

¹⁵⁶ T.C.Yargıtay, Hukuk Genel Kurulu, 11.02.1987, E.1986/2-93, K.1987/88 (YKD, Cilt:16 S.10) s.1335

¹⁵⁷ Saldırım, a.g.e., s.48-49

¹⁵⁸ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.277

¹⁵⁹ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.281

alacaklının hacze geçici iştirakinin de kendiliğinden, başka bir şart aranmadan kesin iştirake dönüşeceği görüşünü kabul etmektedir.¹⁶⁰

Bir alacaklının borçlunun malı üzerine kesin haciz koymasından sonra, ihtiyati haciz kararı alan başka bir alacaklının aynı mal üzerine ihtiyati haciz koydurması durumunda hacze ne geçici, ne de kesin iştirak olmaz. Çünkü İİK 268. maddesinde böyle bir ihtimal öngörülmemiştir. Bu durumda hacze iştirake ilişkin genel kurallar geçerli olacaktır.¹⁶¹

3.2. İhtiyati Haciz Kararının Kaldırılması

3.2.1. Genel Olarak

İhtiyati haciz kararına karşı istinaf yolu yasada düzenlenmemiştir. İstinaf ancak ihtiyati haciz talebinin reddi halinde gündeme gelebilir. Talebin kabulü halinde, borçluya ihtiyati haciz kararının kaldırılması için kanunda iki imkan tanınmıştır. Bunlardan biri teminat yoluyla ihtiyati haczin kaldırılmasıdır (İİK md. 266) ki, bu gerçek anlamda ihtiyati haciz kararının ortadan kalkması anlamına gelmemektedir. Diğerisi ise, ihtiyati haciz kararını hukuken ve fiilen kaldırabilen itiraz yoludur. (İİK md. 265) İtiraz üzerine verilen kararlara karşı da istinaf yoluna başvurulabilme imkanı vardır, bu hususta aşağıda ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

Bunların dışında da ihtiyati haczin hükümden düşmesi mümkündür. Ancak bunlar borçlunun iradesi veya daha doğru bir deyişle borçluya tanınmış imkanlarla değil, ya belirli bir aşamanın tamamlanmasından veya alacaklının ihtiyati haciz prosedürü içinde üzerine düşeni yapmamasından dolayı, ihtiyati haczin hükümsüz kalması veya kalkmasından kaynaklanmaktadır. (İİK md. 261, 264) İhtiyati haciz kararını alan alacaklının belirli süre içinde ihtiyati haczin kesinleşmesi, tamamlanması için kanunda gösterilen prosedürü izlemesi gerekir. Aksi halde ihtiyati haciz kendiliğinden hükümsüz kalır. Ayrıca ihtiyati haciz kararından sonra tamamlayıcı prosedür içinde borçlu kendine tanınan savunma imkanlarını kullanmak suretiyle (örneğin takibe itiraz ederek, davada haklılığını ispat ederek) asıl dava veya takibin alacaklı aleyhine sonuçlanmasını sağlayarak ihtiyati haczin hükümsüz hale gelmesine sebep olabilir.¹⁶²

3.2.2. İhtiyati Haciz Kararına İtiraz

İhtiyati haciz kararı verilebilmesi için ihtiyati haciz şartlarının varlığı hakkında mahkemeye kanaat verecek delillerin ibraz edilmesi yeterli olmakta, bu konularda tam bir ispat aranmamaktadır

¹⁶⁰ T.C.Yargıtay, 19.HD.19.11.1999, E.1999/54, K.1999/52 (Yargıtay Kararları Dergisi 1992/3, S:424); Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.283-284

¹⁶¹ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2545

¹⁶² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.291

(İİK md. 258/1). Hatta mahkeme, borçluyu dinleyip dinlememekte dahi serbesttir (İİK md. 258/2). Mahkeme basit yargılama usulünü uygulayarak yargılamayı sonuçlandırmak ve talebi kabul veya reddine karar vermek zorundadır. Bu şekilde alacağın varlığı hakkında kesin bir ispat aranmaksızın ve çoğunlukla borçlu dinlenilmeksizin verilen ihtiyati haciz kararının temyiz yoluyla denetlenmesi de mümkün değildir (İİK md. 265/1). İşte kanun koyucu ihtiyati haciz kararı verilmesi sırasında dinlenmemiş borçluya, hakkında verilen ihtiyati haciz kararına karşı savunmasını yapabilmesi için bu karara itiraz hakkı tanımıştır.¹⁶³

İtiraz, belirli şartlar altında ihtiyati haciz kararının yeniden gözden geçirilmesini sağlayan bu karara karşı tanınmış bir başvuru yoludur.

İhtiyati haciz kararına borçlu itiraz edebileceği gibi, ihtiyati haciz kararı ile menfaati ihlal edilen üçüncü kişilerde itiraz etme imkanına sahiptir.

3.2.2.1. İtiraz Sebepleri

İhtiyati haciz sebepleri şekli nitelikte olup tahdididir. (İİK md. 265/1)¹⁶⁴ İİK'nun 265. maddesinin ilk fıkrasında borçlunun "ihtiyati haczin dayandığı sebeplere, mahkemenin yetkisine ve teminata" karşı itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

Her ne kadar kanunda itiraz sebepleri arasında yetki sayılmış, göreve değinilmemişse de yetki itirazının mümkün olduğu bir yerde göreve evveliyetle itiraz edilebilecektir. Çünkü, görev kamu düzenine ilişkin olup hakim tarafından re'sen dikkate alınmalıdır. Görev itirazı da gerçek anlamda bir itiraz olmayıp, hakimin kendiliğinden görmesi gereken bir hususu hatırlatmaktan ibarettir.¹⁶⁵

3.2.2.1.1. Mahkemenin Görevine ve Yetkisine İtiraz

İhtiyati haciz kararı yetkisiz mahkeme tarafından verilmiş ise borçlu kendisi dinlenmeden verilen ihtiyati haciz kararına karşı (aynı mahkemede) yetki itirazında bulunabilir (İİK md. 265/1). Borçlu ihtiyati haciz kararını veren mahkemenin yetkisiz olduğunu bildirerek yedi gün içinde ihtiyati haciz kararına itiraz etmezse (veya yetki itirazı mahkemece reddedilir ve bu ret kararı kesinleşirse) mahkemenin yetkisi kesinleşir.¹⁶⁶

İtiraz, yine aynı mahkemeye, yani yetkisiz olduğu ileri sürülen mahkemeye yapılmalıdır. Davada olduğu gibi (HMK md. 19) burada da yetki itirazında bulunurken yetkili mahkeme

¹⁶³ Saldırım, a.g.e., s.51

¹⁶⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2526

¹⁶⁵ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2527; Özokes, **İhtiyati Haciz**, s.301

¹⁶⁶ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1053

gösterilmelidir. Aksi halde, borçlunun her mahkemede yetki itirazını yenilemesi, bu hakkını kötüye kullanması ihtimal dahilinde olacaktır. Yetki itirazında yetkili mahkeme gösterilmezse usulüne uygun bir itiraz yapılmadığından, bu itiraz reddedilmelidir.¹⁶⁷

İhtiyati haciz bakımından süresinde yetki itirazında bulunmayan davalı-borçlu, asıl dava bakımından süresi içerisinde yetki itirazında bulunabilir.

3.2.2.1.2. Teminata İtiraz

Borçlu, alacaklının ihtiyati haciz kararını alırken hiç teminat göstermemiş olması, gösterilen teminatın yetersiz olması ya da HUMK 96.maddesinde sayılan teminat türleri dışında teminat gösterilmiş olması sebeplerine dayanarak ihtiyati haciz kararına itiraz edebilir (İİK md. 265). Mahkeme yargılama sonunda, borçluyu haklı bulursa ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verebileceği gibi gösterilecek teminatın cins veya miktarında yapılabilecek bir değişiklikle ihtiyati haczin devam etmesine karar verebilir.¹⁶⁸

Teminata itiraz, diğer bir açıdan teminatın türüne yapılabilir. İİK 259. maddede bu konuda HUMK 96. maddesine atıf yapılmıştır. Belirlenmiş olan teminat türlerinden başka bir teminatın kabul edilmiş olması da itiraz sebebidir.¹⁶⁹

3.2.2.1.3. İhtiyati Haciz Sebeplerine İtiraz

İhtiyati haciz talebinin sebepleri İİK 257.maddesinde düzenlenmiştir. Borçlu, bu sebeplerin (şartların) bulunmadığını bildirerek ihtiyati haciz kararına (ihtiyati haczin dayandığı sebeplere) itiraz edebilir (İİK md. 265/1). Buna göre;

- Borçlu, alacağın rehinle temin edilmiş olduğunu bildirerek ihtiyati haciz kararına itiraz edebilir.
- Borçlu, alacağın muaccel olduğu gerekçesiyle verilen ihtiyati haciz kararına, alacağın muaccel olmadığı (müaccel olduğu) gerekçesiyle itiraz edebilir.
- Borçlu, müaccel bir alacak için verilmiş olan ihtiyati haciz kararına, ihtiyati haciz kararında, ihtiyati haciz sebebi olarak gösterilen İİK 257/2. maddesindeki sebeplerden hiçbirinin mevcut olmadığı gerekçesiyle itiraz edebilir.
- Aynı borç hakkında iki defa ihtiyati haciz kararı verildiği itirazı.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.302

¹⁶⁸ Ergün Önen, İhtiyati Haczin Kaldırılması Davası, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1980/XXXVII, s.251 vd. ; Saldırım a.g.e., s.53-54

¹⁶⁹ Önen, a.g.e., s., Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.306

¹⁷⁰ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2528-2529

Yargıtay, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaatler dengesine uygun olarak ihtiyati haciz sebeplerini geniş yorumlamaktadır.¹⁷¹ Yine bir kararında Yargıtay ihtiyati haciz talebinin dayanağı olan kambiyo senedi niteliğinde olmadığı itirazının ilke olarak İİK 265. maddesindeki ihtiyati haczin dayandığı sebepler kapsamında olduğuna karar vermiştir.¹⁷²

Borçlu, kendisi dinlenilmeksizin verilen ihtiyati haciz kararına karşı, alacaklının iddia ettiği alacağın olmadığına, bir başka anlatımla alacağın esasına aynı mahkemede itiraz edemez. Borçlu, alacağın esasına ilişkin olan bu itirazının, alacaklının açacağı (veya açmış olduğu) davada veya alacaklının yapacağı (veya başlamış olduğu) icra ve iflas takibinde ileri sürebilir. Ancak durum ve şartların değişmesi halinde ihtiyati tedbirde olduğu gibi mahkeme, ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verebilir. Reddedilmesi kuvvetle muhtemel davada ihtiyati haczi ayakta tutarak borçluyu baskı altında tutmak haklı görülemez.¹⁷³

İhtiyati haciz kararına itiraz sebeplerinin çok şekli ve sınırlı tutulması menfaatler dengesi bakımından borçlunun aleyhinedir, bundan dolayı itiraz sebeplerinin geniş yorumlanması ve anlaşılması uygun olacaktır. Çünkü menfaat dengesi içerisinde ihtiyati haciz kararının alınıp, bu kararın uygulanmasına kadar alacaklının menfaatini üstün tutmak yerindedir, kanunumuzda da denge bu şekilde kurulmuştur. Ancak bu aşamadan sonra borçlunun menfaatlerinin gözetilmesi uygun olacaktır.¹⁷⁴

3.2.2.2. İtiraz Usulü

3.2.2.2.1. Görevli ve Yetkili Mahkeme

İhtiyati haciz kararına itiraz, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemeye yapılır ve o mahkeme tarafından karara bağlanır (İİK md. 265).

Alacaklı, ihtiyati haciz kararından sonra icra takibine başlamış (İİK md. 264/1) olsa bile, ihtiyati haciz kararına itirazı inceleme görevi, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemeye aittir. İcra Mahkemesinin böyle bir görevi yoktur. İhtiyati haciz kararına itiraz edilmeden önce alacaklı başka bir mahkemede alacak davası açmış (İİK md. 264/1) ise, ihtiyati haciz kararına itiraz (ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkeme tarafından değil) davanın açılmış olduğu mahkeme tarafından incelenip karara bağlanır.¹⁷⁵

¹⁷¹ T.C.Yargıtay, 19.HD.08.05.2008, E.2008/3965, K.2008/5017; T.C.Yargıtay, 19.HD.08.05.2008, E.2008/3856, K.2008/5019

¹⁷² T.C.Yargıtay, 12.HD.09.06.2008, E.2008/6809, K.2008/7765

¹⁷³ Saldırım, a.g.e., s.54

¹⁷⁴ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.316

¹⁷⁵ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s. 1056-1057

Mahkemenin yetkisi kanunda açıkça tespit edilmeyip sadece mahkemeden bahsedildiğinden, bu yetkinin kesin yetki olduğu söylenemez.¹⁷⁶

3.2.2.2.2. Taraflar

İtirazın tarafları borçlu ve alacaklıdır. Borçlu itiraz eden tarafta yer alır. İtirazın karşı tarafı ise alacaklıdır. Kanunumuz sadece borçluya ihtiyati haciz kararına karşı itiraz edebilme imkanı tanımıştır. (İİK md. 265/1) İhtiyati haciz kararından etkilenen üçüncü kişilerin haczin kaldırılması bakımından bir menfaatleri bulunsa bile, karara karşı itiraz yoluna başvurmaları mümkün değildir. Kararın uygulanmasından etkilenen üçüncü kişilerin şartların oluşması halinde, haczin icrası aşamasında şikayet yoluna başvurmaları veya haksız ihtiyati haciz uygulanmasından zarar görmüşlerse, daha sonra tazminat davaları açmaları mümkün ise de itiraz yoluna başvurmaları mümkün değildir. İİK 265. maddesinde açıkça “borçlu itiraz edebilir” denilmektedir. Bu hüküm karşısında üçüncü kişiler ihtiyati hacizden etkilenseler ve bu ihtiyati haczi haksız olsa dahi itiraz edemeyeceklerdir.¹⁷⁷

3.2.2.2.3. İtiraz Süresi

İhtiyati haciz kararı borçlu dinlenerek verilmişse, borçlunun itirazlarının dinlendiği duruşmada ileri sürmesi gerekir. Daha sonra itiraz edemez. İhtiyati haciz kararı verilirken borçlu dinlenmiş veya dinlenmek için duruşmaya davet edilmesine rağmen gitmemişse artık İİK 265. maddeden yararlanarak itiraz edemeyecektir. Borçlu kendisi dinlenmeden verilen ihtiyati haciz kararlarına karşı yedi gün içinde itiraz etmelidir.¹⁷⁸

Borçlu kendisi dinlenmeden verilen ihtiyati haciz kararına karşı, huzurunda ihtiyati haciz yapılmışsa ihtiyati haczin konulduğu, yokluğunda ihtiyati haciz icra edilmişse ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğ edildiği (İİK md. 262/2) tarihten itibaren itiraz edebilir. Borçlunun gıyabında yapılan ihtiyati hacizde ise ihtiyati haciz tutanağı borçluya mutlaka tebliğ edilmiş olmalıdır. Kanun açıkça ihtiyati haciz tutanağının tebliğini aradığı için, borçlu aleyhine ihtiyati haciz kararı alınıp uygulandığını başka bir şekilde öğrenmiş olsa bile, ihtiyati haciz süresi başlamaz.¹⁷⁹

Yargıtay bir kararında “...İİK 264/1 maddesine göre dava açılmadan önce veya icra takibine başlamadan önce ihtiyati haciz yaptırmış alacaklı, haczin uygulanmasından, haciz yokluğunda yapılmışsa haciz zaptının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde takip talebinde bulunması

¹⁷⁶ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.318

¹⁷⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.321

¹⁷⁸ Önen S:261-262”

¹⁷⁹ Saldırım, a.g.e., s.56; T.C.Yargıtay, 19.HD.01.10.2015, E.2014/17867, K.2015/11783; T.C.Yargıtay 15.HD.18.12.2015, E.2014/6866, K.2014/7357

veya dava açması gerekir. Yokluğunda yapılan ihtiyati haciz tutanağı tebliğ edilmediğinden davalının ihtiyati haczi düşmemiştir. Kıymet takdir raporunun tebliği, hacizlerin tebliğ edildiği anlamına gelmez...” demek suretiyle kıymet takdir raporunun tebliğ edilmesini dahi hacizlerin tebliği olarak saymamıştır.¹⁸⁰

İtiraza ilişkin olarak kanunda öngörülmüş olan süre, hak düşürücü bir süredir ve yargılama şartı niteliğinde olup hakim re’sen dikkate alır; itiraza ilişkin süreyi geçiren borçlu artık itiraz edemez.¹⁸¹

Borçlu kanunda belirtilen sürelerden önce de itiraz edebilir. Örneğin kendisine karşı ihtiyati haciz kararı alındığını öğrenen borçlu, henüz haciz uygulanmadan veya ihtiyati haciz yokluğunda uygulanmışsa, haciz tutanağının tebliğinden önce ihtiyati hacze itiraz edebilir.¹⁸²

İhtiyati haciz kararına karşı itiraz adli tatilde de yapılabilir. İhtiyati haciz kararına itiraz süresinin son günü adli tatile rastlaması halinde itiraz süresi adli tatilin bittiği tarihten itibaren bir hafta uzamaz. Yani HMK 104. maddesi uygulanmaz. Bu madde sadece HMK’daki süreler hakkında uygulanır.

3.2.2.2.4. İtirazın Yapılması ve İncelenmesi

Borçlu ihtiyati haciz kararını veren mahkemeye itirazına dayanak yaptığı tüm belgelerini de eklediği bir dilekçe ile başvurur (İİK md. 265/3). İtiraz dilekçesinde, itiraz yapıldığı mahkeme, itiraz eden olarak borçlu ve varsa vekilinin adı, soyadı, adresi, karşı taraf olarak alacaklı ve vekilinin adı, soyadı, biliniyorsa Türkiye Cumhuriyet kimlik numarası, ticaret şirketi adı, ünvanı, varsa vergi numarası v.s. yazılır. İtiraz konusu olarak hangi ihtiyati hacze itiraz edildiği belirtilir.

Borçlu açıklamalarında, ihtiyati hacze itiraz sebeplerini ve bunun gerekçelerini göstermelidir. Dayandığı delilleri ve hukuki sebepleri de dilekçesinde belirtir. Sonuç ve talep kısmında ihtiyati haczin kaldırılması veya teminata ilişkin ise eksikliğin giderilmesi istenir. Şartları bulunuyorsa birden fazla itiraz sebebine dayanabilir veya bunları terditli olarak ileri sürebilir.¹⁸³

Dilekçeyi alan mahkeme, yine aynı değişik iş esası üzerinden yargılamaya devam ederek taraflara davetiyeler çıkarır ve bir duruşma günü belirlenir. Alacaklı ve borçlu belirli günde gelmeseler bile mahkeme evrak üzerinde inceleme yaparak karar verir. (İİK md. 265/4) Taraflar belirlenen duruşma gününde mazeret bildirmişler ise mahkeme bu mazeretle bağlı olmayıp karar

¹⁸⁰ İstanbul Barosu Dergisi Cilt:80 Sayı:2006/2; Yargıtay 19.Hukuk Dairesi 08/12/2005 tarih, 2005/8157 Esas ve 2005/12325 Karar

¹⁸¹ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.324

¹⁸² Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2531

¹⁸³ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s. 326

verebildiği gibi mazeretleri kabul ederek yeni bir duruşma günü verebilir. Ancak kanunda da belirtildiği gibi mahkeme tarafların duruşmada bulunmasını aramaksızın kararını vermekte serbesttir. Taraflardan sadece biri duruşmaya gelmişse mahkeme onun dinlenmesi ile yetinir. İki taraf da gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını verir.¹⁸⁴

HMK 316/1-c’de ihtiyati haciz talepleri ve bunlara karşı yapılacak itirazlarında basit yargılama usulü ile inceleneceğini hüküm altına almıştır.

Yargılamada tarafların yerleri değişmişse de ispat yükü yer değiştirmedikten, tarafların bu konudaki durumlarında bir değişiklik olmayacaktır. Kendi lehine hak çıkararak alacaklı, alacağını ve ihtiyati haciz sebeplerini ispat etmesi gerekir. Bununla birlikte itirazda bulunan borçlu bir ihtiyati haciz sebebini geçersiz kılacak nitelikte özel vakıalar ileri sürerse bunları ispat edecektir.¹⁸⁵

Mahkeme itiraz sebepleri ile bağlı olmakla birlikte görev kamu düzenine ilişkin olduğundan, taraflarca ileri sürülmesi de mahkemece re’sen gözetilir. Mahkeme inceleme sırasında gerçeğe benzerlik karinesi ile yetinmemeli, ihtiyati haciz sebeplerinin olup olmadığı konusunda sağlıklı bir kaniya ulaşıldıktan sonra kararını vermelidir.¹⁸⁶

İtiraz yargılamasında da, gerek sadece bu yargılama üzerinde, gerekse asıl ihtilaf üzerinde tarafların tasarruflarda bulunmaları mümkündür. İtiraz eden borçlu, sadece bu talebinden feragat edebileceği gibi, borcunda tamamen kabul edebilir. İtirazından feragat eden borçlunun borcu da kabul ettiği sonucuna varılamaz. Daha sonra yapılan takibe ve açılan davaya karşı koyması mümkündür. Keza alacaklıda itirazı kabul edebilir veya alacağından feragat edebilir. Alacaklının sadece itirazı kabul etmesi de alacağından feragat ettiği anlamına gelmez. İhtiyati haciz kalkmakla birlikte alacaklı borçluya karşı takip yapıp, dava açabilir. Tarafların itiraz yargılaması sırasında gerek bu yargılama hususunda, gerekse asıl alacak üzerinden anlaşma yapıp sulh olmaları mümkündür. Örneğin ihtiyati haczin değiştirilmesi konusunda anlaşmaya varabilirler veya asıl alacak hakkında sulh olabilirler.¹⁸⁷ Yukarıda bahsedilen hususlarda değişen durumlara hakim tutanağa geçirerek tarafların imzalarını almalıdır.

3.2.2.2.5. İtiraz Hakkında Karar

Mahkeme itirazı yerinde (varit) görürse itirazı kabul ederek ihtiyati haciz kararını değiştirebilir veya kaldırabilir; Buna göre:

¹⁸⁴ Mahkeme tarafları duruşmaya çağırılmadan itiraz incelemesi yapmış ve karara bağlamış olması bozma sebebi olarak sayılmıştır. (T.C.Yargıtay, 11.HD.13.04.2012, E.2012/3660, K.2012/6023)

¹⁸⁵ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.330

¹⁸⁶ Saldırım, a.g.e., s.58

¹⁸⁷ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.331

- Mahkeme yetkisiz veya görevsiz olduğu kanısına varırsa ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verilir.
- Teminatsız olarak ihtiyati haciz kararı vermiş olan mahkeme, borçlunun teminat itirazı üzerine, alacaklının teminat göstermesine karar verir.
- Borçlu teminatın az olduğuna itiraz etmişse mahkeme teminatın artırılmasına karar verir.
- Mahkeme, alacağın rehin edilmiş olduğu itirazını yerinde görürse, ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verir.
- Mahkeme, alacağın muaccel olmadığı itirazını yerinde görürse, ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verir.
- Müeccel bir alacak için ihtiyati haciz kararı vermiş olan mahkeme, İİK madde 257/2'deki sebeplerden hiçbirinin mevcut olmadığı itirazını yerinde görürse ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verir.
- Mahkeme, aynı alacak (borç) için iki defa ihtiyati haciz kararı verildiğini tespit ederse ihtiyati haciz kararının kaldırılmasına karar verir.¹⁸⁸

Mahkeme, ihtiyati haciz kararının kabulüne karar vermesi halinde borçlunun malları üzerine konulmuş olan ihtiyati hacizler kalkar. Bu hususta mahkeme daha önce ihtiyati hacizlerin konması için gerekli yerlere yazmış olduğu müzekkerelerin (örneğin icra müdürlüğü) bu kez ihtiyati haczin kaldırılması için gerekli müzekkereleri bu yerlere yazması gerekir.

Mahkeme, ihtiyati hacze itirazı yerinde görmez ise itirazın reddine karar verir (İİK md 265/3). Bu durumda konmuş olan ihtiyati hacizler aynen mevcudiyetini koruyacaktır. İhtiyati hacze itiraz davası reddedilirse, ihtiyati haciz devam eder.¹⁸⁹

İtiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge Adliye Mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği kararlar kesindir. İstinaf yoluna başvuru ihtiyati haciz kararının icrasını durdurmaz (İİK md. 265/5). İdare aleyhine açılan haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar ise (2577 sayılı İYUK md. 28/1) uyarınca kesinleşmeden icra edilemez.¹⁹⁰

Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçmesinden önceki verilen temyiz incelemesini Yargıtay'ın yaptığı kararlarda da, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu; ihtiyati haciz isteminin kabulü halinde borçlunun ve üçüncü kişilerin bu karara karşı itiraz edebilecekleri; itiraz üzerine verilen karara karşı temyiz yolunun açık bulunduğu, Yargıtay'ın temyiz üzerine verdiği kararın ise kesin olacağını hükme bağlamıştır.¹⁹¹

¹⁸⁸ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2533-2534-2535

¹⁸⁹ Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, s.518

¹⁹⁰ T.C.Yargıtay, 12.HD.23.01.2019, E.2018/5104, K.2019/894,

¹⁹¹ T.C.Hukuk Genel Kurulu, 29.11.2018, E.2017/11-407, K.2018/1808, 29.11.2018, E.2017/11-154, K.2018/1807

3.2.3. Teminat Karşılığında İhtiyati Haczin Kaldırılması (İhtiyati Haczin Kaydırılması)

Borçlunun ihtiyati haczin kaldırılmasını sağlama yollarından biri de teminat göstermesidir (İİK md. 266). İİK 266.maddesine göre teminat karşılığı ihtiyati haczin kaldırılmasını isteyebilme imkanına sadece borçlu sahiptir. Borçlu mahkemeye vereceği dilekçe ile bu talebini iletacaktır. Bu konuda karar verecek mahkemeler ihtiyati haciz aşamalarına göre değişiklik gösterebilir. Borçlu teminat karşılığı ihtiyati haczin kaldırılması için ihtiyati haciz kararını veren mahkemeye başvurmalıdır. Ancak alacaklı ihtiyati hacizden sonra alacak davası açmışsa, alacak davasının görüldüğü mahkeme bu konuda görevli ve yetkilidir. Alacaklının ihtiyati hacizden sonra takip yoluna başvurması durumunda ise, kaldırma talebinin takibin yapıldığı yer İcra Mahkemesine yöneltilmesi gerekir.¹⁹²

İİK'nun 266. maddesinde düzenlenen "ihtiyati haczin kaldırılması" müessesesi kanunda her ne kadar ihtiyati haczin kaldırılması olarak düzenlenmiş ise de; aslında bu tam bir kaldırma olmayıp, ihtiyati haciz kararının değiştirilmesi veyahut başka bir ifadeyle başka bir mal, alacak veyahut teminat üzerine "kaydırılması"dır. Yukarıdaki bölümde bahsettiğimiz, itiraz üzerine ihtiyati haciz kaldırıldığında borçlunun malvarlığı üzerinde bulunan tüm ihtiyati hacizler kalkmakta, borçlunun başkaca malları üzerine bir sınırlama getirilmemektedir. Teminat karşılığı ihtiyati haczin kaldırılmasında (kaydırılmasında) ise haciz sadece malvarlığı değerleri üzerinden kaldırılmakta, gösterilen teminat üzerinde devam etmektedir. Yani ihtiyati haciz kararı kalkmayıp sadece değişikliğe uğramaktadır.

İhtiyati haczin kaldırılması (kaydırılması) için bir süre öngörülmemiştir, ihtiyati haciz devam ettikçe, ihtiyati haczin her aşamasında, asıl dava sonuçlanıncaya kadar borçlunun bu talepte bulunması mümkündür.

İhtiyati haczin kaldırılmasına karar verilebilmesi için borçlunun, ihtiyaten haczedilen mallarının tahmin edilen kıymetini karşılayacak kadar teminat göstermesi gerekir.¹⁹³ Borçlu, para veya mahkemece kabul edilecek rehin veya esham yahut tahvilat depo etmek veya taşınmaz rehin yahut muteber banka kefaletini teminat olarak göstermek (İİK md. 266) şartıyla ihtiyati haczin kaldırılmasını (kaydırılmasını) isteyebilecektir.

¹⁹² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.336

¹⁹³ Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1059

3.3. İhtiyati Haczi Tamamlayıcı Sürec

İhtiyati haciz niteliği itibarıyla bir çeşit geçici hukuksal koruma önlemidir. İhtiyati haczin tedbir olma niteliği her ihtiyati tedbir gibi bununda geçici olmasını gerektirir. Ancak görevli ve yetkili mahkemenin kararı ile sağlanan ihtiyati haczi kesinleştirmek ve ihtiyati haczi kesinleşinceye kadar ayakta tutmak İİK'nunda öngörölmüş tamamlayıcı merasimin yerine getirilmesine bağlıdır. Yasada öngörölen süreler içerisinde bu merasim tamamlanmazsa ihtiyati haciz kalkar ve ilgililer istediğinde bu durum ilgili yerlere bildirilir (İİK md. 264/4). Bu şekilde bir yandan alacaklının çıkarları korunurken, diğer taraftan borçlunun uzun süre ihtiyati haciz baskısına maruz kalması önlenerek alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesi sağlanmaya çalışılmıştır.¹⁹⁴

Borçluya karşı dava açmadan veya takip yapmadan önce ihtiyati haciz kararı almış ve bu karara göre borçlu mallarına haciz koydurmuş olan alacaklı, yedi gün içerisinde borçluya karşı takip talebinde bulunmalı veya dava açmalıdır. Yedi günlük süre, alacaklı ihtiyati haczin icrası sırasında hazır bulunuyor ise haczin icrasından, hazır bulunmuyor ise ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren başlar (İİK md. 264/1). Şüphesiz alacaklının bu süreden önce de örneğin ihtiyati haciz kararını alır almaz veya yokluğunda ihtiyati haciz icra edilmişse bunu öğrenir öğrenmez borçluya karşı dava açıp takip yapması mümkündür.¹⁹⁵

Alacaklının kanunda belirtilen sürele uyumaması yani süresinde dava açıp, takip yapmaması durumunda ihtiyati haciz kendiliğinden hükümsüz hale gelir ve ilgililer isterlerse lazım gelen yerlere bildirilir (İİK md. 264/4). Hak düşürücü nitelikte sayılan bu sürele uyulmazsa ihtiyati haczin hükümsüz hale gelmesi kendiliğinden olup ayrıca herhangi bir karara ihtiyaç duyulmaz. Bu durumda borçlu veya mal üçüncü kişi elinde iken üçüncü kişi, haczedilen malların üzerinden ihtiyati haczin kaldırılmasını, icra dairesinden talep edebilir. Haczin kalktığı başka yerlere bildirilmesi gerekiyorsa, bu yerlere örneğin sicil dairesine bildirilir.

Bir ihtiyati hacze itiraz davası derdest iken dahi, alacaklı mecbur olmamakla beraber ihtiyati haczi tamamlayan merasime girişebilir.¹⁹⁶

Yukarıda da açıklandığı üzere, 7155 Sayılı Kanunun 20.maddesi ile 13/01/2011 tarihli 6102 Sayılı TTK'nun 5.maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 5/A maddesiyle dava şartı olarak arbuluculuk şartı getirilmiştir. Bu sebeple ihtiyati haciz kararlarında arbulucunun kararının beklenmesi gerekeceğinden 5/A(2) maddesi gereğince de arbulucunun kararını 6 hafta+2 hafta sonucunda verebileceği göz önünde bulundurulduğunda 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arbulucuk Kanununa 7155 Sayılı Yasanın 23.maddesi ile eklenen 18/A maddesinin 16. bendinde

¹⁹⁴ Saldırım, a.g.e., s.67

¹⁹⁵ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.344-345

¹⁹⁶ Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**,s.520

“Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi halinde, 6100 Sayılı Kanununun 397. maddesinin 1.fikrasında, ihtiyati haciz kararı verilmesi halinde ise 09/06/1932 tarihli ve 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun 264.maddesinin 1.fikrasında düzenlenen dava açma süresi, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemez” hükmü getirilmiş, bu sebeple ihtiyati haczi tamamlayan süreçlerden dava açma süresini arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlenmesine kadar işlemeyeceği hükmü getirilmiştir.

İhtiyati haczi tamamlayan merasimin yerine getirilmiş sayılması için ihtiyati hacze esas olan alacakla, tamamlayıcı merasim çerçevesinde dava veya takip konusu yapılan alacak aynı olmalıdır.¹⁹⁷

İhtiyati haciz kararı dava açılmadan ve takip yapılmadan verilebileceği, dava veya takip sırasında da verilebilir. Bu iki ihtimale göre ihtiyati haczi tamamlayan merasim arasında farklar vardır.¹⁹⁸

3.3.1. Dava Yoluyla İhtiyati Haczin Tamamlanması

Takip yapmadan veya dava açmadan önce ihtiyati haciz kararı almış ve bu kararı uygulatmış olan alacaklı, ihtiyati haczin tamamlanması için dava yolunu seçebilir. Bu durumda ihtiyati haciz talebinde bulunan kimse, yedi gün içinde borçluya karşı ihtiyati haczin tamamlanması için alacak davası açmalıdır (İİK 264/1).

Açılacak davanın niteliği hakkında kanunda bir belirleme yapılmamışsa da bu davanın alacak davası olması gerektiği doktrinde yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple alacaklının, alacak davası dışında bir dava açması ihtiyati haczin tamamlanması bakımından yeterli olmayacağından alacaklının tespit davası açması ile ihtiyati haciz tamamlanmış olmaz. Açılan alacak davasının tam dava şeklinde değil de kısmi dava şeklinde açılması durumunda ihtiyati haczi tamamlayıcı prosedürü yerine getirmiş sayılır.¹⁹⁹

Alacaklının süresi içerisinde borçluya karşı alacak davası açması ile bu davanın sonuna kadar ihtiyati haciz devam edecektir (İİK md. 264/3). Alacaklı davada haksız çıkar ve davayı kaybederse, ihtiyati haciz hükümsüz kalır. İhtiyati haczin hükümsüzlüğü için ret kararının kesinleşmesi aranmayacaktır (İİK md. 264/4).²⁰⁰

¹⁹⁷ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.347

¹⁹⁸ Saldırım, a.g.e., s.68

¹⁹⁹ Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.350-351

²⁰⁰ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2570

Alacaklı davayı kazanırsa ihtiyati haciz devam eder, kararın temyiz/istinaf edilmiş olması ihtiyati haczin devamına engel olmaz. Ancak ihtiyati haczin devamı için esas hakkında verilecek hükmün mahkemece tebliğinden itibaren 1 ay içinde alacaklı takip talebinde bulunmaya mecburdur (İİK md. 264/3).

Alacaklı, bu müddetleri geçirir veya davasından yahut takip talebinden vazgeçerse veya takip talebi kanuni müddetlerin geçmesi ile düşerse veya dava dosyası muameleden kaldırılıp da bir ay içerisinde yenilenmezse veya davasında haksız çıkarsa ihtiyati haciz hükümsüz kalır ve alakadarlar isterse lazım gelenlere bildirilir (İİK md. 264/4).

Alacaklı, alacak davasından feragat eder veya karşı tarafın muvafakati ile davadan vazgeçerse, dava bir noktada alacaklı aleyhine sonuçlanmış sayılacağından ihtiyati haciz hükümsüz kalır.²⁰¹

Borçlu müddeti içinde ödeme emrine itiraz etmez veya itirazı icra mahkemesinde kesin olarak kaldırılır veya mahkemece iptal edilirse, ihtiyati haciz kendiliğinden icrai hacze inkılap eder (İİK md. 264/5).

3.3.2. Takip Yoluyla İhtiyati Haczin Tamamlanması

İhtiyati haczi kesinleştirmek için alacaklının yedi gün içerisinde dava açması veya takip talebinde bulunması gerektiği yukarıda izah edilmişti. Bu çerçevede alacaklı, ihtiyati haczi kesinleştirmek için genel haciz yoluyla takip yolunu seçerse haciz sırasında hazır bulunmuşsa haczin tatbikinden, hazır bulunmamışsa ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde takip talebinde bulunmaya mecburdur (İİK md. 264/1).

1086 Sayılı HUMK'un 12. maddesi, 6100 Sayılı HMK'da bir karşılık bulmadığından ihtiyati haciz kararının uygulanmasından sonra bu kararı veren mahkemenin bulunduğu yer icra dairesinin, salt o yer mahkemesinde ihtiyati haciz kararı verilmesi nedeniyle yetkili hale gelmeyeceğinin kabul edilmesi üzerine Yargıtay içtihat değişikliğine giderek ihtiyati haciz kararını veren mahkemenin bulunduğu yerin icra takibi için yetkili hale gelebileceği sonucuna varmıştır.²⁰²

²⁰¹ Postacıoğlu, a.g.e., s.728

²⁰² T.C.Yargıtay, 12.HD.13.02.2019, E.2018/15158, K.2019/2093

3.3.2.1. Genel Haciz Yoluyla Takiplerde

Takip talebini alan icra dairesi, borçluya ödeme emri gönderir, borçlu ödeme emrine itiraz etmez veya itirazı icra mahkemesince kesin olarak kaldırır veya mahkemece iptal edilirse, icra takibi kesinleşir ve ihtiyati hacizde kendiliğinden kesin hacze dönüşür (İİK md. 264/5).

Borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde itiraz ederse icra takibi durur. Bu sırada da ihtiyati haciz devam edecek ve etkisini sürdürecektir, ancak ihtiyati haczin kesinleşmesi önlenmiş olacaktır. Borçlunun ödeme emrine itirazı hemen alacaklıya bildirilir. İtiraz üzerine mevcut ihtiyati haczi devam ettirmek isteyen alacaklı itirazın kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde itirazı bertaraf etmek için harekete geçerek gerekli yollara başvurmalıdır (İİK md. 264/2). Aksi takdirde ihtiyati haciz kendiliğinden hükümsüz hale gelir.²⁰³

Alacaklı, itirazın kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde İcra Mahkemesinde itirazın kaldırılmasını isteyebileceği gibi, mahkemede itirazın iptali davası açabilir (İİK 264/2). Yedi gün içinde bu yollara başvurulmamış olması sadece ihtiyati haczin hükümsüzlüğünü doğurur, yoksa alacaklının yapılan itiraza karşı altı ay içinde itirazın kaldırılması yoluna başvurması veya bir yıl içinde itirazın iptali davası açmasına engel teşkil etmez.²⁰⁴

Alacaklı mahkemede itirazın iptali davası açarsa ihtiyati haciz davanın sonuna kadar devam edecektir. Alacaklı yedi gün içinde işin niteliğine göre itirazın kesin veya geçici kaldırılması yolunu seçmesi durumunda, ihtiyati haciz İcra Mahkemesi karar verinceye kadar devam edecektir. İtirazın kesin kaldırılması talep edilir ve bu yönde karar verilirse ihtiyati haciz kendiliğinden kesin hacze dönüşür (İİK md. 264/5).

İcra Mahkemesinden geçici kaldırma talep edilmiş ve itirazın geçici kaldırılmasına karar verilmişse, borçlu yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açabilir. Borçlu yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açmazsa ihtiyati haciz, kesin hacze dönüşür (İİK md. 69/2-3). Borçlunun yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açması durumunda ihtiyati haciz bu dava boyunca da devam edecektir. Borçtan kurtulma davası borçlunun aleyhine sonuçlanırsa ihtiyati haciz kesin hacze dönüşür. Davanın alacaklı aleyhine sonuçlanması durumunda ise ihtiyati haciz hükümsüz kalacaktır.²⁰⁵

²⁰³ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.357-358

²⁰⁴ Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.87

²⁰⁵ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2560, Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, s.468

3.3.2.2. Kambiyo Senetlerine Mahsus Takiplerde

Alacaklı, bir kambiyo senedine dayanarak ihtiyati haciz kararı almış ise (ihtiyati haczin konulmasından, ihtiyati haciz yokluğunda yapılmışsa, ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren) yedi gün içinde kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilir (İİK md. 264/1). Bunun üzerine icra dairesi borçluya kambiyo senetlerine mahsus haciz (10 Örnek nolu) ödeme emri gönderir (İİK md. 168). Borçlu beş gün içinde ödeme emrine itiraz etmezse kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip kesinleşir. Fakat ihtiyati haciz on günlük ödeme süresinin ödemesiz geçmesi üzerine kendiliğinden kesin hacze dönüşür (İİK md. 264/5).

Borçlu beş gün içinde ödeme emrine itiraz ederse, bu itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. Yani alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren işlemeye başlayan on günlük ödeme süresi geçtikten sonra borçlunun mallarının haczedilmesini isteyebilir. Bu nedenle, bu on günlük ödeme süresi geçince ihtiyati haciz kendiliğinden kesin hacze dönüşür.²⁰⁶

İcra Mahkemesi itirazın reddine karar verirse alacaklı, borçlunun hacizli mallarının satılmasını isteyebilir. İcra mahkemesi itirazın kabulüne karar verirse kambiyo senetlerine mahsus takip yolu durur. İtirazın kabulü kararının kesinleşmesi üzerine takip iptal edilir ve borçlunun malları üzerindeki haciz kalkar.²⁰⁷

3.3.2.3. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip

Alacağı bir rehinle temin edilmiş alacaklı, alacağı rehinle karşılanamayacağı (açık) kalacağı tahmin edilen bölümü için ihtiyati haciz isteyebilir. Bu halde rehin alacaklısı ihtiyati haczin tamamlanması için icra takibi yapma yolunu seçerse, ancak rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Bu nedenle rehin alacaklısının, ihtiyati haczin tamamlanması için (ihtiyati haczin konulmasından, ihtiyati haciz yokluğunda yapılmışsa, ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren) yedi gün içinde rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapması gerekir.²⁰⁸

3.3.2.4. İflas Yoluyla Takip

Takipten veya dava açılmadan önce iflasa tabi (İİK md. 43) olan borçlusunun malları üzerine ihtiyati haciz koydurtmuş olan alacaklı, ihtiyati haczin tamamlanması için iflas takibi yapma yolunu seçerse, (ihtiyati haczin konulmasından, ihtiyati haciz yokluğunda yapılmışsa, ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren) yedi gün içinde iflasa tabi borçlusuna karşı iflas takibi yapmak zorundadır (İİK md. 264/1, İİK md. 267/1).

²⁰⁶ Kuru, *İcra İflas Hukuku El Kitabı*, s.1069-1070

²⁰⁷ Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, C.III., s.2565-2566

²⁰⁸ Kuru, , *İcra İflas Hukuku El Kitabı*, s.1071

Alacaklının yedi gün içinde yaptığı iflas takibi üzerine borçluya bir iflas ödeme emri gönderilir (İİK md. 155, 171).

Borçlu, süresi içerisinde iflas ödeme emrine itiraz etmezse, bu durum hemen alacaklıya tebliğ edilir. Bunun üzerine alacaklı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Ticaret Mahkemesinde borçluya karşı iflas davası açmaya (İİK md. 156, 173) mecburdur. (İİK md. 267/3) Aksi takdirde ihtiyati haciz hükümsüz kalır.

Borçlu, yedi veya beş günlük süresi içerisinde iflas ödeme emrine itiraz ederse, o itiraz icra dairesi tarafından hemen alacaklıya tebliğ edilir. Bunun üzerine alacaklı itirazın kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde borçluya karşı Ticaret Mahkemesinde iflas davası açmaya (İİK md. 156/3, 174) mecburdur (İİK md. 267/2). Aksi takdirde ihtiyati haciz hükümsüz kalır (İİK md. 267/4, 264/4). Ticaret Mahkemesi borçlunun iflasına karar verirse (İİK md. 158, 173, 174) ihtiyati haciz düşer ve ihtiyaten haczedilmiş olan mallar iflas masasına girer (İİK md. 186/1).

3.4. Haksız İhtiyati Haciz Nedeniyle Tazminat Davası

İhtiyati haciz koyduran alacaklının, sonuçta haksız çıkması halinde borçlunun ve üçüncü kişilerin bu sebeple uğrayacağı zararlardan sorumlu olduğu ve bu hususta mahkemece uygun teminatların alınması gerektiği yasal düzenlemelerde açıklanmıştır (İİK md. 259, 260/5).

İhtiyati haciz koyduran alacaklının bu ihtiyati haczi haksız olarak koyduğu anlaşılırsa, borçlu veya üçüncü kişi, bu haksız ihtiyati haciz nedeniyle uğradığı zararın ödenmesini, ihtiyati haciz koydurmuş alacaklıdan bir tazminat davası ile isteyebilir (İİK md. 259/1, 260/5). Haksız ihtiyati haciz koydurmuş olan alacaklının sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğuna (TBK md. 49 vd.) benzemektedir. Bu nedenle kural olarak haksız fiil hakkındaki hükümlere tabidir.²⁰⁹

Buradaki sorumluluğun kanundan doğduğunu, benzerliğe rağmen haksız fiil sorumluluğunun burada uygulanamayacağını savunan görüşler de mevcuttur.²¹⁰ Bu çerçevede sorumluluğun kusursuz sorumluluk olduğu kabul edilmektedir. Yani alacaklının sorumlu olması için ihtiyati haczi talep ederken ve uygulatırken kusurunun, kast ve ihmalinin bulunması şart değildir.²¹¹ Özekes'e göre haksız ihtiyati hacizden kaynaklanan sorumluluk, kusursuz sorumluluk olmakla birlikte fedakarlığın denkleştirilmesi çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Alacaklı, borçlu dengesini sağlamak durumunda olan yasa koyucu, borçlunun haksız ihtiyati hacizden uğrayacağı zararların tazminini genel hükümlere bırakmamış İİK madde 259/1. fıkrasında özel olarak düzenlemiştir.

²⁰⁹ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2579-2580

²¹⁰ Postacıoğlu, a.g.e., 735

²¹¹ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.377

3.4.1. Sorumluluğun Şartları

İhtiyati hacizden kaynaklanan tazminat davasında sorumluluğun şartları gerek İİK 259. maddesinde, gerekse genel hükümlerden çıkarılmaktadır. Bu şartlar, haksız fiil sorumluluğuna benzer şekilde, ihtiyati haczin icra edilmesi ve ihtiyati haczin haksız olması yanında bir zararın ve illiyet bağının bulunması şeklinde sıralanmaktadır. Haksız fiillerde aranan kusur şartı burada aranmayacaktır. Bunun yanında illiyet bağının bulunması tabidir.²¹²

3.4.1.1. İhtiyati Haciz Kararının İcra Edilmiş Olması

Haksız ihtiyati hacizden dolayı tazminat davası açılabilmesi için, ihtiyati haciz kararının verilmiş olması yeterli değildir. Bundan başka, ihtiyati haciz kararının icra edilmiş olması da gerekir.

Borçlunun veya üçüncü kişinin elinde bulunan mallar ve malvarlığı değerleri üzerine ihtiyati haciz konulup, borçlu veya üçüncü kişilerin bunlar üzerinde tasarruf etmeleri ve kullanmaları kısıtlanırsa bir zarar doğacaktır. Bu sınırlama menkul veya gayrimenkul mala el konulması veya tapu siciline şerh verilmesi, hak ve alacaklar üzerine ihtiyati haciz konarak sınırlamalar getirilmesi şeklinde olabilir.²¹³

3.4.1.2. İhtiyati Haczin Haksız Olması

İhtiyati haciz konulmuş olan alacaklının bundan doğan zarardan sorumlu tutulabilmesi için ihtiyati haczin haksız olduğunun anlaşılması gerekir. Yani ihtiyati haciz koydurmuş olan alacaklı sonuçta haksız çıkmış olmalıdır. Mesela, borçlunun ihtiyati haciz kararına itirazı kabul edilmiş ve ihtiyati haczin kaldırılmış olması (İİK md. 265) veya alacaklının ihtiyati haczi tamamlamak için açtığı itirazın iptali veya alacak davasını kaybetmiş olması gerekir. Alacaklının İİK 264. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarındaki süreleri geçirmesiyle ihtiyati haciz hükümsüz kalırsa (İİK md. 264/4) bu halde de alacaklıyı ihtiyati hacizde haksız çıkmış saymak gerekir.²¹⁴

Alacaklının 257.maddede belirtilen ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için gerekli şartlar bakımından haksız sayılması gerekir. Yani ihtiyati haczin kabulü için gerekli bir şartın eksikliğinde ihtiyati haciz haksız kabul edilmelidir. İhtiyati hacze esas teşkil edecek bir alacak yoksa, alacak rehinle temin edilmişse veya ihtiyati haczin kabulü için gerekli sebeplerden biri mevcut değilse ihtiyati haciz esasen haksızdır.

²¹² Özkes, **İhtiyati Haciz**, s.381

²¹³ Özkes, **İhtiyati Haciz**, S:381; Saldırım, a.g.e., s.93

²¹⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2580-2581

Alacaklının almış olduğu ihtiyati haciz kararına borçlunun itiraz etmemiş olması, borçlunun daha sonra haksız ihtiyati haciz nedeniyle tazminat davası açmasına engel değildir. Çünkü borçlu ihtiyati haciz kararı alıp uygulatan alacaklıya karşı menfi tespit davası (İİK md. 72) açarak veya ihtiyati haczin tamamlanması için (İİK md. 264/1) gönderilen ödeme emrine itiraz ederek ve itirazında haklı çıkarak alacaklının haksızlığını kanıtlayabilir. Yine alacaklının ihtiyati haczin devamı için yapması gereken işlemleri süresinde yapmaması halinde konulan ihtiyati haczin haksız olduğu kabul edildiğinden bu sürelerin geçirilmesi ile de borçlu alacaklının haksız olduğunu ispatlamış olur.²¹⁵

Üçüncü kişilerin ihtiyati hacizden dolayı tazminat istemeleri için alacaklının üçüncü kişinin açtığı istihkak davasında haksız çıkmış olması yeterli sayılacaktır, esas bakımından haklı veya haksız olmasının önemi yoktur. Alacağın esas bakımından haklı olması, borçlu mallarına dahil olmayan üçüncü kişilerin mallarına ihtiyati haciz koydurması hakkını vermez. Bu sebeple, alacak bakımından haklı olan alacaklı, üçüncü kişi mallarına haciz koydurmakta haksız ise, tazminat davası bakımından haksız sayılacaktır.²¹⁶

3.4.1.3. İhtiyati Haciz Sebebiyle Bir Zararın Meydana Gelmesi

Borçlu ve üçüncü şahıs ihtiyati haciz sebebiyle bir zarara uğramış olmalıdır. Bu zararlar gerek alınmış olan tedbirin icrasından ve gerekse tedbirin icrasını durdurmak veya tedbirin kaldırılmasını sağlamak için eda edilen teminat (İİK md. 263) sebebiyle meydana gelen zararlardır. Burada bahis konusu olan zararlar mameleki (maddi) zararlar olup, manevi zararlar değildir. Buna karşılık Yargıtay TBK 58. maddenin (BK md. 49) şartları varsa manevi tazminatında istenebileceği görüşündedir.²¹⁷

3.4.1.4. Uygun İlliyet Bağının Bulunması

Haksız ihtiyati haciz nedeniyle alacaklının tazminattan sorumlu olması için borçlunun (veya üçüncü kişinin) iddia ettiği zararlar, haksız ihtiyati haciz arasında nedensellik (illiyet) bağı olmalıdır. Yani uygulanan ihtiyati haciz ile meydana gelen zarar arasında bir sebep-sonuç ilişkisinin bulunması gerekir.

3.4.2. Zarar ve Tazminatın Kapsamı

Tazminat talebinde esas olan zararların öncelikle haksız ihtiyati hacizden kaynaklanan doğrudan maddi zararlardır. Doğrudan zararlar, öncelikle ihtiyaten haczedilen mallar üzerinde

²¹⁵ Saldırım, a.g.e., s.94-95; Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, s.152

²¹⁶ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.386; Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2591

²¹⁷ Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**,s.525

tasarruf yetkisinin sınırlanmasından kaynaklanan ve bununla birlikte ortaya çıkan zararlardır. İhtiyati haczin icrasından (İİK md. 261) kaynaklanan zararlar yanında, tedbirin icrasını durdurmak (İİK md. 263) veya kaldırmak (İİK md. 266) için gösterilen teminattan ve yargılama giderlerinden kaynaklanan zararlarda buraya dahildir. Zira, teminat karşılığı ihtiyati haczin icrasını durduran veya kaldıran borçlu, teminatı temin ve ifa etmekten dolayı zarara uğramış olabilir. Teminatlar ihtiyaten haczedilen malların yerine geçtiğinden bu durumdan kaynaklanan zararlardan da alacaklı sorumludur. Ayrıca ihtiyati haczin sebep olduğu bir takım yargılama giderleri de söz konusu olacaktır.²¹⁸

Borçlunun veya üçüncü kişilerin zararın artmasında kusuru ve ihmali varsa, tazminat miktarında indirim yapılabileceği gibi duruma göre alacaklının sorumluluğu tamamen kalkabilir (TBK md. 52). Üçüncü kişilerin de uygulanması gereken prosedür içerisinde kendilerine tanınan imkanları kullanmamaları, örneğin zamanında istihkak iddiasında bulunmamaları halinde, üçüncü kişi tarafından açılacak tazminat davasında takdir edilecek tazminat miktarında üçüncü kişinin bu ihmali dikkate alınarak indirim yapılabilir.²¹⁹

Tazminat davasında esasen maddi zararlar istenmesine rağmen, manevi zararların istenmesine de bir engel yoktur, manevi zararlarda istenebilir. Borçlunun ve üçüncü kişinin manevi tazminat isteyebilmesi için TBK 58. (BK md. 49) maddesindeki koşulların gerçekleşmesi gerektiği doktrin ve uygulamada kabul edilmektedir.²²⁰ Oysa ki İİK 259. maddesinin 1.fikrasındaki “ihtiyati haciz isteyen alacaklı, hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacakları bütün zararlardan mesuldür” ifadesinde yer alan bütün zararlar deyimi hem maddi hem de manevi zararları kapsar. Saldırım da İİK 259/1. maddesinin özel bir düzenleme olduğunu kabul ederek özel düzenleme varken genel hükümlerin uygulanamayacağı kanısındadır.

3.4.3. Zamanaşımı

Haksız fiillerde geçerli olan iki yıllık zamanaşımının (TBK md.72) burada da uygulanacağı ağırlıklı olarak doktrinde ve Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir. Baki Kuru’da Borçlar Kanundaki bu sürenin uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Özekes ise zaman aşımı süresinin HMK 399/3 hükmüne kıyasla bir yıl olduğu kanısındadır.²²¹

Zamanaşımı süresi ihtiyati haczin kaldırılması (İİK md. 265) veya hükümsüz kalması (İİK md. 264/4) tarihinden itibaren işlemeye başlar. İhtiyati haciz İİK 264/1,2,3’deki sürelerin

²¹⁸ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.389

²¹⁹ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.394-395

²²⁰ Saldırım, a.g.e., s.97

²²¹ Pekcanitez vd., **İcra ve İflas Hukuku**, s.522

geçirilmesi nedeniyle hükümsüz kalmış ise iki yıllık zamanaşımı ihtiyati haczin hükümsüz olduğu (sürenin) tarihten itibaren işlemeye başlar.

İhtiyati haciz, alacaklının alacak davasında (İİK md. 264/1 ve 3) haksız çıkması nedeniyle hükümsüz kalmış ise, iki yıllık zamanaşımı alacak davasının reddine ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren işlemeye başlar. İhtiyati haciz, üçüncü kişinin açtığı istihkak davasının (İİK md. 97) kabul edilmesi nedeniyle kalkmış ise iki yıllık zaman aşımı istihkak davasının kabulüne ilişkin icra mahkemesinin kararının kesinleşmesinden itibaren işlemeye başlar.²²²

3.4.4. Yargılama Usulü

Haksız ihtiyati hacizden dolayı tazminat davası, genel mahkemelerde normal bir tazminat davası gibi görülür. Bu nedenle görevli mahkeme genel hükümlere göre (HMK md. 2) belirlenir.

Yetkili mahkeme de genel hükümlere göre (HMK md. 6 vd) belirlenir. Bundan başka tazminat davası, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemede de açılabilir. (İİK md. 259/4)²²³

3.4.4.1. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Haksız ihtiyati hacizden dolayı tazminat davası, genel mahkemelerde normal bir tazminat davası gibi görülür. Bu nedenle görevli mahkeme genel hükümlere göre (HMK md. 2) belirlenir.

Yetkili mahkeme de genel hükümlere göre (HMK md. 6 vd) belirlenir. Bundan başka tazminat davası, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemede de açılabilir (İİK md. 259/4).²²⁴

3.4.4.2. Davanın Tarafları

Haksız ihtiyati hacizden dolayı tazminat davası açma hakkı ilk olarak borçluya aittir. İhtiyati haczin haksız olması ve konulan ihtiyati hacizden borçlunun zarar görmesi durumunda borçlunun tazminat davası açması mümkündür. İhtiyati haczin uygulanmasından üçüncü kişilerin de zarar görmesi söz konusu olabilir (İİK md. 259/1). İhtiyati haciz kararı borçluya karşı alınmışsa da üçüncü kişinin elinde bulunan mallar üzerinde uygulanabilir.

²²² Kuru, **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, s.1080

²²³ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2591-2592

²²⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, C.III., s.2591-2592

Borçlu ve üçüncü kişiler haksız ihtiyati hacizden kaynaklanan tazminat davasını ayrı ayrı açabilirler. Bu durumda her iki davanın birleştirilmesi veya birinin diğeri için bekletici mesele yapılması mümkündür. Ayrıca borçlu ve üçüncü kişi bu davayı birlikte de açabilirler.²²⁵

3.4.4.3. Yargılama Usulü

Tazminat davasına ilişkin olarak kanunda özel bir hüküm bulunmadığından genel ilkelere göre normal bir tazminat davası olarak görülecektir. Yani davacının yetkili mahkemeye vereceği bir dava dilekçesi ile başlayan tazminata ilişkin yargılama yapılır, yargılama içinde özellik arz eden tek durum ihtiyati hacizden kaynaklanan bir tazminat davası olmasıdır. Mahkemenin buna göre bir inceleme yapması gerekir. İspat ve deliller konusunda genel ispat kuralları geçerli olacaktır.²²⁶

Yargılama sonunda mahkeme davacı tarafı haksız görürse davayı reddeder. Davalının haksız çıkması halinde ise alacaklıyı tazminat ödemeye mahkum edecektir. Tazminata ilişkin verilen bu karar genel hükümlere göre verilmiş bir mahkeme kararı olduğundan, mahkemenin bu kararına karşı kanun yollarına başvurulabilir.

Alacak öncelikle davalı-alacaklının ihtiyati haciz kararı aldığında yatırdığı teminattan karşılanır. Tazminattan kaynaklanan alacağını teminattan alamayan tazminat davasının davacısının, bu miktar için genel hükümlere göre davalı-ihtiyati haciz alacaklısına karşı yaptığı takibe devam ederek, ihtiyati haciz alacaklısının malvarlığını haczettirmesi ve alacağını satış sonucu elde edeceği miktardan alması mümkündür.²²⁷

---

²²⁵ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.398

²²⁶ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.399

²²⁷ Özekes, **İhtiyati Haciz**, s.400-401

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KAMU ALACAĞININ TAHSİLİNDE İHTİYATİ HACİZ

4.1. Kamu Alacağı Kavramı

Kamu (Amme) alacağının tahsili özelliği nedeniyle özel bir yasaya tabidir. Genel icra hukuku dışındadır. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Bu kanunun 1.maddesinde kamu alacaklarının neler olduğu sayılmıştır. Buna göre; kamu alacaklarını 4 başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar;

1. Asli kamu alacakları: Asli kamu alacakları vergi,²²⁸ resim, harç ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme masrafı ile vergi cezası , para cezası gibi alacakları ihtiva etmektedir. Örneğin, emlak vergisi gibi.
2. Fer'i kamu alacakları: Fer'i kamu alacakları, kamu alacağının aslının vadesinde ödenmemesi nedeniyle alınan gecikme zammı, gecikme faizi pişmanlık zammı, haksız çıkma zammı ve faizlerden oluşmaktadır. Örneğin, gelir vergisinin süresinde ödenmemesinden dolayı hesaplanan gecikme zammı gibi.
3. Kamu hizmeti uygulamasından doğan alacaklar: Devlet, belediye ve il özel idarenin akitten, haksız fiilden ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kamu hizmeti uygulamasından doğan alacaklardır. Örneğin, şerefiye geliri gibi.
4. Takip masrafları: 6183 sayılı kanunun kapsamına giren kamu alacaklarının cebren tahsili nedeniyle yapılması gereken, zor kullanma, ilan, haciz, nakil ve koruma giderleri gibi masraflardır. Örneğin, gelir vergisi mükellefi borcunu ödemiş, adresi de bulunamamışsa bu durumda yapılan ilan masrafları gibi.²²⁹

²²⁸ Dava konusu uyuşmazlık, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre davalı hazine tarafından vergi borçlusu ile birlikte aynı yerde oturan davacı babanın ikametgâhında mevcut bir kısım mallarının ihtiyaten haczedilmesinden doğmuştur. Anılan Yasa'nın 15.maddesi hükmüne göre haklarında ihtiyati haciz tatbik olunanlar süresi içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlemine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde ihtiyati haczin sebebine itiraz edebilirler. Bu maddedeki "Haklarında ihtiyati haciz tatbik olunabilir" deyiminden vergi borçlarının kast edildiği açıkça anlaşılmaktadır. İtirazın konusu da ihtiyati haczin sebebiyle sınırlıdır.

Davacı, ihtiyaten haciz altına alınan malların vergi borçlusuna ait olmayıp kendi malı olduğunu iddia emektedir. Bu iddia 15. maddede gösterilen bir itiraz niteliğinde değil mülkiyet iddiasıdır. MK'nun 618. maddesi uyarınca "Bir şeye malik olan kimse o şeyde kanun dairesinde dilediği gibi tasarruf etmek hakkını haizdir. Haksız olarak o şey vaziyet eden herhangi bir kimseye karşı istihkak davası ikame ve her nevi müdahaleyi men edebilir."

6183 sayılı Yasada vergi alacağının tahsili için ihtiyaten haciz olunan mallar hakkında üçüncü kişinin genel mahkemelerde istihkak davası açma hakkını önleyici bir hüküm bulunmadığı gibi amme borçlusunun itirazına ilişkin 15. madde hükmünün bunun dışında kalan üçüncü kişilerin istihkak iddiaları hakkında da aynen uygulanacağı kabul edilemez..." HGK, 7.6.1978 tarih, E. 77/15-365, K. 558, Bkz., Özkan, a.g.e., s.347

²²⁹ Gündoğdu, a.g.e. s.87; Özkan, a.g.e., s.387 vd.

4.2. Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haciz Kavramı

Kamu icra hukuku, devletin ve diğer kamu idarelerinin ve kurumlarının, mali yükümlülüklerden doğan veya kamu alacağı sayılan alacaklarının güvence önlemlerini, ödenmesini ve hukuki cebre dayanarak tahsilini düzenleyen bir (mali) hukuk dalıdır. Kamu alacağının cebren tahsil sürecini ifade etmek üzere doktrinde, “vergi icra hukuku”, “vergi tahsil usulü hukuku”, “kamu alacaklarının takip ve tahsil hukuku”, “kamu gelirlerinin tahsil hukuku”, “kamu alacaklarının zorla alım hukuku”, “kamu alacaklarının tahsili hukuku” gibi terimler kullanılmaktadır.²³⁰

Kamu icra hukukunda kamu alacaklarının cebri icra yoluyla tahsili, esas olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda düzenlenmiştir. 6183 sayılı kanun, kural olarak kamu hukukundan doğan alacakların tahsiline ilişkin özel bir kanundur. İcra iflas Kanunu ise, özel hukuktan doğan alacakların tahsiline ilişkin genel bir kanundur. 6183 sayılı kanunda boşluk bulunması durumunda İİK hükümleri kendiliğinden uygulanmaz. Buna karşılık, 6183 sayılı kanunun açıkça yollama yapması halinde, İİK hükümleri, kamu icra hukukunda da uygulanmaktadır.²³¹ 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun uyarınca kamu alacakları için ihtiyati haciz kararı talep edilmesi bu kanunun 13 vd. maddelerinde düzenlenmiştir.²³²

İhtiyati haczin uygulanabilmesi için gerekli ihtiyati haciz kararını vermeye yetkili organ, mahallin en büyük memurudur. Alacaklı kamu idaresi, illerde vali, ilçelerde kaymakamdan ihtiyati haciz kararı almalıdır.

Özel hukuktan doğan alacakların tahsili için, doğrudan doğruya harekete geçilememekte; alacağın kamu gücü kullanılarak tahsilini sağlamak amacıyla icra ve iflas dairelerine başvurulması gerekmektedir. Buna karşılık, mali hukuk alanında, tahsil daireleri doğrudan doğruya kamu gücünü kullanarak, vadesi gelmiş kamu alacaklarını tahsile yetkilidir. Başka bir deyişle tahsil dairesinin kendisi, “icra dairesi” (tahsil dairesi) olarak, kamu alacağını takip ve cebren tahsil edebilmektedir. Bu ayrıcalık, idarenin re’sen icra yetkisinin, kamu icra hukuku alanındaki görünümüdür.²³³

²³⁰ Jale Ceylan Şarлак, **Türk Vergi Hukukunda İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, s.9

²³¹ Yusuf Karakoç, **Kamu Alacaklarının Tahsili Aşamasında Ortaya Çıkan ve Vergi Yargısında Çözümlenen Uyuşmazlıklar**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000, s.128

²³² Uyar, **D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 2630

²³³ Karakoç, a.g.e., s.125-126

Sonuç olarak ihtiyati haciz, kamu alacağının ödenmesini ya da tahsilini güvence altına almak için yasada öngörülen sebeplere dayanarak, kamu borçlusunun bazı mal, alacak ve haklarına önceden idari bir kararla el konulmasıdır.²³⁴

4.3. Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haczin Hukuki Niteliği

Kamu hukukunda uygulanan ihtiyati haciz, icrai bir kararla ve idarece re'sen uygulanır. Bu yönüyle özel hukukta ancak mahkeme kararı ile ve icra dairelerince uygulanan ihtiyati hacizden tamamen ayrılır.

Unsurları itibariyle ihtiyati haciz, sebebe bağlı işlem niteliğindedir. Çünkü 6183 sayılı kanunda hangi hallerde ihtiyati haciz yoluna gidileceği tek tek sayılmak suretiyle belirlenmiştir. Somut olayda bu sebeplerin gerçekleşmesi durumunda idare, ihtiyati haciz kararı almak zorundadır. Diğer bir ifadeyle, idarenin bu durumda ihtiyati haciz kararı alıp almamak konusunda bir takdir yetkisi bulunmamakta, idare bağlı yetki ile donatılmaktadır.²³⁵

İhtiyati haczin hukuki niteliğinin belirlenmesi, takip usulü bakımından önemli sonuçlar doğurur. Teminata bağlanmış kamu alacakları için teminatın paraya çevrilmesi yoluyla takip adında özel bir takip usulü benimsenmiştir (AATUHK md. 56).

4.4. Kamu İcra Hukukunda İhtiyati Haciz Sebepleri

İhtiyati haciz uygulanmasının ön koşulu, bir kamu alacağının var olmasıdır. Bu sebeple ödenmiş, zamanaşımına uğramış, terkin edilmiş ya da affa uğramış vergi borçlarından dolayı ihtiyati haciz uygulanmaması gerekir. Ancak kamu alacağının uyuşmazlık konusu olması ya da tahsil edilebilir aşamaya gelmemiş olması, ihtiyati haciz uygulanmasına engel teşkil etmez. Buna göre;

1. Henüz tahakkuk etmemiş kamu borçlarıyla ilgili olabilir. Bu halde ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuka bağlı olarak uygulanır.
2. Tahakkuk etmiş ve fakat henüz vadesi gelmemiş kamu borçlarına uygulanabilir.
3. Tahakkuk etmiş ve vadesi gelmiş ancak ödeme emri tebliğ edilmemiş kamu borçlarına uygulanabilir.²³⁶

Bu kanunun 13. maddesinde “ihtiyati haciz” başlığı altında ihtiyati haciz şartları düzenlenmiştir. İİK'nun 257. maddesindeki düzenlemede olduğu gibi kamu alacağının tahsilinde

²³⁴ Edip Şimşek, **Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi, Uygulama ve İçtihatlar**, Eka Yayınları, Ankara, 1990, s.107

²³⁵ Şarlak, a.g.e., s.13-14

²³⁶ Şarlak, a.g.e., s.17-18

ihtiyati haciz sebepleri de bu kanunun 13. maddesinde yer almaktadır: Buna göre; 9.madde gereğince teminat istenmesini mucip haller mevcut ise, borçlunun belli ikametgâhı yoksa, borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırmaması ve hileli yollara sapması ihtimalleri varsa, borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli müddette teminat veya kefil göstermemiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmemişse, süresinde mal bildiriminde bulunmamış veya bildirimi eksik çıkmışsa, para cezasını gerektiren fiil sebebiyle kamu davası açılmış ise, iptali istenen muamele ve tasarrufun mevzuunu teşkil eden mallar, bu mallar elden çıkarılmışsa elden çıkarmanın diğer malları hakkında uygulanmak üzere bu kanunun 27, 29, 30. maddelerinin tatbikini icap ettiren haller varsa, ihtiyati haczin sebeplerinden bahsetmek mümkün olacaktır.

Bu maddeye göre kamu alacağında ihtiyati haciz, ileride tahakkuk edecek veya henüz ödenecek hale gelmemiş yahut ödenecek hale geldiği halde ödeme emri tebliğ edilmemiş bulunan kamu alacağının alınması güvenliğini sağlamak için yapılan haciz işlemidir.²³⁷

AATUHK 13. maddesinin 1. bendinde, AATHUK 9. maddesi gereğince teminat istenmesini gerektiren hallerin bulunması, ihtiyati haciz sebebi olarak sayılmıştır.

AATUHK 9. maddesine göre 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 344. maddesi uyarınca vergi ziyayı cezası kesilmesini gerektiren durumlar ile 359. maddesinde sayılan hallere temas eden bir kamu alacağının salınması için gerekli muamelelere başlanmış olduğu takdirde vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen miktar üzerinden tahsil dairelerince teminat istenir.

Türkiye'de ikametgahı bulunmayan kamu borçlusunun durumu kamu alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyorsa, tahsil dairesi kendisinden teminat isteyebilir.

AATUHK 9. maddesine göre, vergi zararı cezası kesilmesini gerektiren haller ile kaçakçılık suçlarında tahsil dairelerince teminat istenecektir. Ayrıca Türkiye'de ikametgahı bulunmayan kamu borçlusunun durumunun, kamu alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu göstermesi halinde de tahsil dairelerince teminat istenebilecektir.

Teminat ve ihtiyati haciz, kamu alacağını güvence altına alan iki ayrı koruma müessesesidir. Teminat istenmesini gerektiren durumlar var ise; ya doğrudan doğruya ihtiyati haciz yoluna gidilmesi ya da borçludan derhal teminat verilmesinin talep edilmesi gerekir. Teminat istenmesini gerektiren durumların bulunması, ihtiyati haciz uygulaması için yeterli görülmesi, teminatın fiilen

---

²³⁷ Özkan, a.g.e., s.536

istenmiş olması şart olarak getirilmemiştir. Yani ihtiyati haciz yoluna gitmek için önce teminat istemeye gerek yoktur.²³⁸

İhtiyati haciz müessesesinin teminattan şöyle bir farklılığı vardır. Teminatta kamu alacağını güvence altında tutacak malvarlıkları amme borçlusunun iradesi tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla, amme borçlusu, teminatı, hem kendi malvarlığından hem de üçüncü bir kişinin malvarlığından gösterebilme imkanına sahiptir. İhtiyati haciz müessesinde ise, ilgili kamu alacağı ile sınırlı haczedilecek malvarlığını belirleme yetkisi idarenin takdirine bırakılmıştır.²³⁹

Kamu borçlusunun (ülke içinde veya dışında) belli bir ikametgahının olmaması, AATUHK 13/2. maddesine göre ihtiyati haciz sebebidir. Burdaki ikametgah kavramından Türk Medeni Kanununda tanımlanan ikametgah anlaşılmalıdır. MK. 19. maddesine göre yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. MK. 21. maddesine göre velayet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri, ana ve babasının; ana ve babanın ortak yerleşim yeri yoksa, çocuğun kendisine bırakıldığı ana veya babanın yerleşim yeridir. Diğer hallerde çocuğun oturma yeri, onun yerleşim yeri sayılır. Vesayet altındaki kişilerin yerleşim yeri, bağlı oldukları vesayet makamının bulunduğu yerdir. MK. 51. maddesine göre ise tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir.²⁴⁰

AATUHK' un 13/3. maddesine göre borçlunun kaçmış olması veya kaçması, mallarını kaçırmaması ve hileli yollara sapması ihtimalinin bulunması, ihtiyati haciz nedenidir. Danıştay bu ihtimallerin bulunup bulunmadığı hususunda takdiri idareye bırakmıştır.²⁴¹

AATUHK 13/4. maddesine göre borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli sürede teminat veya kefil göstermemiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmemişse ihtiyati haciz uygulanacaktır.

AATUHK'da teminat istenirken borçluya ne kadar süre tanınacağı konusunda bir hüküm yoktur. Ancak, yasanın 8. maddesinde sürelerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında VUK'na atıf yapılmıştır. VUK'un 14. maddesinde ise idare tarafından belirlenecek sürelerin on beş günden az olamayacağı ifade edilmiştir. O halde kamu borçlusuna verilecek süre on beş günden az olamaz. Dolayısıyla bu gerekçeye dayanarak ihtiyati haciz uygulanabilmesi için, teminat gösterilmesine yönelik verilmesi gereken on beş günlük sürenin dolmasının beklenmesi gerekir.²⁴²

²³⁸ Şarlak, a.g.e., s. 19-23

²³⁹ Adnan Gerçek, **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, 3.Bası, Ekin Kitabevi, Bursa, 2013, s.149

²⁴⁰ Şarlak, a.g.e., s.

²⁴¹ Danıştay 7.D 1984/1530 Esas, 1986/146 Karar

²⁴² Şarlak a.g.e., s.26-27

AATUHK 13/5. maddesine göre ise kamu borçlusunun, yedi gün içinde mal bildiriminde bulunmamış olması veya malın borcuna yetmemesi, ihtiyati haciz nedenidir.

AATUHK 55. maddesine göre kamu alacağını vadesinde ödemeyenlere, yedi gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu bir "Ödeme emri" ile tebliğ olunur. AATUHK 59. maddesine göre mal bildirimi, borçlunun gerek kendisinde, gerekse üçüncü şahıslar elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarını, nevini, mahiyetini, vasfını, değerini ve her türlü gelirlerini veya haczi kabil mal veya geliri bulunmadığını ve yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna nazaran borcunu ne suretle ödeyebileceğini yazı ile veya sözle tahsil dairesine bildirmesidir. İhtiyati haciz uygulanabilmesi için mal bildirimine çağrılan borçluya gönderilen ödeme emrinin usulüne uygun olması gerekir. Usulüne uygun olarak düzenlenmemiş ödeme emri gönderilen borçlunun mal bildiriminde bulunmaması halinde ihtiyati haciz uygulanamaz.²⁴³

AATUHK 13/6. maddesinde hüküm verilmiş olsun olmasın, para cezasını gerektiren fiil dolayısıyla kamu davası açılmış olması halinde ihtiyati haciz uygulanacağı belirtilmektedir. Henüz vergi dairesine intikal etmemiş bulunan para cezalarının savcılıkça takip edildiği bir devrede kamu alacağı sayılarak ihtiyati haciz uygulanması olanaksızdır.²⁴⁴

AATUHK 13/7. maddesine göre iptali istenen hükümsüz sayılan tasarrufların bulunması halinde; bu tasarrufların konusunu oluşturan mallar, bu malların elden çıkarılmış olması durumunda ise elden çıkarılanın diğer malları hakkında ihtiyati haciz uygulanacaktır.

AATUHK 27. maddesinde "Amme alacağını ödememiş borçlulardan, müddetinde veya hapsen tazyikine rağmen mal beyanında bulunmayanlarla, malı bulunmadığını bildiren veyahut beyan ettiği malların borcuna kifayetsizliği anlaşılanların ödeme müddetinin başladığı tarihten geriye doğru iki yıl içinde veya ödeme müddetinin başlamasından sonra yaptıkları bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar" hükümsüz sayılmıştır.

28. maddede ise kamu borçlusunun belirli dereceye kadar hısımlık ilişkisi içinde bulunduğu kişilere yaptığı ivazlı tasarruflar ile edimler arasında borçlu aleyhine büyük bir dengesizlik bulunan sözleşmeler ve borçlunun kendisine veya üçüncü kişi lehine ömür boyu irat ve intifa hakkı tesis ettiği sözleşmeler de bağışlama hükmünde sayılmıştır.

29. maddede de ödeme süresinin başladığı tarihten geriye doğru iki yıl içinde ya da ödeme süresinin başlamasından sonra kamu borçlusu tarafından verilen rehinler, borca karşılık alışılmış

²⁴³ Şarлак, a.g.e., s.28-29

²⁴⁴ Binnur S. Çelik, **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 2000, s.71

ödeme araçları dışında yapılan ödemeler ve vadesi gelmemiş bir borç için yapılan ödemeler de hükümsüz sayılmıştır.

30. maddede ise kamu alacağının tahsilini olanaksız kılmak amacıyla kamu borçlusu tarafından yapılan tek taraflı hukuki işlemlerle, aynı amaçla kötü niyetli üçüncü kişilerle borçlu arasında yapılan bütün işlemler tarihlerine bakılmaksızın hükümsüz sayılmıştır.

AATUHK 26. maddesinde iptal davası açılması, beş yıllık zamanaşımı süresine bağlanmıştır. Bu süre, sözü edilen tasarrufların yapıldığı tarihten itibaren işlemeye başlar. AATUHK 13/7. maddesine dayanarak ihtiyati haciz uygulanması durumunda idarenin zamanaşımı süresi dolmadan iptal davası açması gerekir.²⁴⁵

Sayılan hallerin herhangi birisinin gerçekleşmesi halinde, borçlu aleyhinde ihtiyati haciz talep edilebilir. Bu hallerin hepsinin birlikte gerçekleşmesi aranmadığından, söz konusu durumlara ihtiyati haciz sebepleri demek daha doğrudur.²⁴⁶

4.5. Kamu Alacaklarında İhtiyati Haczin Uygulanma Süreci

4.5.1. İhtiyati Hacizde Muhatap

İhtiyati haciz, kamu borçluları hakkında uygulanır. AATUHK 3. maddesine göre kamu borçlusu olduğu tespit edilen, kamu alacağını ödemek zorunda olan gerçek ve tüzel kişiler ve bunların kanuni temsilci ve mirasçıları ile vergi mükellefleri, vergi sorumluları, kefil ve yabancı kişi ve kurumların temsilcileri, ihtiyati haciz sebeplerinden herhangi birinin varlığı durumunda ihtiyati haczin muhatabı olacaktır.

İhtiyati hacizde asıl muhatap, ihtiyati haciz konusu kamu borcunu kendi malvarlığından ödemek durumunda olan kimselerdir. Ayrıca adlarına vergi cezası kesilenler ve ile kollektif ve adi şirketlerle, komandit şirketlerin komandite ortakları, ortaklıkla ilgili kamu borçlarından dolayı ihtiyati haczin muhatabı olmaktadır.

AATUHK 3. maddesinde, kamu borçlusu kavramının içine gerçek ve tüzel kişilerin kanuni temsilcilerinin de dahil olduğu görülmektedir. VUK 10. maddesinde ise kanuni temsilcilerin ödevlerine, bu ödevlerini yerine getirmemeleri nedeniyle yükümlü ve sorumluların malvarlığından kısmen veya tamamen alınamayan, vergi ve buna bağlı alacakların, yasal temsilciden alınabileceğine işaret edilmiştir. AATUHK mükerrer 35. maddesinde, “Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından

²⁴⁵ Şarlak, a.g.e., 32-33-34

²⁴⁶ Gündoğdu, a.g.e. s.90

tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi malvarlıklarından bu kanun hükümlerine göre tahsil edilir.” denilmektedir.²⁴⁷

AATUHK 35. maddesine göre limited şirket ortakları şirketten tahsil imkanı bulunmayan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar. Bu sorumluluk gereğince, şirket tüzel kişiliğinin yanı sıra ortaklar da cebri icra işlemlerine muhatap olabilirler. Dolayısıyla limited şirket borcundan sorumluluklarına isabet eden kısım için ortaklar hakkında da ihtiyati haciz kararı alınabilir.²⁴⁸

Mirasçılar adına da ihtiyati haciz uygulanabileceğinin yasal dayanakları VUK 12. maddesi ve AATUHK 7. maddesidir. VUK 12. maddeye göre ölüm halinde mükelleflerin ödevleri, mirası reddetmemiş kanuni ve mansup mirasçılara geçer. Ancak, mirasçılardan her biri ölünün vergi borçlarından miras hisseleri nispetinde sorumlu olurlar. AATUHK 7. maddesine göre borçlunun ölümü halinde, mirası reddetmemiş mirasçılar hakkında da bu kanun hükümleri tatbik edilir. Mirası reddeden mirasçı hakkında tereke borçlarından sorumlu olmayacağı için ihtiyati haciz kararı uygulanamaz. Mirasçının muhatap olduğu ihtiyati haczin, mirasçıya intikal eden miktarla sınırlı olması gerekir. Mirası reddeden mirasçı hakkında tereke borçlarından sorumlu olmayacağı için ihtiyati haciz kararı uygulanamaz. Mirasçının muhatap olduğu ihtiyati haczin, mirasçıya intikal eden miktarla sınırlı olması gerekir.²⁴⁹

Kamu borçlusu terimi, kefil, yabancı şahıs ve kurumlar temsilcisini de ifade ettiğinden kefiller, yabancı şahıslar ve kurum temsilcileri hakkında asıl borçlular gibi cebri takip işlemleri yapılabileceği gibi ihtiyati haciz kararı da alınabilir. Kefillere yönelik ihtiyati haciz uygulamasının sınırı, kefalet sözleşmesinde gösterilen miktardır.²⁵⁰

3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununun 12. maddesinin 4. fıkrasında, yeminli mali müşavirlerin yaptıkların tasdikini doğruluğundan sorumlu oldukları belirtilmiştir. Bu sorumluluk, müşterek ve müteselsil sorumluluktur. Diğer bir deyişle, yeminli mali müşavirler yaptıkları tasdikini doğru olmaması halinde, tasdikini kapsamı ile sınırlı olmak üzere, kayba uğratılan vergilerden ve kesilecek cezalardan yükümlü ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulacaktır.²⁵¹

²⁴⁷ Şarlak, a.g.e., 35-36-37

²⁴⁸ Servet Şamlıoğlu ve Yılmaz Özbalcı, **Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Yorum ve Açıklamaları**, Ankara, 1984, s.100

²⁴⁹ Şarlak, a.g.e., s.38

²⁵⁰ Recai Dönmez, **Vergi İcra Hukukunda İhtiyati Haciz**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1023, Eskişehir, 1998, s.76

²⁵¹ Şarlak, a.g.e., s.39-40

4.5.2. İhtiyati Haciz Kararının Alınması

İhtiyati haciz uygulayabilmek için öncelikle ihtiyati haciz kararı almak gerekir. İhtiyati haciz kararı tahsil dairesinin talebi üzerine alınır.

İhtiyati haciz kararı, alacaklı kamu kurumunun yerel (mahalli) en büyük memuru tarafından verilir. Devlete ait kamu alacaklarında yer alan mahallin en büyük mülki amiri, illerde vali, ilçelerde kaymakamdır. İhtiyati haciz kararını bu yöneticilerin imzalamaları zorunludur. Başkasının (tevkil) yetkili kılmaları mümkün değildir. Borçlunun birden çok borcu varsa, bunlar için ihtiyati haciz uygulanacak olan hallerde borçların tutarı tek kalemde belirtilerek tek ihtiyati haciz kararı alınabilir. Yasal temsilci ve bunun gibi sorumlulara gitme durumunda, ayrıca ihtiyati haciz kararı alınmaz, buna gerek yoktur.²⁵²

4.5.3. İhtiyati Haciz Varakasının Düzenlenmesi ve Onaylanması

İhtiyati haciz varakasının biçim ve kapsamı Maliye Bakanlığınca belirlenir ve mahalli en büyük memur tarafından onaylanır. İhtiyati haciz kararı ile ihtiyati haciz varakası arasında, ihtiyati haciz varakasının, mahalli en büyük memurun yetkisini devredebilmesi bakımından fark vardır. İhtiyati haciz karardan ihtiyati haciz varakalarının tek farkı, onay için vali veya kaymakamların başkalarına yetki vermeleri yani tevkillerinin mümkün olmasıdır.²⁵³ Haciz varakasinda, borçlunun kimliği, adresi, ödeme emrinin tebliğ şekli, ihtiyati haciz nedeni, yasal dayanağı, ihtiyati haciz uygulanmasına neden olan kamu alacağının türü, konusu, yılı, taksiti, vade günü, tutarı ve takip numarası yer alır.²⁵⁴

4.5.4. İhtiyati Haciz Kararının Uygulanması

Haciz varakasının düzenlenmesinden sonra icra memuru veya tahsildar, mükellefin haciz varakası üzerinde belirtilen adresine gider ve mükellefe borcu ödeyip ödemeyeceğini sorar. Mükellef ödeme isteminde bulunmuş ise ödeme kabul edilir ve ihtiyati haciz uygulamasına gerek kalmaz. Borcu ödemeyi kabul etmediği takdirde, ihtiyati haciz tutanağı tutularak işleme devam edilir.²⁵⁵

İcra memuru, borçlunun adresinde kamu borcuna yetecek miktarda mallarını ve bu malların tahmin edilen miktarlarını belirleyerek ihtiyati haciz tutanağına geçirir.²⁵⁶

²⁵² Özkan, a.g.e., s.407

²⁵³ Özkan, a.g.e., s.407

²⁵⁴ Şarlak, a.g.e., s.41-42

²⁵⁵ Hüseyin H. Bayraklı, **Vergi İcra Hukuku**, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yayın No:27, Afyon. 2000, s.56-57

²⁵⁶ Şarlak, a.g.e., s.42

4.5.5. İhtiyati Hacze Konu Olabilecek Varlıklar

AATUHK 62. maddesine göre “ Borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczolunur.”

AATUHK 70. maddesinde, hacedilmesi mümkün olmayan mallar belirtilmiştir. AATUHK 71. maddesinde ise kısmen haczi mümkün gelirler düzenlenmiştir. Söz konusu maddelerde belirtilen varlıkların haczi ya da kısmen haczi mümkün olmadığı gibi ihtiyati haczi ya da kısmen ihtiyati haczi de mümkün değildir.

AATUHK 16. maddesine göre kamu borçlusu, para, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen süresiz teminat mektubu, Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler, hükümetçe belli edilecek milli esham ve tahvilatı teminat olarak gösterdiği takdirde ihtiyati haciz, haczi koyan merci tarafından kaldırılır. Söz konusu hüküm ilk bakışta bu değerlerin ihtiyati hacze konu olamayacağı yorumuna yol açsa da hiç kuşkusuz bu varlıklar üzerine de ihtiyati haciz konulabilir. Ancak kamu borçlusunun bunlar dışında kalan mallarına ya da haklarına ihtiyati haciz uygulandığında, borçlu tarafından 16. maddeye uygun olarak teminat gösterilirse, doğal olarak ihtiyati haciz kaldırılacaktır.²⁵⁷ AATUHK 3. maddesinde kamu borçlusu olarak sayılan kişilerin varlıkları üzerine ihtiyati haciz uygulanır. İhtiyati hacze konu varlığın kamu borçlusunun elinde olması gerekmez. Kamu borçlusuna ait üçüncü kişiler elindeki menkul mallar ile gayrimenkullerden, alacak ve haklardan kamu alacağına yetecek kadarı da ihtiyaten hacedilebilir. Ancak AATUHK 62/3. maddesi gereği borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.²⁵⁸

4.5.6. İhtiyati Haciz Konusu Malların Teminat Karşılığında Kamu Borçlusuna Veya Üçüncü Kişilere Bırakılması

AATUHK 14. maddesine göre “ İhtiyaten haczolunan mallar istenildiği zaman para veya ayın olarak verilmek ve bu hususu temin için malların kıymetleri depo edilmek yahut tahsil dairesinin bulunduğu mahalde ikametgah sahibi bir şahıs müteselsil kefil gösterilmek şartıyla borçluya ve mal üçüncü şahıs yedinde haczolunmuşsa bir taahhüt senedi alınarak kendisine bırakılabilir.”

Bu hüküm, idareye takdir yetkisi tanımaktadır. Tahsil dairesi, bu takdir hakkını kamu borçlusu ile alacaklı idarenin çıkarlarını mümkün olduğunca bağdaştırarak kullanacaktır. Kamu

²⁵⁷ Dönmez, a.g.e., s.81

²⁵⁸ Şarlak, a.g.e., s.43

borçlusu, teminat karşılığı kendisine bırakılan mallarda serbestçe tasarruf edebilir. Çünkü ihtiyaten haczedilen malların aynen iade zorunluluğu yoktur. İhtiyaten haczolunan malların borçluda bırakılabilmesi için ya bu malların değerleri kadar paranın teminat olarak yatırılması ya da tahsil dairesinin bulunduğu mahallede ikametgah sahibi bir kişinin müteselsil kefil gösterilmesi gerekmektedir.²⁵⁹

4.6. İhtiyati Haciz Konusu Kamu Alacaklarının Takip Usulü

İhtiyati haciz konusu kamu alacakları, uygulamada, teminatsız alacaklar gibi takip edilmektedir. Yani vadesi geldiği halde ödeme yapılmazsa ödeme emri çıkarılmakta, buna rağmen yine ödeme yapılmaz ya da dava yoluna gidilmezse yedi günlük dava açma süresinin dolmasının ardından ihtiyati haciz kesin hacze çevrilip mallar satılarak paraya çevrilmektedir.²⁶⁰

4.7. İhtiyati Haczin Etkileri

4.7.1. İhtiyati Haczin Borçlu ve Üçüncü Kişi Üzerindeki Etkileri

İhtiyati haciz, borçlunun ihtiyaten haczolunan malları üzerindeki zilyetliğini ortadan kaldırır ve borçlu bu mallar üzerinde tasarrufta bulunamaz. Borçlu, ihtiyati haczi dava konusu etse de vergi mahkemesi kararı kesinleşinceye kadar ya da Danıştay'a başvurulmuşsa Danıştay'dan nihai karar çıkıncaya kadar ihtiyati haciz devam eder. İhtiyaten haczedilmiş mallar üzerinde üçüncü kişilerin iyiniyet kurallarına göre elde ettiği haklar saklı tutulur (AATUHK m. 73/2).²⁶¹

Borçlu veya üçüncü kişi, AATUHK 14. maddesine göre ihtiyaten haczolunan malların kendilerinde kalmalarını talep edebilir. Alacaklı tahsil dairesinin bu konuda takdir yetkisi vardır. Kaldı ki tahsil dairesi bu talebi kabul etse dahi borçlu veya üçüncü kişi sadece bu mallardan yararlanma hakkı kazanır, bu mallar üzerindeki ihtiyati haciz kalkmaz.²⁶²

4.7.2. İhtiyati Haczin Alacaklı Tahsil Dairesi Üzerindeki Etkileri

Alacaklı tahsil dairesinin, ihtiyati haciz uyguladığı mallar üzerinde rehin hakkı veya herhangi bir ayni hakkı yoktur. Kamu alacaklısı, ihtiyati haczin ilişkin bulunduğu kamu alacağının tahsil edilebilir hale gelmesiyle ihtiyaten haczedilen malların satışını gerçekleştirebilir. Kamu alacaklısı ihtiyaten haczedilen malları, hacze yönelik hükümlerde belirtildiği gibi korumak zorundadır.²⁶³

²⁵⁹ Şarlak, a.g.e., s.46-47

²⁶⁰ Şarlak, a.g.e., s.47-48

²⁶¹ Dönmez, a.g.e., s.52

²⁶² Şarlak, a.g.e., s.49

²⁶³ Şarlak, a.g.e.,s.50

İhtiyati haczin kamu alacaklısı üzerindeki bir başka etkisi ise kamu alacaklısının, ihtiyati haciz uygulaması durumunda, vadesinde ödenmeyen kamu alacağına gecikme zammı tatbik edebilmesini engellemesidir.²⁶⁴

4.8. İhtiyati Haciz İşlemine Karşı İdari Başvuru Yolu

Haklarında ihtiyati haciz kararı verilenler, bu karara karşı yargı yoluna gitmeden önce, ihtiyati haciz işleminin geri alınması ya da kaldırılması talebiyle, İYUK 11. madde gereğince idari makamlara başvurabilir. İdari başvurunun dava açma süresini durdurabilmesi için başvurunun, ihtiyati haciz işlemine karşı dava açma süresi içinde ve üst makama, üst makam yoksa kararı alan makama yapılması gerekir.²⁶⁵

İhtiyati haciz kararı, bilindiği gibi alacaklı kamu idaresinin mahalli en büyük memuru tarafından verilmektedir. İllerde vali, ilçelerde kaymakam, belediyelerde belediye başkanları ihtiyati haciz kararı vermeye yetkilidir. Valiler tarafından alınmış ihtiyati haciz kararına karşı idari başvurunun Maliye Bakanlığına, kaymakam tarafından verilen ihtiyati haciz kararına karşı üst makam konumunda olan, ilçenin bağlı olduğu il valiliğine, belediye başkanı tarafından verilmiş olan ihtiyati haciz kararına ise doğrudan ilgili belediye başkanlığına başvurulması gerekmektedir.²⁶⁶

4.9. İhtiyati Haciz İşlemine Karşı Dava Açılması

Bir yükümlendirme işlemi olan ihtiyati haciz işleminin yetki, şekil, konu, sebep ve amaç unsurlarında bir takım sakatlıklar bulunabilir. Bu sakatlıkların giderilip, yükümlendirme işleminin hukuka uygunluğunun ve kamu alacaklarının “kanunilik ilkesi” gereği kanuna uygun olarak tahsilinin sağlanması amacıyla ihtiyati haciz işlemlerine karşı dava açma imkanı tanınmaktadır (AATUHK m. 15).

4.9.1. Davanın Konusu

İhtiyati haciz işlemine karşı açılan davanın konusu, AATUHK’da sayılan şartların varlığı halinde, kamu alacaklarının güvence altına alınması amacıyla kamu borçlusunun borcuna yetecek kadar malına ihtiyati haciz uygulanmasıdır.

²⁶⁴ Çelik, a.g.e., s.121, Dönmez, a.g.e., s.55

²⁶⁵ Şarлак, a.g.e., s.52-52

²⁶⁶ Dönmez, a.g.e., s.114

4.9.2. Davanın Tarafları

Hakkında ihtiyati haciz uygulanan kamu borçlusu olan gerçek veya tüzel kişiler, kanuni temsilcileri veya mirasçıları, ihtiyati haciz işlemine karşı açılan davada, davacı sıfatı taşımaktadır. Davalı ise ihtiyati haciz işlemi uygulayan tahsil dairesidir.²⁶⁷

4.9.3. Davanın Nedenleri

İhtiyati haciz işlemlerine karşı açılan bir davada, ileri sürülebilecek iddialardan bir tanesi, haciz uygulamasının usulüne uygun yapılmadığı iddiasıdır. Örneğin, ihtiyati haczin, alacaklı kamu idaresinin mahalli en büyük memurunun kararı olmaksızın uygulanmış olması dava nedeni sayılır.

İleri sürülebilecek ikinci iddia ise ihtiyati haciz nedenlerinin bulunmamasıdır. Başka bir deyişle, davacının açtığı davanın hukuki temelini, kanunda sayılan ihtiyati haciz nedenlerinin somut olayda gerçekleşmediği iddiasına dayandırmasıdır.²⁶⁸

Davacının ihtiyati haciz kararına dayanak yapılan nedenin somut olayda gerçekleşmediğini ispat etmesi gerekir. Şöyle ki; ispat yükü konusunda genel ilke iddia edenin iddiasını kanıtlamasıdır.²⁶⁹

4.9.4. Görevli ve Yetkili Mahkeme

AATUHK 15. maddesine göre “Haklarında ihtiyati haciz tatbik olunanlar haczin tatbiki, gıyapta yapılan hacizlerde haczin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine (davalarına) bakan vergi itiraz komisyonu (vergi mahkemesi) nezdinde ihtiyati haciz sebebine (karşı dava) itiraz edebilirler (açabilir).”

İhtiyati haciz işlemine karşı açılacak davanın görülmesinde yetkili mahkeme AATUHK’ da İYUK 37. maddesi ile paralellik göstermektedir. Şöyle ki; AATUHK 15. maddesi, yetkili mahkemeyi, alacaklı tahsil dairesinin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesi olarak belirlenmiştir. İYUK 37. maddesine göre de dava konusu işlemi yapan dairenin bulunduğu yer vergi mahkemesi yetkilidir.²⁷⁰

---

²⁶⁷ Şarlak, a.g.e., s.54

²⁶⁸ Karakoç, a.g.e., s.81

²⁶⁹ Şarlak, a.g.e., s.55

²⁷⁰ Şarlak, a.g.e., s.56

4.9.5. Dava Açma Süresi

AATUHK 15/1. maddesine göre hakkında ihtiyati haciz uygulanan kimsenin haciz sırasında hazır bulunması halinde ihtiyati haczin uygulandığı; hazır bulunmaması halinde ise haciz tutanağının kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren yedi gün içinde haciz sebebine karşı dava açması gerekir.

AATUHK 15. maddesinde belirlenen yedi günlük dava açma süresi, kamu düzenine ilişkindir ve mahkemece re'sen dikkate alınması gerekir.

İtiraz davası açılacak vergi mahkemesi alacaklı tahsil dairesinin bağlı bulunduğu vergi mahkemesidir.^{271/272}

4.10. İhtiyati Haczin Kaldırılması

AATUHK 16. maddesine göre, borçlu, 10. maddede sayılan teminatlardan menkuller dışında herhangi birisini (kamu alacağını karşılayacak değerde olması koşuluyla) teminat olarak gösterdiği takdirde, ihtiyati haciz, haciz koyan tahsil dairesi tarafından kaldırılacaktır.

AATUHK 10. maddesine göre ise para, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen süresiz teminat mektupları, devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler, hükümetçe kabul edilecek hisse senedi ve tahvil ile gayrimenkul rehni, teminat sayılır. Buna karşılık AATUHK 11. maddesinde sözü edilen şahsi kefalet, 10. maddede sayılmadığından ihtiyati haczin kaldırılmasında teminat olarak kabul edilemez. Teminat gösterilmesi durumunda ihtiyati haczin kaldırılması zorunludur.²⁷³ İhtiyati haczin kaldırılmasıyla, mallar yeniden borçlunun serbest tasarrufuna geçmektedir. Haczedilen mallar üzerinden kalkan ihtiyati haczin teminata dönüştüğü söylenebilir. İhtiyati haczin kaldırılmasının, kamu borçlusuna, mal üçüncü kişi nezdinde haczolunmuşsa aynı zamanda üçüncü şahsa da duyurulmalıdır.²⁷⁴

İhtiyati haczi kaldıracak merci bu haczi koyan kurul ve kuruluştur. Örneğin Vergi Dairesi gibi.²⁷⁵

İhtiyati haczin kaldırılmasını gerektiren diğer haller ise şöyle sıralanabilir:

a. İhtiyati hacze ilişkin nihai yargı kararı.

²⁷¹ Özkan, a.g.e., s.408-409

²⁷² Vergi Mahkemesi kurulmadan önce itirazlar Vergi İtiraz Komisyonları'na çözümleniyordu, ancak 2576 Sayılı yasanın 15. maddesi ile Vergi İtiraz Komisyonlarının görevi Vergi Mahkemelerinin kurulması ile sona ermiş ve kaldırılmıştır.

²⁷³ Şamlıoğlu ve Özbacı, a.g.e. s.141

²⁷⁴ Şarlak, a.g.e., s.61

²⁷⁵ Özkan, a.g.e., s.410

- b. İhtiyati hacze konu kamu alacağının kaldırılmasına ilişkin Anayasa Mahkemesinin iptal kararı.
- c. İhtiyati haczin kesin hacze dönüştürülmesi.
- d. İhtiyati hacze sebep olan vergiler ve resimler ile bunlara ilişkin zam ve cezaların ödenmesi.²⁷⁶

4.11. Özel Hukuktaki İhtiyati Haciz ile Kamu İcra Hukukundaki İhtiyati Hazin Karşılaştırılması

İhtiyati haciz, hem özel alacakların takibinin güvence altına alınmasında hem de amme alacaklarının takibinin güvence altına alınmasında başvurulan bir koruma önlemidir. Özel alacaklar bakımından İcra İflas Kanunu uygulanırken, amme alacakları bakımından 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uygulanmaktadır. İhtiyati haczin, İİK' daki düzenleniş biçimi ile 6183 sayılı kanundaki düzenleniş biçimi arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da bulunmaktadır. Her iki kanunda da ihtiyati haciz bir güvence önlemi olup, alacaklılara satış imkanı vermemektedir ayrıca ihtiyati hacze itiraz, her iki kanunda da düzenlenmiştir. İki kanun arasındaki farklılıklar ise şöyle sıralanabilir:²⁷⁷

1. İİK'ya göre ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için, herşeyden önce bir alacağın varlığı gerektiği halde, 6183 sayılı kanuna göre ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için kamu alacağının 'salınması için gereken muamelelere başlanmış' olması yeterli görülmüştür.²⁷⁸

2. İİK'ya göre alacaklının alacağının vadesi henüz gelmemişse (alacak müeccel ise), alacaklı kural olarak borçlunun mallarına ihtiyati haciz konulmasını isteyemez. Ancak alacaklı, mahkemede borçlunun belli bir ikametgahının bulunmadığını veya borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla mallarını gizlemeye, kaçırmaya hazırlandığını veya borçlunun kendisinin kaçmaya hazırlandığını ispat ederse muaccel hale gelmemiş alacaklar bakımından ihtiyati haciz isteyebilir.²⁷⁹

6183 sayılı kanuna göre ise amme alacağının tahakkuk etmesi şart değildir. Vadesi gelmemiş alacaklar için özel şartlar aranmaksızın ihtiyati haciz istenebilir.²⁸⁰

3. İİK'ya göre ihtiyati hacze, yetkili mahkeme karar verirken, 6183 sayılı kanunda mahallin en büyük memuru olan vali veya kaymakam, ihtiyati haciz kararı vermeye yetkili kılınmıştır. İcra ve iflas hukukunda ihtiyati haciz ancak bir mahkeme kararıyla ve icra dairelerince uygulanabildiği

²⁷⁶ Serim, Nilgün, (2007), **6183 Sayılı Kanunda Amme Alacaklarının Korunması**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, s.53-54

²⁷⁷ Şarlık, a.g.e., s.62 vd.

²⁷⁸ Şimşek, a.g.e. s.108

²⁷⁹ Kuru vd., a.g.e. s.470

²⁸⁰ Bayraklı, a.g.e., s.50

halde, vergi icra hukukunda idari bir işlem niteliğinde olan icrai bir kararlar ve idarenin resen hareket yetkisi çerçevesinde uygulanmaktadır.²⁸¹

4. İİK'ya göre ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için belirli ve ayrıntılı nedenlerin gerçekleşmesi gerekmez, genel olarak 'rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmiş' bir borç için ihtiyati haciz kararı verilebileceği öngörülmüştür. 6183 sayılı kanuna göre ise ihtiyati haczi gerektiren nedenler sayılı ve sınırlı olarak belirtilmiş bulunmaktadır.²⁸²

5. İİK'da ihtiyati haczi isteyen alacaklının ileride haksız çıkması halinde, borçlunun veya üçüncü şahısların bu nedenle uğrayacakları zararların karşılanmasına yönelik olarak alacaklıdan teminat alınması düzenlenmişken (İİK. m. 259), 6183 sayılı kanunda böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

6. İİK'ya göre ihtiyati haciz kararı, belli bir süre içerisinde kesin hacze dönüşmemişse veya alacaklı tarafından aynı süre içinde dava açılmamışsa ihtiyati haciz ortadan kalkarken, 6183 sayılı kanuna göre ihtiyati haciz belli bir süre ile bağlı değildir. Kesin hüküm alınuncaya kadar ihtiyati haczin devam edeceği öngörülmüştür.

7. İİK'ya göre ihtiyati haczin kaldırılmasında para ve mahkemece kabul edilecek rehin veya esham yahut tahvilat depo etmek veya gayrimenkul rehin yahut muteber bir banka kefaleti göstermek gerekirken, 6183 sayılı kanuna göre banka teminat mektupları (muteberlik ibaresi yok), hazine tahvil ve bonoları, hükümetçe belli edilecek milli esham ve tahvilat, menkul ve gayrimenkul malların gösterilmesi gerekir.²⁸³

---

²⁸¹ Dönmez, a.g.e., s.13-14

²⁸² Şimşek, a.g.e., s.108

²⁸³ Şarлак, a.g.e., s.62 v.d.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Medeni Usul hukukunda, dava açılmakla dilekçeler teatisi, ön inceleme, tahkikat, sözlü yargılama ve hüküm celseleri olmak üzere çeşitli aşamalardan sonra ilama ulaşılması sağlanmaktadır. Yargılama hukukuna dayanak teşkil eden hukuki dinlenilme hakkı, delil toplama, delillerin değerlendirilmesi aşamaları, davanın ispatı gibi süreçlerden geçerek sonuca ulaşılması amaçlanır. Ayrıca, mahkemelerin iş yükü, bina, teçhizat ve personel yetersizliği, bilirkişi problemleri, tarafların duruşmaları uzatmaya matuf davranışları yargılamaların uzamasına ve amaçlanan hedefe erişilmesinin gecikmesine sebebiyet vermektedir. Yine İcra ve İflas Müdürlükleri aracılığıyla yapılan takiplerde de tebligat aşamasının uzaması, bu süreçte borçluların mal kaçırma, malları gizleme vs. davranışları içerisine girmesi sebebiyle alacaklının, alacağına yeterince ve zamanında ulaşamamasına sebebiyet verdiği sıkça görülmektedir.

Hukuk devletinde hak arama yollarının açık tutulması ve hakka ulaşmanın en hızlı bir şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu husus toplum düzenini ve barışı koruyacağı gibi, kişilerin kendiliğinden hak elde etme yöntemine başvurmasına da engel olacaktır. “Geciken adalet, adalet değildir” anlayışı doğrultusunda yargılamaların uzaması tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de günümüz yargısının en önemli sorunlardan biri haline gelmiştir.

İhtiyati haciz müessesesi, tüm bu olumsuzlukları gidermek amacıyla hukuk düzenimizde yer alan diğer hukuki koruma yöntemleri içerisinde para alacaklarına yönelik geçici bir himaye tedbiridir. İcra İflas Kanununun 257-268 maddeleri arasında düzenlenen ihtiyati haciz, rehin ile temin edilmemiş para alacaklarının teminat altına alınmasını amaçlamaktadır. Teminat alacaklarının ihtiyati haciz konusu yapılabileceği de belirtilmiş ise de bu teminatların para alacakları yönünden verilmiş ve karşılıklarının ödenmiş olması gerektiği Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 27/12/2017 tarih, 2016/1 Esas, 2017/6 sayılı kararı ile ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu hali ile ihtiyati haciz, yargılama hukuku ile takip hukuku arasında yer alan bir düzenlemedir. Önce mahkemelerce ihtiyati haciz kararı verilmekte, akabinde bu kararın icrası takip hukuku çerçevesinde yapılmaktadır.

İhtiyati haciz kararı verilirken taraflar arasında menfaat dengesinin çok iyi gözetilmesi gerekir. Karar verilirken alacaklı lehine borçlu dinlenilmeden hızlı karar verme yönündeki tutum, teminat alınması ve haksız ihtiyati haciz sebebiyle açılacak tazminat davalarında borçlu lehine kendisini göstermektedir. Vadesi gelmiş alacaklarda yasa koyucu ek şartlar aramadan ihtiyati haciz talebinin kabul edilebileceğini belirtirken, vadesi gelmemiş alacaklarda ise borçlunun fiili

durumuna ve özellikle alacaklıyı zarara uğratmaya yönelik davranışlarına önem atfederek borçlunun bir ikametgahının bulunmamasının veya borçlunun kaçması, mal kaçırması ve bunların hazırlığı içerisinde olması ihtiyati haciz sebebi olarak kabul etmiştir. İhtiyati haciz kararı verilebilmesi için yasa koyucu yaklaşık ispat koşulunu yeterli görmüş, bu durum mahkeme uygulamalarında ve Yargıtay kararlarında da kendisini göstermiştir.

İhtiyati tedbir ile ihtiyati haciz müesseseleri uygulamada birbirine karıştırılmakta, ihtiyati hacze mi yoksa ihtiyati tedbire mi karar verileceği hususunda farklı uygulama yapıldığı görülmektedir. Alacağın konusunu bir para oluşturuyor ise ihtiyati tedbire değil, ihtiyati hacze karar verilmesi gerekir. Tazminat alacakları noktasında da ihtiyati haciz kararı verilmesi gerektiği kanısındayız.

İhtiyati hacizde alacak ilama dayanıyor ise teminat alınmaz, bunun için ilamın kesinleşmesi de aranmayacaktır. Bunun dışında özel düzenlemeler çerçevesinde teminat alınmayacağına yönelik bir kısım yasal düzenlemeler getirilmiş, bu husus uygulamada karışıklıklara sebebiyet verdiği gibi, muhataplar arasında da farklı uygulamaların doğmasına sebep olduğundan, adalet anlayışının mahkemeler önündeki eşitlik dengesini bozduğu görülmüştür. Bu hususta yeknesaklık sağlanıp birtakım kurum ve kuruluşlara, bankalara ayrı uygulama yapılmasına son verilmesinin yerinde olacağı kanısındayız. Alınacak teminatın ölçülülük esasları göz önünde bulundurularak alınması yerinde olacaktır. Ancak uygulamada bunun tam olarak yerine oturmadığı görülmektedir. Burada mahkemelerin öncelikle ihtiyati hacze dayanak yapılan belgelerin ispat kuvvetinin mahkemede uyandırdığı kanaatin önem arz edeceği gibi alacak miktarının düşüklüğü veya yüksekliği de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alacaklının hakkına ulaşmak için çok yüksek teminatlar vermesi bir takım hak kayıplarına sebebiyet verebilecektir. TTK'da deniz alacakları yönünden 1363. maddede düzenlenen "10.000 özel çekme hakkı" gibi bir rakamın tüm ihtiyati haciz taleplerinde uygulaması mümkün olmamakla birlikte özellikle yüksek mahkemeler aracılığıyla uygulamada birliğin sağlanması açısından içtihat farklılıklarının giderilerek uygulama birliğinin sağlanmasının yerinde olacağı düşüncesindeyiz. Yine gösterilecek teminatın cinsi İİK 259/1 maddesinde HUMK 96. Maddesine atıf yapılarak belirleneceği düzenlenmiş olup, HUMK 96. Maddesinde nelerin teminat olabileceği tek tek sayılmış olmasına rağmen, günümüzde HUMK'un 6100 Sayılı HMK ile kaldırıldığı göz önünde bulundurulduğunda, HMK'da teminat olabilecek şeylerin HUMK 96.maddesini karşılar mahiyette bir düzenlemesinin bulunmadığı anlaşıldığından bu yönde HMK'da bir düzenleme yapılarak bu yöndeki eksikliğin giderilmesi gerektiği kanısındayız.

İhtiyati haciz kararı alındıktan sonra belli bir süre içerisinde kesinleştirilmesi gerekir. Bu husus ihtiyati haczi tamamlayıcı prosedür ile mümkündür. Bu sebeple alacaklı yedi gün içerisinde borçluya karşı takip talebinde bulunmalı veyahut ilgili davasını açmalıdır. 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile dava açma süresi arabuluculuk bürosuna

başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemeyeceği yönünde düzenleme yapılarak arbuluculuğa başvurulması halindeki hak kayıpları önlenmiştir.

İhtiyati haczin kaldırılması için yasada iki ayrı yol düzenlenmiştir. Birincisi İİK 266. maddesinde düzenlenen teminat yoluyla ihtiyati haczin kaldırılmasıdır ki, isim olarak ihtiyati haczin kaldırılmasından bahsedilmiş ise de bu durum gerçek bir kaldırma olmayıp aslında ihtiyati haczin bir başka mal veya alacak üzerine kaydırılmasıdır. Bir başka deyişle başka bir mal veya alacak ile değiştirilmesidir ki bu durum ihtiyati haczin kaldırılması olarak yasada düzenlenmesi yerinde değildir. İhtiyati haczin kaldırılmasına olanak sağlayan ikinci yol ise, İİK 265. maddesinde düzenlenen ihtiyati hacze itiraz müessesesidir. İtiraz sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır, bunlar mahkemenin görevine ve yetkisine itiraz, teminata itiraz, ihtiyati haciz sebeplerine itirazdır. Uygulamada ihtiyati haciz sebeplerine itirazların değerlendirilmesi noktasında birlik olmayıp bu hususta mahkemelerin farklı kararları bulunduğu görülmektedir. Bu sebeple farklı uygulamalara son vermek açısından Yargıtay kararlarında içtihat birliğine gidilmesinin yerinde olacağı kanısındayız. Ayrıca taraflar arasında yapılan yetki sözleşmelerinden kaynaklanan (HMK md. 17) alacak taleplerinde mahkemelerin yetki sözleşmelerinin kesin yetki olarak değerlendirip değerlendirilmeyeceği hususu da uygulamada farklılıklar arz ettiği görülmüş, bu hususta Yargıtay kararları ile birlikte daireler arasında farklı uygulamalar olması sebebiyle, netliğe kavuşturulması ve içtihat birliğine gidilmesi gerekmektedir.

Haksız ihtiyati haciz sebebiyle zarara uğrayan borçlu veya üçüncü kişi bu zararlarını açacağı tazminat davası ile karşılama yoluna gidebilecektir. Bu tazminat davaları maddi ve manevi tazminata yönelik olabilir. Zarara uğradığını düşünen borçlu veya üçüncü kişi zararlarını mahkemenin koymuş olduğu teminattan karşılayabilir. Teminat yetersiz kalması halinde ihtiyati haciz kararı alan alacaklının mal varlığına da yönelebilecektir. Teminatın iadesi hususundaki farklı uygulamalar serzenişlere sebebiyet verildiği görülmektedir. Çünkü Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 217. maddesi ile teminatın iadesi hususu düzenlenmiş, ancak hangi şartların gerçekleşmesi halinde teminatın iade edileceği net olarak belirlenmemiştir. Bu hususunda yönetmelikte yapılacak düzenlemeler ile netleştirilmesi gerektiği kanısındayız.

Kamu hukukunda AATUHK'da düzenlenen ihtiyati haciz icrai bir kararlar ve idarece uygulanır. Bu hali ile özel hukukta ancak mahkeme kararı ile ve icra dairelerince uygulanan ihtiyati hacizden ayrılır. İhtiyati haciz uygulanmasının ön koşulu bir kamu alacağının var olmasıdır. İhtiyati hacizde muhatap kamu borçlusudur. Bunlar gerçek ve tüzel kişiler olabileceği gibi kamu borçlularının mirasçıları ve vergi mükellefleri, vergi sorumluları, kefiller, vesair temsilciler ihtiyati haczin muhatabı olabilir. Kamu alacaklarında ihtiyati haciz uygulamasında ortaya çıkan en büyük problem ise, ihtiyati haczin kaldırılması gereken hallerde İYUK 11. maddesinde, ilgililere tanınan, dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem

yapılması için üst makama, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makama başvuru imkanının ihtiyati haciz için de tanınmasının yerinde olacağı kanısındayız. Borçlunun ihtiyati haciz konusunu dava etse dahi vergi mahkemesi kararı kesinleşinceye kadar ya da Danıştay'dan nihai karar çıkıncaya kadar ihtiyati haczin devam etmesi sözkonusu mallardan yararlanmasını engellediğinden hukuksal problem olarak kendisini göstermektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akyazan, Sıtkı (1958), **İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri**, Kurtulmuş Matbaası, İstanbul
- Alangoya, Yavuz, **Anayasanın Medeni Usul Hukukuna Etkisi**, MHB, 1981/2 (1-4).
- Ansay, Sabri Şakir (1960), **Hukuk ve İcra İflas Usulleri**, Ankara.
- Bayraklı, H. Hüseyin (2000), **Vergi İcra Hukuku**, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi, 27, Afyon.
- Berkin, Necmeddin M, (1980) **İcra İflas Kanunu ve Tatbikatı**, Üniversite Kitapevi, İstanbul.
- _____ (1981), **Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi**, Filiz Kitapevi, İstanbul.
- Çeker, Mustafa (2012), **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku**, Karahan Kitapevi, 5.Baskı, Adana,
- Çelik, Binnur S. (2000), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Dönmez, Recai (1998), **Vergi İcra Hukukunda İhtiyati Haciz**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1023, Eskişehir.
- Ertaş Şeref (1997), **Eşya Hukuku**, 3.Bası, Dokuz Eylül-Ankara Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Eren, Fikret (1991), **Borçlar Hukuk Genel Hükümler**, 3, Ankara.
- Gerçek, Adnan (2013), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, 3.Bası, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Gündoğdu, Dursun Ali (2006), **İhtiyati Haciz Sebepleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürdoğan, Burhan (1970), **İcra Hukuku Dersleri**, Ajans Türk Matbaası, Ankara.
- İstanbul Barosu Dergisi (2006), 80(2).
- Kaçak, Nazif (2005), **İhtiyati Haciz**, Seçkin Yayınevi.
- Karakoç, Yusuf (2000), **Kamu Alacaklarının Tahsili Aşamasında Ortaya Çıkan ve Vergi Yargısında Çözömlenen Uyuşmazlıklar**, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, vd. (1994) **Borçlar Hukuk Genel Hükümler C.III**, Filiz Kitapevi, İstanbul.

- Kuru, Baki (1988), **İcra ve İflas Hukuku**, C.I, 3.Baskı, Evrim Dağıtım Yayınevi, İstanbul.
- _____ (1990), **İcra İflas Hukuku**, C.II. Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- _____ (1991), **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.III, 5.Bası, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- _____ (1993), **İcra ve İflas Hukuku**, C.III, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- _____ (2013), **İcra İflas Hukuku El Kitabı**, 2.Bası, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Kuru, Baki, vd. (1996), **Medeni Usul Hukuk Ders Kitabı**, 8.Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara.
- Kuru, Baki, vd. (2002), **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Oğuzman, M. Kemal, vd. (1997), **Eşya Hukuku**, Fakülteler Matbaası, 7.Bası İstanbul.
- Olgaç, Senai (1978), **İcra İflas**, Cilt I-II, Olgaç Matbaacılık ve Ciltcilik Yayınları, Ankara.
- Önen, Ergün (1980), Önen, İhtiyati Haczin Kaldırılması Davası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1980/XXXVII.
- Özkan, Hasan (1997), **Açıklamalı İçtihatlı Delil Tespiti ve İhtiyati Haciz ile Kamu Alacağı Tahsilinde İhtiyati Haciz**, Adalet Yayınevi, 2.Bası, Ankara.
- Özçelik, Volkan (2018) İhtiyati Haciz Talebinde Bulunan Alacaklının Teminat Gösterme Zorunluğu, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 12.
- Özekes, Muhammet (1998), İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (1999), **İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz**, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- _____ (2009), **İcra Hukukunda Temel Haklar ve Ödevler**, Adalet Yayınevi, Ankara.
- Pekcanıtez, Hakan (2017), **Medeni Usul Hukuku**, C.III, 15.Bası, Oniki Levha Kitapevi, İstanbul.
- Pekcanıtez, Hakan, vd. (2018), **İcra ve İflas Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Postacıoğlu, İlhan E. (1982), **İcra Hukuku Esasları**, 4.Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Saldırım, Mustafa (1997), **Öğretide ve Uygulamada Bütün Yönleriyle İhtiyati Haciz**, Ab Ofset Basım Yayın Matbaacılık, Ankara.
- Serim, Nilgün (2007), **6183 Sayılı Kanunda Amme Alacaklarının Korunması**, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Şamlıoğlu, Servet, vd. (1984) Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Yorum ve Açıklamaları, Ankara.

Şarлак Ceylan, Jale (2007), Türk Vergi Hukukunda İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şimşek, Edip (1990), **Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi, Uygulama ve İctihatlar**, Eka Yayınları, Ankara.

Tekinay, S.Sulhi, vd. (1993) **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7.Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul.

Uyar, Talih (1978), **Paraların Paylaştırılması Zamanı, Masraflar ve Vekalet Ücreti**, (YHD) 1978/2, 258 v.d.

_____ (1990), **İcra Hukukunda Haciz**, 2.Baskı, Seçkin Yayınevi, Manisa.

_____ (2017), **D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, İhtiyati Haciz İstemenin Koşulları** Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, C.19, Özel Sayı.

Üstündağ, Saim (1981), **İhtiyati Tedbirler**, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

_____ (1990), **İcra Hukukunun Esasları**, 5.Bası, Yaylacık Matbaası, İstanbul.

_____ (1995), **İcra Hukukunun Esasları**, Filiz Kitap Evi, İstanbul.

_____ (2000), **Medeni Yargılama Usulü**, C.I-II, Filiz Kitapevi, İstanbul

ÖZGEÇMİŞ

Abdullah Doğanay, 14/05/1968 tarihinde baba ve annesinin mesleği sebebiyle buldukları Diyarbakır İli, Ergani İlçesinde doğdu. Aslen Samsun İli, Vezirköprü İlçesi nüfusuna kayıtlıdır. Atatürk İlkokulunu, Vezirköprü Ortaokulunu ve Vezirköprü Lisesini, akabinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Avukatlık stajını tamamlamış, sonrasında Hakimlik sınavını kazanarak yaptığı staj sonrasında mesleğe giriş yapmıştır. Ülkenin çeşitli yerlerinde Hakim olarak çalışmış, son olarak Trabzon İlinde Asliye Ticaret Mahkemesi Başkanı olarak görev yapmaktadır.

DOĞANAY, evli olup, iki çocuk babasıdır. İngilizce bilmektedir.